

Almanya Federal Meclisi

17. Seçim dönemi

22.08.2013

“Terör Grubu Nasyonal Sosyalist Yeraltı” başlıklı Araştırma Komisyonu’nun Ortak Değerlendirmeleri – 17/14600 sayılı Federal Meclis Yayını’ndan bir kesit – Türkçe çevirisi

Federal Anayasa’nın 44. maddesinde oluşturulan 2. Araştırma Komisyonu Karar Önerisi ve Raporu

Karar Önerisi

Federal Meclis tarafından alınması istenilen karar:

Federal Anayasa’nın 44. maddesinde oluşturulan 2. Araştırma Komisyonu Raporu dikkate alınmıştır.

Berlin, 22.08.2013

2. Araştırma Komisyonu

Sebastian Edathy
Başkan

Clemens Binniger
Raportör

Dr. Eva Högl
Raportör

Stephan Stracke
Başkan Yardımcısı

Hartfrid Wolff
Raportör

Petra Pau
Raportör

Wolfgang Wieland
Raportör

Prof. Dr. Norbert Lammert
Almanya Federal Meclisi Başkanı

NSU Araştırma Komisyonu Raporuna Dair

„Nasyonal Sosyalist Yeraltı“ terör grubu tarafından işlenen korkunç cinayet ve saldırı serisi sadece suçların boyutundan ötürü yas ve sarsıntıya neden olmadı. Eyalet ve devlet güvenlik makamlarının yıllarca planlanmış ve uygulanmış olan suçları ne zamanında aydınlatabilmiş, ne de engelleyebilmiş olması; bunun da ötesinde: kurbanların ve yakınlarının soruşturmalar boyunca zan altında kalmış olmaları da utanç ve hayret nedeni olmuştur. Hukuk devleti imkanlarının elverdiği her şekilde olayları ve bunların arka planını aydınlatma ve tespit etme doğrultusundaki sorumluluğumuzun bir o kadar daha çok bilincindeyiz. Çünkü insan bedeni ve canı ile anayasamızın garanti altına aldığı temel hakların korunması meselesi, sözkonusu bu ülkede, hangi kökenden, hangi dinden ve hangi yönelimden olursa olsun burada yaşayan herkes için geçerlidir.

Almanya Federal Meclisi 26 Ocak 2012’de bir Araştırma Komisyonu kurdu. Komisyon 16 ayda arka plan bilgi ve bağlantılarının titiz ve hızlı bir şekilde aydınlatılmasına önemli bir katkıda bulunarak güvenlik ve soruşturma makamlarının gelecekteki çalışmaları için sonuçlar çıkardı. Araştırma Komisyonu’nun Sebastian Edathy (SPD) Başkanlığında yürütmüş olduğu titiz, konuya sadık, partiler üstü çalışması medya tarafından haklı olarak yüksek siyasi kültür ve parlamenter yetkinlik örneği olarak takdir edilmiştir. Başkan ve tüm üyelere, yapmış oldukları yoğun aydınlatma çalışmaları için teşekkür ederim. Ortaya çıkan bulgular ve bu temelde geliştirilmiş olan reform ve iyileştirme önerileri ülkemizde aşırı akımların ya da yabancı düşmanlığının her türlü şekline karşı kararlı bir mücadele yürütme hedefini güden bir kamusal tartışma konusu olmuştur.

Almanya’da demokrasi, günümüzde bizler tarafından fazlasıyla doğal karşılanmaktadır. Halbuki ne demokrasi, ne de medeni cesaret kendiliğinden oluşur.

Ve hoşgörüü talep etmek de onu yaşamaktan daha kolaydır. Canlı bir demokratik toplumsal yaşamın esası ise çoğunluğun, azınlıkların kendilerine özel yasal haklarına hükmedemeyeceği inancının dokunulmazlığıdır. Araştırma Komisyonu'nun sonuç raporunun ötesinde verdiği mesaj, bu Alman devletinin sarsılmaz ve değiştirilemez bir şekilde, her zaman kendiliğinden olmayan ama demokrasilerde vazgeçilmez olan bu prensip ve görüşlere ısrarla sadık kalacağıdır.

İçindekiler

Üçüncü Bölüm

Üçüncü Bölüm: Ortak Değerlendirmeler	1
A. Ağır suçlar serisi ile ilgili soruşturmanın başarısızlığı	5
I. Česká-cinayet serisi.....	6
II. Polis cinayeti.....	12
III. Patlayıcı madde saldırıları	13
IV. Kurbanlar çevresinde yürütülen soruşturmalar	15
V. Soruşturmada alternatif varsayım arayışına yeterince açık olmamak	15
B. Devletin umursamaz olarak algılanması radikalleşmeyi güçlendiriyor	16
C. Böhnhardt, Mundlos ve Zschäpe'ye karşı yürütülen arama başarısız kalıyor.....	18
D. Anayasayı Koruma Teşkilatı'nda analiz yetersizliği.....	24
E. Muhbirler sorunsalı: Tesbit edilen sorunlar ve çarpık gelişmeler	27
F. 4 Kasım 2011 sonrasında dosyalarla ilgili tutum.....	30
G. Sonuçlar	32
I. Polis alanı için öneriler	32
II. Yargı alanı için öneriler	35
III. Anayasayı koruma makamları alanı için öneriler	36
IV. Güvenlik makamlarına bağlı muhbirlere alanı için öneriler	37
H. Demokrasinin teşvik edilmesi için tutarlı destek sağlanması	37

Üçüncü Bölüm: Ortak Değerlendirmeler

En azından on cinayet, iki patlayıcı madde saldırısı ve 12'den fazla gaddarca düzenlenen saldırı: 1998-2011 arası yıllarda işlenen bu suçlar, kendisini "Nasyonal Sosyalist Yeraltı" (NSU) diye adlandıran terör hücrelerine atfedilmektedir. Bu suçlar, Almanya Federal Cumhuriyeti tarihinde işlenmiş olan en ağır suç serilerinden birini oluşturmuştur.

On cinayetin dokuzunda Ceska tipli silahın kullanılmış olmasından ötürü daha ikinci cinayetten sonra bunun bir seri cinayet olduğu anlaşılmış olmasına rağmen bu eylemlerin ne önlenememiş, ne de faillerin soruşturma sonucunda bulunmuş olmaları Alman güvenlik ve soruşturma makamlarının utanç verici bir yenilgisidir.

Mağdurlar ve yakınları inanılmaz derecede acı çektiler:

Enver Şimşek 8 Eylül 2000'de Nürnberg'de çiçek satış stantında iki silahtan çıkan sekiz kurşunla vuruldu. Kendisi vurulup minibüsünde yere yıkılmış olmasına rağmen failler kurşunlamaya devam ettiler. İki gün sonra hastahane de öldü. *Abdurrahim Özudođru* 13 Haziran 2001'de Nürnberg'de terzi dükkanında kafasından iki kurşunla vuruluyor. Yere yıkılmış olmasına rağmen failler kurşunlamaya devam ediyorlar. *Süleyman Taşköprü* 27 Haziran 2001'de Hamburg'da ailesine ait gıda marketinde kafasına isabet eden üç kurşunla öldürülüyor. *Habil Kılıç* 29 Ağustos 2001'de Münih'te kendisine ait gıda marketinde kafasından iki kurşunla öldürülüyor. *Mehmet Turgut* 25 Şubat 2004'te Rostock'ta bir döner büfesinde kafasından üç kurşunla vuruluyor. Daha ambulansdayken ölüyor. *İsmail Yaşar* 9 Haziran 2005'te Nürnberg'de kendi döner büfesinde beş kurşunla öldürülüyor. Kendisi vurulduktan sonra yere yığılıp kaldığı halde failler kurşunlamaya devam ediyorlar. *Theodoros Boulgarides* 15 Haziran 2005'de Münih'te anahtarıcı dükkanında kafasından iki kurşunla katlediliyor. Mehmet Kubaşık 4 Nisan 2006'da Dortmund'daki büfesinde öldürülüyor. Kafasına isabet eden iki kurşun sonucunda artık her türlü müdahale için geç kalınmış oluyor. *Halit Yozgat* 6 Nisan 2006'da Kassel'de internet kafesinde kafasından iki kurşunla katlediliyor. Babasının kollarında can veriyor. Dokuz kurbanın hepsi aynı silahla vuruluyor. Uzun namlulu bir Ceska 83. Polis memuresi *Michèle Kiesewetter* 25 Nisan 2007'de Heilbronn'da polis aracında kafasından bir kurşunla katlediliyor. Meslektaş hayati tehlike yaşayacak derecede yaralanıyor.

Saksonya, Mecklenburg-Vorpommern ve Thüringen eyaletlerinde 1998-2011 yılları arasında çoğunlukla bankalara yönelik işlenmiş olan en azından 15 gaddar saldırıda ölümler tehdit edilerek, dövülerek ve bir vakada da Zwickau'da 2006 yılında karnından vurularak hayati tehlike yaşayacak derecede yaralanmak üzere görevli memurlar ve müşteriler zarar görmüşlerdir.

Sinsice işlenen iki patlayıcı madde saldırısı Köln'de yaşayan insanları hedef aldı: 19 Ocak 2001'de Probsteigasse'de İranlı göçmenlere ait bir gıda marketine

düzenlenen patlayıcı madde saldırısında dükkan sahibinin o zaman 19 yaşında olan kızı ağır yaralı olarak ölümden kıl payı kurtuldu. 9 Haziran 2004'te NSU'nun koyduğu çivili bomba 700 adet on santimetre uzunluğundaki marangoz çivisini Köln'de Türkler ve Kürtler tarafından işletilen bir çok dükkanın bulunduğu Keupstrasse'nin üzerine yağdırdı. Bu şekilde 22 insan yaralandı, bunların üçü hayati tehlike geçirdi.

Bütün bunlar ölen ve yaralananların, yakınlarının ve diğer tüm kurbanların çektiği acıların sadece bir parçasıdır – çoğu Türk, Kürt, Yunan ya da İran kökenli oldukları için bir Neonazi terör grubunun merceği altına girmişlerdi.

Eylemler hepimizi ilgilendirir

Česká-cinayet serisinin dokuz kurbanı soğukkanlı bir şekilde, ırkçı nedenlerden ötürü ve insanı hor gören bir şekilde vuruldular. Failler onların ve aynı şekilde patlayıcı madde saldırıları mağdurlarının yaşam hakkını kökenlerinden ötürü yok saydılar. Ten rengi, isimleri ya da anadillerinden ötürü sözüm ona Alman uyruklu olmayan tüm insanların yerine dokuz adam katledildi.

Cinayet serisinin bu arka planı ancak "Nasyonal Sosyalist Yeraltı"nın işlemiş oldukları cinayetlerle alaylı bir şekilde övündüğü ve işledikleri suçların kurbanı olanlarla alay ettikleri ve küçük düşürmek istedikleri NSU videosunun Kasım 2011'de dağıtılmış olması ile ortaya çıktı. İnsanı hor gören NSU videosu üzerinden mağdur yakınları akrabalarının ırkçı suçluların ideolojilerini "Söz yerine Eylem" başlığı altında cinayet ve şiddet ile kabul ettirmek istemelerinden ötürü öldürülmüş olduklarını öğrendiler.

NSU işlediği suçları tam da Alman gerçekliğinin kendisine en yabancı olduğu yerlerde işledi. En farklı kökenlerden yüzbinlerce insanın barışçıl birlikteliğinin aşırı sağcı ideolojiye en büyük çelişkiyi yarattığı yerlerde: Çeşitliliğin yaşandığı büyük şehirlerde.

NSU videosu şunu da ortaya koyuyor: Failler cinayetler ve bombalı saldırılarla demokratik hukuk devletine ve toplumumuzdaki barışçıl çok yönlü birlikteliğe saldırmak istediler. NSU silahlarını herkese karşı doğrultmakta hiçbir sakınca görmüyordu. Katledilen polis ve ağır yaralanan meslektaş demokratik hukuk devletinin hizmetindeydiler. 2006'da Zwickau'da bir tasarruf bankası memuruna yönelttikleri kurşun faillerin insan hayatını topyekun olarak ve ne derecede pervasızca hor gördüklerini gösteriyor. NSU cinayet ve şiddet aracılığı ile Almanya'yı ırkçı cinnetin hakim olduğu, özgür olmayan ve içine kapalı bir ülke haline dönüştürme amacını güdüyordu. Faillerin ideolojisine göre Almanya'da kimseye, Almanya'da nerdeyse herkesin yaşamak istediği gibi yaşama izni verilmemeliydi: Özgür, açık, çok yönlü, barışçıl ve dayanışma gösteren bir toplumda.

Česká cinayet serisi ve Köln'de Keupstrasse'deki patlayıcı madde saldırısını hepimiz medyadan biliyorduk, buna rağmen eylemlerin ırkçı ya da aşırı sağcı bir arka planı olması kamuoyunda nerdeyse hiçbir bir rol oynamıyordu. Mağdurlara ilgi ya da destek genelde yoktu. Bu nedenden ötürü hepimiz zamanında Česká-cinayet serisi ve çivili bomba saldırısı üzerine ne düşünmüş, bunları nasıl yorumlamış olduğumuzu ve bu sırada hangi bilgi veya önyargıların bizi yönlendirmesine izin vermiş olduğumuzu eleştirel bir yaklaşımla sorgulamalıyız.

Çifte travma

Kasım 2011'de o ana kadar tahayyül edilemeyen bir başarısızlığın tüm boyutları ortaya çıktı: Nasıl olur da aşırı sağcı bir terör örgütü resmi makamlar tarafından yakalanmadan Almanya'nın ortasında yaşardı? Nasıl olur da vicdansız failler tarafından resmi makamlarca durdurulmadan cinayetler işlenirdi?

On yılı aşkın bir süre bu suç serisi kapsamlı ve angaje bir soruşturma çalışmasına rağmen aydınlatılmadı. Yıllar boyunca aileleri göçmen olan bir çok insan Česká-cinayet serisinin bir sonraki kurbanı olma korkusuyla yaşadı. Yıllar boyunca suçların nedeni kurbanların çevresinde arandı, cinayetler yabancıların işlediği suçlar, fuhuş çevreleri, mafya ve uyuşturucu ticareti bağlamında ele alındı – bir tek muhtemel hareket noktasının ırkçılık olacağı ihtimali fazlasıyla uzun bir zaman dikkate alınmadı ve hiçbir zaman da gereken ısrarla takip edilmedi.

Cinayet serisine kurban düşenlerin yakınlarından kimi kocasını, kimi babasını, erkek kardeşini ya da torununu kaybetti. Sadece sevdikleri bir aile ferdinin ölümünün üstesinden gelmeleri değil di karşı karşıya kaldıkları durum: bunun ötesinde kısmen yaşam temellerini, evlerini, hayat planlamalarını ve gelecek ümitlerini de kaybetmişlerdi. Yıllarca cinayetlerden kimin sorumlu olduğunu bilmeden yaşadılar. En kötüsü ise: Gerçek anlamda yas tutamadılar, tersine kısmen kendileri yıllarca soruşturmanın odak noktası oldular ve haksız yere kendilerinden şüphelenildi.

Yabancılar tarafından işlenen suçlar, fuhuş, mafya ve uyuşturucu ticareti doğrultusundaki soruşturmalarla birlikte mağdur ailelerin kendilerinden şüphelenildi, sosyal çevreleri onları yalnız bıraktı, sağlık, ailevi, mesleki ve maddi sorunları oldu: Dedikodu ve söylentiler herkesin ağzındaydı. Dost ve aile çevreleri kendilerine sırt döndü. Komşuları onları görünce yollarını değiştirdi. Suçlarda bir şekilde kendilerinin de payı olduğu şeklinde şüphe duyulması sonucunda aileler „iyi insanlar camiasından“ adeta dışlanmışlardı.

Bazı aileler giderek daha çok yalnızlığa itildi. Travma yaşayan çocuklar ve genç insanlar okul ya da üniversite eğitimini yarıda bıraktılar. Eşler yaşadıkları kaybın yükü, hatta sözde kriminal bağlantıların olması damgasını yedikleri için hasta oldular. Bütün bu yıllar boyunca Neonaziler kimse onlara dokunmadan Almanya'nın bir ucundan diğer ucunu cinayetler işleyerek dolaşmayı sürdürdüler.

„Onbir yıl boyunca kendimizi vicdan azabı çekmeden kurban olarak hissetmemize bile izin verilmedi. Her zaman hayatımızın üstüne belki de gerçekten ailemden birisinin babamın ölümünden sorumlu olabileceği yükü çökmüştü. Ve diğer bir şüphe daha vardı: Babam bir suçlu, bir uyuşturucu satıcısı.“

23 Şubat 2012'de Berlin'de NSU cinayet serisi mağdurları için düzenlenen resmi anma töreninde ilk cinayete kurban giden maktulün kızı *Semiya Şimşek* bu etkileyici sözleriyle sadece kendi ailesinin acısını dile getirmiyor.

„Annemin kendisi birdenbire soruşturmanın odak noktası olduğunda neler hissettiğini tahmin edebilir misiniz? Ve hem ölen babası hem de zaten acılı annesinin şüphe altında kaldığını gören bir çocuk olarak benim neler hissettiğimi tahmin edebilir misiniz?“,

diye soruyor, diğer kurbanların da aileleri adına.

Çünkü *Semiya Şimşek* ve ailesine olanları *Abdurrahim Özüdoğru*, *Süleyman Taşköprü*, *Habil Kılıç*, *Mehmet Turgut*, *İsmail Yaşar*, *Theodoros Boulgarides*, *Mehmet Kubaşık* ve *Halit Yozgat*'ın yakınları da benzeri bir şekilde yaşamak zorunda kaldılar. Cinayetlerden sonra aileler için korkunç olan bir izlenim oluştu: Soruşturma makamları bir tek mağdur ailelerin kendilerinden şüpheleniyorlardı.

„Kendimizi ağır suçlu gibi hissettik“,

diyen sekizinci kurban *Mehmet Kubaşık*'ın kızı *Gamze Kubaşık*.

„Bu soruşturma bir çok insanın hayatını zehir etti, sadece bizim ailemizin değil“,

diyor *Semiya Şimşek*.

Federal hükümetin mağdurlar ve mağdur yakınları için Ombudsman olarak görevlendirdiği Profesör *Barbara John* Araştırma Komisyonu'na, aileler belli bir zaman sonra kendileri de çevrelerinden birilerinin cinayete karışmış olması gerektiğine inanmaya başladılar diyor.

Cinayetlerden sonra ilkönce kurbanların aile ortamlarında da failleri arama şeklindeki acı gerekliliğe aile fertlerinin hatta kendileri de geriye dönük olarak anlayış gösteriyor:

Semiya Şimşek,

„Geçen yıllar boyunca polisin sadece işini yaptığı düşüncesi ile, her şey bir şekilde yolundadır diye avunduk“,

diyor. Eksik olan, aile fertlerinin suçların ırkçı nedenlerden ötürü işlenmiş olabileceği doğrultusundaki ifadelerinin soruşturmayı yürütenler tarafından gerçekten ciddiye alındığı izlenimiydi. Yine eksik olan,

„bütün bu olan bitenler arasında birilerinin en azından biraz hassas davranmaya çalışması izlenimiydi.“

Aile fertleri kısmen yıllarca acılarının değil paylaşılması, kendilerine güvenilmediğini görmek zorunda kaldılar.

Hepsi aynı kaderi paylaşıyorlar. Hepsi iki misli travma yaşadılar. İşlenen suçun kendisinin yarattığı travma, fakat bir de sonradan soruşturma esnasında şüphe altında kalmaları ve yapılan hatalardan ötürü travma yaşamaları.

„Döner Cinayetleri“ – Haklı olarak 2011 Yılıın En Kötü Kelimesi seçildi

„Döner-Cinayeti – Şimdi bankalarda arama başlatıldı“ başlığı altında *Nürnberger Zeitung* gazetesi 31 Ağustos 2005 tarihinde Nürnberg Savcılığında yürütülen soruşturmanın aşaması ile ilgili bir haber yaptı. Böylece „Česká“- cinayet serisi için bir kavram yaratılmıştı.

Bu kavram daha sonra *Frankfurter Allgemeine Zeitung*'dan *Neue Züricher Zeitung* gibi tüm gazetelerde yıllarca sürekli kullanımda kalır. Aralarından her ne kadar sadece ikisi bir döner büfesinde çalışmış olan insanlara karşı işlenen bu cinayetler üzerine yapılan haberler bundan böyle bu alaycı ve olayı basitleştirici kavramın kullanıldığı başlık altında verilir.

Semiya Şimşek,

„Kavram, özgeçmişleri çok farklı olan kurbanları aşığılayan ve onlara hakaret eden nitelikteydi“,

diyor. İlk defa 2006 yılında bir gazetede, çiçek toptancılığı yapan babasının bir resminin yanında bu kavramla karşılaştığında inanılmaz derecede öfke duymuş.

Kavram 2011 yılında tamamen haklı olarak „Yılın en kötü kelimesi“ seçildi. Jüri o zamanki gerekçelendirmesinde kararını „aşırı sağcı terör ürünü bir cinayet serisinin konuya uygun olmayarak folklorik ve basmakalıp bir şekilde etiketlendirilmesi ile halkın bir kesiminin tamamı dışlandığı gibi kurbanların kendisi ise son derece büyük bir ayrımcılığa uğrayarak kökenlerinden ötürü büfeden alınan bir yemeğe indirgenmektedirler“, şeklinde açıklamıştır.

Araştırma Komisyonu – Aydınlatma aracı olarak doğru bir karar

Terör grubunun Česká-cinayet serisi ve diğer hunharca işlenen suçlardan sorumlu olduğunun öğrenilmesinden sonra politikacılar devletin bu başarısızlığının eksiksiz, titiz ve kapsamlı bir şekilde aydınlatılması talebinde birleştiler. Ancak gidilecek yol açısından baştan farklı görüşler vardı. İlk önce doğru yolun Almanya Federal Meclisi tarafından bir Araştırma Komisyonu'nun oluşturulması olduğu konusunda Federal Meclis'in tüm milletvekilleri hemfikir değildi. Fakat daha 26 Ocak 2012'de Federal Meclis tarihinde bir ilk olarak Araştırma Komisyonu tüm meclis gruplarının birlikte ifade etmiş olduğu bir dilekçe sonucunda oybirliği ile oluşturuldu.

Sadece parti meclis gruplarının Komisyonun kurulmasına dair göstermiş oldukları görüş birliği değil, Komisyon görevini yerine getirirken de sergilenmiş olan geniş çaplı ortak anlayış tüm parti meclis gruplarının araştırma komisyonu kurma kararının doğru karar olduğu kanaatini güçlendirmiştir. Komisyon çalışmasına taraflar görevlerinin kendi aralarında parti politikası açısından

küçük avantajlar için hesaplaşmak değil, birlikte aydınlatıcı dolayısıyla da demokrasiye hizmet eden bir şekilde mücadele etmek olduğu anlayışını paylaşarak başladılar. Bu hakim düşünce araştırmanın tüm safhalarında sürdürüldü.

Delil toplama, tanık belirleme ya da süreçle ilgili dilekçeler olsun, tüm kararlar oybirliğiyle alındı – yani çoğunluk prensibini kabul ettirmeye, ya da azınlık haklarına başvurmaya gerek kalmadan. Ancak bu karşılıklı anlayış ortamında gerçekleşen işbirliği sayesinde Alman cezai takibat ve güvenlik makamlarının hatalarının ve yanlış değerlendirmelerinin ortaya çıkması sağlanabildi.

Almanya Federal Meclisi'nin „tek ağızdan konuştuğu“ sinyali, federal anayasaya göre ve Parlamentar Araştırma Komisyonu Yasası (PUAG) uyarınca ilgili dosya ve bilgileri sunma yükümlülüğü olan federal ve eyalet makamlarının da Komisyonun yürüttüğü aydınlatma çalışmasını desteklemeye hazır olmalarında etkili olmuştur. Her ne kadar baştan ilgili dosyaların sunulmasına karşı federal yetki dağılımı açısından duyulan tereddütler dile getirilmiş olsa da, özellikle de bazı eyaletlerin Komisyon çalışmalarına başlarken ifade etmiş oldukları tüm kaygı ve açıklamalara rağmen araştırmalar ilerledikçe talep edilen ve henüz mevcut olan dosyalar sunulmuş bulunmaktadır.

Federal devlet ve eyaletlerin ilgili makamlarında hizmet veren bir çok görevlinin Komisyona bu kapsamlı dosyaları sunabilme amacıyla göstermiş olduğu büyük çabası, aydınlatma çalışmalarına katkıda bulunma isteğinin altını çizmektedir. Gösterilmiş olan bu angajman için özellikle teşekkür ederiz.

Bir taraftan Thüringen eyaletinin Thüringen Eyaleti Anayasayı Koruma Teşkilatı'nın (LfV Thüringen) sağcı akımlar alanındaki tüm dosyalarını araştırma süresi içersinde eksiksiz olarak Komisyonun değerlendirmesine sunma kararı, diğer taraftan da Bavyera eyaletinin bu dosyaların değerlendirilebilmesi için gerekli olan 150 kadar davanın gizlilik ibaresinin kaldırılması yönünde yetkili federal ve eyalet makamı arasında eşgüdümü sağlamayı üstlenmiş olması burada özellikle vurgulanmayı hak etmiştir.

Komisyon resmi makamların kendisiyle işbirliğinde bulunmaya hazır olmalarının medyanın konuya göstermiş olduğu tutarlı ilgi ve yaptığı geniş çaplı haberler sayesinde de gelişmiş olduğunu görmezden gelmemektedir.

Araştırma Komisyonu'nun görev ve yükümlülüğü

Komisyon, yasama döneminin sona ermesiyle birlikte çalışmasını tamamlamış bulunmaktadır. Terör serisinin, ve de devletin buna koşut olarak sergilemiş olduğu başarısızlığının incelenmesi ise devam ediyor: Münih Eyalet Yüksek Mahkemesi nezdindeki dava sürüyor. Birden fazla polis makamı soruşturmaya devam ediyor. Her ne kadar Bavyera Eyalet Parlamentosu Araştırma Komisyonu yasama döneminin bitmesiyle birlikte çalışmasına son vermiş de olsa Saksonya ve Thüringen

eyalet parlamentolarının Araştırma Komisyonları çalışmalarını sürdürmektedirler.

Komasyon sunduğu bu sonuç raporunu ve bunun içerdiği sonuç ve önerilerle birlikte güvenlik ve soruşturma makamlarının sağı terör tehlikesini bir daha hiçbir zaman ihmalkarlık derecesine varacak kadar düşük olarak değerlendirmeyeceği ve Komasyonun çıkardığı sonuçlardan gereken neticelere varılacağı beklentisinde bulunmaktadır.

Araştırma Komasyonu olarak NSU'nun insanı hor gören ideolojisinin kurbanı olan herkese karşı sorumluyuz. Alman güvenlik makamlarına karşı duyulan güven büyük kayba uğradı – ve bu sadece maktuller ve diğer işlenen suçların mağdurları için geçerli değil. Komasyonumuzun görevi, soruşturma faaliyetleri sırasındaki eksikleri sonuna kadar aydınlatarak bu güveni yeniden oluşturmak için gereken temeli de yaratmaktı.

Hatalar, ihmaller ve hukuk ihlalleri

Dosyaların değerlendirilmesi ve tanıkların dinlenilmesi sonucunda federal ve devlet makamlarında özellikle bilgi değişimi, analiz kabiliyeti, personel seçimi ve öncelik belirlemesi konuları başta gelmek üzere resmi makamların ağır ihmal ve hataları ile örgütlenme eksiklerinden başarisızlığa kadar varan durum tespiti ortaya çıkmıştır. Resmi makamlarda çalışan tek tek memurun hatalı performansı, yanlış değerlendirmeleri ve ihmallerinin cezai takibat makamlarının ve anayasayı koruma dairelerinin başarisızlığında olan önemli payı en çok kısmen yıllar boyunca görülüp dzeltilmedikleri için olmuştur.

Komasyonun bakış açısına göre gelişmelerin başında özellikle ağır hatalar arasında şunlar gelmektedir:

- Memurların arama yapılan bir garajda  boru bombasında 1,4 kilogram TNT tesbit etmiş olmalarına rağmen *Böhnhardt*'in kendisine engel olunmadan uzaklaşarak *Mundlos* ve *Zschpe* ile birlikte izini kaybettirebilmiş olduğu 26 Haziran 1998 tarihinde Jena'da yapılan arama ile ilgili hazırlıklarda ve arama icraatindeki eksikler.
- *Uwe Mundlos*'un garajda aynı şekilde el konulmuş olan ve „soruşturma açısından anlam taşımıyor“ şeklinde yorumlanan adres listesinin kısmen hiç yapılmayan, kısmen de tamamen yanlış yapılan değerlendirmesi;
- Anılan l ile ilgili bilgilerin paylaşımı konusundaki eksikler ve Brandenburg eyaleti anayasayı koruma merciinden muhbir *Piatto*'nun bu l ile ilgili verdiği bilgilerin kullanılmaması.

Resmi makamların katkısına dair bilgi bulunmamaktadır

Komasyon, NSU terör grubunun ve işlemiş olduğu suçların resmi makamlar tarafından herhangi bir şekilde desteklenmiş ya da onaylanmış olup olmadıkları sorusunu özellikle irdelemiştir.

Komasyonun 24 Temmuz 2013 tarihinde tamamlanan çalışması sonucunda „Nasyonal Sosyalist Yeraltı“ (NSU)

terör grubuna bu arada atfedilmiş olan suçlarla ilgili olarak herhangi bir makamın herhangi bir şekilde katkıda bulunmuş, bunları desteklemiş, ya da onaylamış olması şeklinde bir katılıma dair hiçbir ipucunun ortaya çıkmadığı tesbit edilmektedir.

Bunun tesinde 4 Kasım 2011'den önce herhangi bir resmi makamın NSU'nun bu arada kendisine atfedilen suçlarla ilgili sorumluluğuna dair bilgi sahibi olduğuna dair de herhangi bir ipucu ortaya çıkmamıştır.

Komasyon ayrıca herhangi bir resmi makamın NSU'ya soruşturma makamlarının kendilerini yakalayamaması için yardımcı olduğuna dair de bir kanıt bulunmamıştır. Anılan üçlünün yıllarca tanınmadan Almanya'nın ortasında yaşamını sürdürmesi de resmi makamlarca ne destek görmüş ne de onaylanmıştır. Bu tesbit resmi makamlara bağlı olan ve sağı çevrelerden gelen muhbirlere için geçerli değildir.

Fakat Komasyon, *Böhnhardt*, *Mundlos* veya *Zschpe*, ya da Münih Yüksek Eyalet Mahkemesi önündeki diğer sanıklardan birinin herhangi bir zamanda herhangi bir güvenlik makamının muhbiri olduklarına dair de bir kanıt bulunmamıştır.

Komasyon, araştırmak ile görevli olduğu konuları aydınlatmak için özellikle aşağıda sıralı konuları yoğun bir şekilde incelemiştir:

- esk-cinayet serisi, polis memuruna karşı işlenen cinayet, patlayıcı madde saldırıları ve dizi saldırılar ile ilgili yetki sahibi olan ya da yetki sahibi olup olmadıkları incelenerek yetkili olmadıkları ortaya çıkan ve eyalet ve federal devlete bağlı olan savcılık ve polis teşkilatlarından oluşan cezai takibat makamlarının yürütmüş oldukları soruşturmalar;
- Eyaletler ve federal devletin cezai takibat makamları ile anayasayı koruma dairelerinin, (askeri istihbarat teşkilatı) MAD ve (federal istihbarat teşkilatı) BND'nin *Beate Zschpe*, *Uwe Mundlos* ve *Uwe Böhnhardt* ile ilgili 26 Ocak 1998 ncesi ve sonrasındaki bulguları;
- Bu makamların 1990'lu yılların ortalarından itibaren tüm Almanya genelinde olmak üzere sağı terör faaliyetler ve sağı terör organizasyon yaklaşımları ile ilgili bulguları – bunlar arasında istihbarat servisinin operasyon „Rennsteig“ faaliyeti ile ilgili dosyaları ve özellikle de yedi muhbir ile ilgili olan ve Kasım 2011'de imha edilmiş olan dosyaların yeniden oluşturulanlarını;
- Yürütülen güncel soruşturma çerçevesinde terör grubu NSU ya da çevresi olarak değerlendirilen kişilerin federal devlet ve eyalet polis teşkilatları ve istihbarat birimlerinde muhbir olarak görevlendirilmesi.

Komasyon ayrıca federal devlet ve eyaletlerin ilgili makamlarından 100 kadar tanığı dinlemiştir.

Komasyon özellikle de kamuoyunda *Uwe Böhnhardt*, *Uwe Mundlos*, *Beate Zschpe* ya Münih Eyalet Yüksek Mahkemesi önündeki diğer sanıklardan birinin (*Andr*)

Eminger, Holger Gerlach, Carsten Schultze ve Ralf Wohlleben) federal devlet ya da bir federal eyalete bağlı güvenlik makamının ya da polis teşkilatının muhbiri olduklarına dair dile getirilen şüphelerden ötürü şu tanıkları dinlemiştir:

- *Uwe Mundlos*'un MAD dosyasından hareket ederek MAD mensuplarını ,
- Thüringen anayasayı koruma teşkilatı LfV Thüringen'in *Beate Zschäpe*'yi muhbir olarak

kazanma doğrultusundaki daha sonra uygulanmayan fikirlerini açıklayan LfV Thüringen mensubunu,

- 2003 yılındaki NPD partisini yasaklama davası ile ilgili anıları dinlenen Federal Savcı *Förster. Ralf Wohlleben*'in bir devlet makamınca muhbir olarak görevlendirildiği tahminini kanıtlayacak bir belge bulunmamıştır.

A. Ağır suçlar serisi ile ilgili soruşturmaların başarısızlığı

Komisyonun çalışmasının odak noktasında NSU videosunda övülen ağır suçlarla ilgili başarısız soruşturmalar yer almıştır: Nürnberg, Münih, Hamburg, Rostock, Dortmund, Kassel ve Heilbronn'da işlenen on cinayet ve Köln'de iki patlayıcı madde saldırısı.

Vicdansız failer nasıl olur da güvenlik makamlarından durdurulmadan cinayet işleyip bombalar yerleştirebilmişlerdi? Komisyon çalışmasının odaklandığı iki sorudan biri buydu. Komisyonun bulduğu yanıtlardan yola çıkarak bu tür soruşturmaların gelecekte nasıl daha başarılı yürütülebileceğine dair sonuçlara varılıyor.

Aşağıda Komisyonun soruşturmalarla ilgili delil ikamesinin sonuçları yorumlanmadan önce altını çizerek şunu tesbit ederiz: Araştırma Komisyonu federal ve eyalet düzeyinde politik sorumluların rolünü de her birinin parti aidiyetinden bağımsız olarak ele alarak çeşitli hata ve ihmalleri tesbit etmek zorunda kaldı. Komisyon siyasi sorumluluk taşıyan bir çok kişiden bazılarını örnek olarak tanık olarak dinledi.

Cinayet serisiyle ilgili olarak ağırlıklı olarak Bavyera polis teşkilatı yetkili olduğu için zamanın Bavyera İçişleri Bakanı *Dr. Beckstein*'a özel bir rol düşmektedir. *Dr. Beckstein* soruşturmaların seyri ile ilgili kendisine düzenli aralıklarla rapor verilmesini istemişti.

Dr. Beckstein daha ilk cinayetten hemen sonra bunun ardında yatan motifin yabancı düşmanlığı olup olmadığını somut olarak sormuş olmasına rağmen polisin üç hafta sonra „şu an suçun arkasında yabancı düşmanı bir neden olduğuna dair herhangi bir ipucu“ bulunmadığı şeklindeki tek bir cümleden ibaret cevabı ile tatmin olur. Bu noktadan hareket ederek dosyalardan müteakip altı yıl boyunca soruşturmada bu doğrultuda atılan somut bir adım görülmemektedir. 2006 yılında *Dr. Beckstein* tekrar „Türklerle yönelik cinayetlerde motif yabancı düşmanlığı olabilir mi“ şeklinde not düşüyor. Bununla ilgili değerlendirmeye alınabilecek ipuçlarını Bavyera polisi 2006 sonrasında da tesbit etmemiştir.

Dr. Fritz Behrens Kuzey Ren Vestfalya'da zamanında içişleri bakanı olarak Köln'deki çivili bomba saldırısının ardında yatan nedenlerle yakından ilgilenmiyor. Ne soruşturmaların seyrine dair derinlikli bir ilgi gösteriyor,

ne de polise yönelik soruşturmayı her yönde yürütmeleri ve sağcı terör saldırısı ihtimalini de dikkate alma şeklinde bir önerisi oluyor.

Dr. Behrens'in oradaki kurbanlara geçmiş olsun dileklerini ifade etmemiş olmasının da eleştirilmesi gerekir. Olay, failer, ama en çok da Köln'de Keupstrasse'deki kurbanların kendisini ilgilendirmediği görülüyor. Komisyon önünde, olay yerine bir bakan ziyarette bulunursa „bir nevi sansasyon turizmine“ neden olma tehlikesi vardır, şeklinde verdiği ifade de bu izlenimi güçlendiriyor.

Zamanında Hessen eyaleti içişleri bakanı olan *Volker Bouffier* 2006'da anayasayı koruma teşkilatından radikal islamcı ve bir defasında da aşırı sağcı muhbirlerine ifade verme izni verip vermeyeceği konusunda Hessen eyaleti anayasayı koruma teşkilatının görüşüne katılarak izin vermemiştir. Bu şekilde beş kaynağın korunmasına polis tarafından yapılacak sorgulama sonucunda edinilecek bilgi kazanımından daha çok değer vermiştir.

Otto Schily zamanında Federal İçişleri Bakanı olarak – kendi ifadesine göre eksik bilgi temelinden hareket ederek Köln'deki çivili bomba saldırısından sonraki gün televizyonda görüş bildiriminde bulundu. Fakat daha sonraları çivili bomba saldırısının arka plan bilgilerine pek ilgi duymadı. Halbuki daha çok angaje olması tutarlı bir davranış olurdu. Çünkü kamuoyu nezdinde yapmış olduğu açıklama sonucunda kendisinin konuyla ilgilendiği izlenimini yaratmıştı. *Otto Schily'nin* Almanya genelinde işlenen cinayet serisinin - ki kurbanların yedisi sırf 2005'e kadar kendi görev süresinde öldürülmüştü - arka planına bir ilgi gösterdiğine dair ise herhangi bir kayıt bulunmamaktadır.

Federal İçişleri Bakanı olarak *Dr. Wolfgang Schäuble* de sonuçta dokuz kurban alan ve kendi görev süresinde bir büyük „istihbarat değerlendirmesine“ konu olan „Çeska“-cinayet serisine ilgi göstermemiştir. 2006 yılında Federal Kriminal Dairesi (BKA) tarafından soruşturmanın merkezi yönetiminin kendilerine verilmesi talebi doğrultusundaki kararı *Dr. Schäuble* vermemiştir. Eyaletlerin direncine rağmen böyle bir kararı vermesi, tüm içişleri bakanları tarafından her zaman korunan ve iç politikada uzlaşma sağlamayı içeren prensibe aykırı gelirdi.

Dr. Schäuble yürütülen soruşturmada uygun bir yönetimin sağlanması arayışını siyasi olarak ele alıp içişleri bakanları düzeyinde tartışmaya açmamış ve bu kararı çalışma düzeyine bırakarak, bulunan sonucu sorgulamamıştır.

I. Česká-cinayet serisi

Soruşturma makamları „Česká“- cinayet serisini aydınlatmak için yoğun çaba sarfettiler: Personel açısından ve maddi açıdan kapsamlı ve angaje bir soruşturma yürütüldü. Ayrıca 2006'da faillerin yakalanmasına hizmet edecek bilgiler için olay yerlerinin bulunduğu eyaletler ve BKA tarafından o zamana kadar devlet tarafından vaat edilmiş olan en yüksek para ödülü duyuruldu. Olaylar buna rağmen aydınlatılmadı.

Nürnberg ve Münih'te soruşturmalar

Nürnberg ve Münih „Česká“- katillerinin birden fazla devreye girdikleri iki şehirdir. Olay yeri soruşturmaları Nürnberg'de „Şimşek“ ve „Schneider“ , Münih'te „Theo“ başlıklı özel masa üzerinden yürütüldü. Seri cinayet bağlantısı kısa sürede görüldü. Soruşturmayı yürütenler daha ilk cinayette olay yerinde olağanüstü az iz bırakıldığını tesbit etmek zorunda kaldılar. Baştan, olay tanıklarının değerlendirmeye uygun algılamaları yoktu. Kurşunlar ve dolayısıyla ortaya çıkan suçun işlendiği silah tipinden başka uzun süre herhangi bir soruşturma dayanağı edinilemedi.

Bavyera'da polisin yürüttüğü soruşturma Eylül 2001'de Hilal özel masasının (Soko Halbmond) kurulmasıyla birlikte merkezi bir şekilde birleştirildi. Temmuz 2005 itibariyle Soko Halbmond belirgin bir şekilde daha büyük olan Özel Birim Bosphorus'a (BAO Bosphorus) katıldı. Soruşturmanın ağırlık noktaları baştan olayın arka planında açık bir şekilde muhtemelen „Örgütlü Suç“ olduğundan hareket ederek konulmuşken Mayıs 2006'da yapılan ikinci Operatif Vaka Analizi'nden sonra yeni bir soruşturma dayanağı ortaya çıkar: „Örgütlü Fail Teorisi“ nin yanısıra motivasyonun yabancı düşmanlığı olduğunu varsayan „Tek Fail Teorisi“. Birbirleriyle karşılaştırıldıkları zaman her iki kavram da talihsiz bir seçimdi. Çünkü iki olayda iki silahın kullanılmış olmasından yola çıkarak daha yakın ihtimal olan, birden fazla ve ırkçı motivasyon sahibi failin suçu işlemiş olduğu ihtimalini her iki kavram da içermiyordu.

BAO Bosphorus'un çalışmasının ağırlık noktaları izler açısından başlı başına nötr bir şekilde, yani belli bir fail teorisini varsaymayarak 23 milyon kitlesel veriyi toplamak, işleme tabi tutmak ve değerlendirmekten ibaretti. „Česká“-cinayet serisi ile ilgili soruşturmalar örnek bir şekilde bu yaklaşımın imkanlarını, zorluklarını ve sınırlarını gösteriyor:

- Katılan polis makamlarındaki farklı programlarda bulunan verileri merkezi bir şekilde işlem görebilecek ve değerlendirilebilecekleri şekilde birleştirme görevi için büyük bir emek sarfedilmesi gerekiyordu.

- Faillerin aranan özelliklerin kapsam alanına girmesi gerekiyor: Failler ne mobil telefon ne banka kartı kullanıyorsa bu verilerin toplanılması yolu ile bulunamazlar.

- Toplanan bilgiler hedef aldıkları tarama alanını tam olarak kapsamak zorundadır. Faillerin olayların olduğu şehirlerdeki ilgili zaman dilimlerindeki konaklamalarda birden fazla örtüşen konaklama bilgileri üzerinden bulunması isteniyorsa sadece oteller ve benzeri konaklama yerlerindeki bilgiler değil, diğer konaklama biçimlerinin de bu taramaya dahil tutulması gerekir; örneğin kamping yerleri.

Burada kitlesel verilerin toplanması ve değerlendirmesinde harcanan emek ve karşılığında edinilen bilgi arasında tamamen orantısız bir denge olduğu tesbitinin ifade edilmesi gereklidir. Meçhul faillere işaret eden somut bilgiler milyon kere toplanılan bilgilere rağmen edinilemedi. BAO Bosphorus'un zamanındaki başkanının 2007'de hazırlamış olduğu deneyim raporu gelecekteki benzeri büyüklükteki davalarda başarılı olma ihtimalinin daha yüksek olduğu bir soruşturma yöntemi doğrultusunda kapsamlı öneriler getiriyor:

İkinci Operatif Vaka Analizi'nden de sonra soruşturma yoğun bir şekilde „Örgütlü Fail Teorisi“ çerçevesinde sürdürülüyor. Ağırlık noktası burada kalıyor. Yurtdışı bağlarına işaret eden bilgilerin aydınlığa kavuşturulmasında ilgili soruşturma makamlarının, aralarında özellikle Türkiye Cumhuriyeti makamlarının işbirliğine hazır oldukları dosyalardan anlaşılıyor. Komisyon, yürütülen gizli soruşturma önlemlerini eleştirel bir şekilde sorgulamıştır:

- İki döner büfesinin işletilmesi tuzak olarak zaten taktik açıdan makul görünmüyor. Çünkü dokuz kurbanın sadece ikisi bir büfede öldürülmüştü. Ayrıca dosyalarda nihai ve özetleyici bir değerlendirme raporu bulunmadı. Muhtemelen bu yüzdendir ki zamanında önlemin sona ermesinden kısa bir süre önce yoğun bir ırkçı tehditi içeren bir saldırının gerçekleşmiş olması şeklindeki ve değerlendirme açısından önemli olacak tek bilginin daha çok „Tek Fail Teorisi“ ne işaret ettiğinin farkına varılmamıştır.
- Komisyon, bir önlemden yapılmış olduğu gibi gizli soruşturmacıların gazeteci olarak kendilerini tanıtmalarını yanlış bulmaktadır. Basın özgürlüğüne atfedilen üstün değer ışığında bundan her halukarda vazgeçilmelidir.

„Tek Fail Teorisi“ çerçevesinde soruşturmayı ileriye götüren bir yaklaşım edinilemedi. Olay günlerinden ve zamanlarından ve cinayetlerin daha büyük sayısının Nürnberg'in bir semtinde işlenmiş olmasından hareket ederek ikinci Operatif Vaka Analizi'nde fail ya da faillerin „düzenli bir işi olduğu“ ve Nürnberg'de belli bir „demir attıkları noktanın“ olduğu sonucu çıktı. BAO Bosphorus soruşturmalarının temelinde bu varsayımlardan hareket ediyordu. Arama en çok olay yeri olan Nürnberg çevresinde dar bir daire çizilerek Nürnberg ikametli şahıslar üzerine odaklandı. „Demir atılan noktanın“ polise

ikamet olarak bildirilen yerin dışında başka kıstasların da „demir atılan noktayı“ belirleyebileceği görülmedi. Nürnberg bölgesindeki incelemeler herhangi bir kayda değer sonuca varmayınca soruşturmanın yürütüldüğü alan genişletilmedi. Komisyon, bu noktada komşu eyaletlerin şahıslara yönelik bulgularının da dikkate alınabileceği alınması gerektiği kanaatinde. Soruşturmanın odak noktasının nasıl belirlendiği aşağıdaki örneklerden anlaşılıyor:

- 2005 ve 2006 yıllarında Nürnberg ve Münih'te 900 kadar Türk esnafı irtibata geçerek „örgütlü suç“ şeklindeki soruşturma yaklaşımına destek olacak bilgi edinilmeye çalışılıyor;
- Suçun aşırı sağcı motifleri ya da „Tek Fail Teorisi“ doğrultusundaki soruşturma bağlamında Nürnberg'de 2006 sonbaharında „tehlike yaratanlara hitap“ diye adlandırılan yöntem çerçevesinde sadece dokuz kişi ile görüşülüyor.

Komisyon, soruşturmanın odak noktasının belli bir bölge ile sınırlandırılmış olmasını soruşturmanın o zamanki bilgilerinden hareket ederek de ağır bir hata olarak değerlendirmektedir.

Komisyon, BAO Bosporus'un „Tek Fail Teorisi“ konusunda soruşturma yönünde ipuçları arayışında LfV Bavyera ile işbirliğini yetersiz olarak değerlendirmektedir. LfV Bavyera'nın Bavyera genelinde aşırı sağcı faaliyetlerle göze çarpmış olan tüm şahısların bilgilerini polis teşkilatına vermeme kararı anlaşılabilir bir tutumdur. Fakat mevzuat çerçevesinde hangi kesimlerle ilgili hangi verilerin iletilebileceğine dair karar verme süreci kesinlikle fazla uzun sürmüştür: Ancak yedi ay sonra Nürnberg'in iki ayrı posta kodunun kapsadığı bölgede bulunan ve doğum tarihleri 1960-1982 yılları arasında olan 700 kadar şahsın bilgilerinin bulunduğu bir liste, ilgili dosya ise bundan da bir ay sonra iletilmiştir. Bilgiler ancak adı, soyadı ve doğum tarihinden ibaret olup, gerçekten de soruşturma için ipuçları kazanmak içinse ancak yoğun bir ön hazırlığın yapılmasını gerektiriyorlardı. Soruşturmayı yürütenler haklı talepleri için eyaletin gerek anayasayı koruma gerek polis teşkilatının amiri olan Bavyera İçişleri Bakanlığı'nın desteğini almaya çalışmamışlardır. Bu gecikmeli bilgi aktarımı her iki tarafın ilgili makamlarının hatasıydı.

Ceza Muhakemeleri Usul Kanunu soruşturmanın başında olan resmi makam yükümlülüğünü savcılığa verir. Bu, alınan soruşturma tedbirlerinin hukuka uygun olması tesbitinden daha fazlasını içerir. Komisyon savcılık ve polisin konunun hakkını vererek işbirliğinde bulunması için savcının her bir soruşturma adımı için ayrı talimat vermesi gerekmediğinin bilincindedir. Fakat soruşturmanın doğrultusunu ve ağırlık noktasını doğru belirlemek, sapılan yanlış yolları görmek, ve gerektiğinde yeni ivmeler kazandırmak savcılığın görevidir. Komisyon soruşturmanın başında olan Nürnberg-Fürth başsavcılığında bunu tesbit edememiştir. Yetkili savcı soruşturmayı yürüten polis memurları ile yapılan görüşmelere her ne kadar düzenli bir şekilde ve büyük zaman ayırarak katılmış olsa da dosyalardan ve Komisyon

önünde alınan tanık ifadelerinden yola çıkarak savcılığın yeni bir soruşturma yaklaşımı doğrultusunda herhangi bir katkısı, ya da soruşturmanın bu kadar zahmete rağmen neden halen başarısız kaldığına, ya da bunu değiştirmek için başka bir yolun olup olmadığına dair bir soru sorduğu olmamıştır. Diğer olay yerlerinde de ne yazıkki bundan daha iyi bir görüntü ortaya çıkmamaktadır.

Hamburg, Rostock ve Dortmund'da soruşturmalar

Hamburg'da bir cinayet masası tarafından yürütülen soruşturma orada işlenen cinayetten birbuçuk yıl kadar sonra ilkönce kapatılıyor – Komisyon, 2002 ile 2005 yılları arasında kayda değer bir soruşturma faaliyeti tesbit etmemiştir. BAO Bosporus'un Temmuz 2005'te çalışmalarına başlamasından sonra Hamburg'da Mart 2006'da EG 061 (daha sonra SoKo 061) masaları kurularak bunlar Temmuz 2008'den sonra tekrar Hamburg Eyalet Kriminal Dairesi'nin (LKA) genel yapıları içine alınıyorlar. Hamburg'daki soruşturma makamları olayların perde arkasında „Örgütlü Suç“ teorisi olduğuna en çok inanan ve bu görüşünden bu yönde yürütülen kapsamlı soruşturmanın herhangi bir sonuç vermemesine rağmen vazgeçmeyen makamı. Hamburglu soruşturma makamları ikinci Bavyera Operatif Vaka Analizi'nin şiddetli karşıtlarıydılar ve hatta kendi vakaları ile ilgili – ki bu seri şeklinde işlenen cinayetler açısından pek uygun görülmez – kendilerine özel bir analiz yaptırıldılar. Hamburg'daki cinayetten sonra BKA'nın „Česká“-cinayet serisi ile ilgili yetki sahibi olduğunu onaylaması için iki ay kadar bir zaman geçti. Komisyonun kanaatine göre fazlasıyla uzun bir zaman. Bu gecikmeden kimin sorumlu olduğu ise tesbit edilememiştir. Müteakiben Münih'te işlenen cinayetten sonra bunun cinayetler serisine dahil olduğu tesbiti bir haftadan az zaman almıştır.

Rostock'daki soruşturmalar 2004'ten sonra ilk önce bölgedeki ilgili emniyet müdürlüğü tarafından yürütülmüştür. Ancak Haziran 2006'da, yani olaydan iki yıl ve BAO Bosporus'un kurulmasından bir yıl sonra Mecklenburg-Vorpommern Eyalet Kriminal Dairesi'nde 2009 yılına kadar çalışmalarını sürdüren „Kormoran“ başlıklı özel masa kurulmuştur. Bu cinayet vakasında da memurlar soruşturmalarını açıkça anlaşılacağına göre özellikle de Kürt kökenli maktulün Almanya Federal Cumhuriyeti'nde oturma izninin olmaması ve de Mecklenburg-Vorpommern Eyalet Anayasayı Koruma Teşkilatı'nın olayın perde arkasında uyuşturucu ticareti olması doğrultusundaki yanlış tahmininden ötürü öncelikli olarak örgütlü suç alanında yürütmüşlerdir. Bavyera'da yapılan ikinci Operatif Vaka Analizi sonrasında da Rostock'da soruşturma kendilerine özel ve aşırı sağcı nedenleri temel alan bir yaklaşımla sürdürülmedi.

Dortmund Emniyet Müdürlüğü'nün „Česká“-cinayet serisinin sekizinci cinayetinden sonra doğrudan kurmuş olduğu BAO Kiosk masasının personel sayısı daha Aralık 2006'da üç memurla sınırlandı, 2007 yılı sonunda ise masa feshedildi. Olay yerinde bisikletli erkeklerin görülmüş olduğu, erkeklerin nazi ya da uyuşturucu bağımlılarına benzediği gibi tanık ifadeleri işlem görmedi.

Bu tanık bayanın ifadelerinin dosyalarda farklı bir şekilde tutanağa geçtiği ve karışık bir şekilde işlem gördüğünü tarafların hepsi kabul etti ama bunun neden böyle olduğu aydınlatılamadı. Ancak 4 Kasım 2011'den sonra Kuzey Ren Vestfalya güvenlik makamları olay zamanında, olay yerinden pek uzak olmayan Malinckrodtstraße sokağında tanınmış bir aşırı sağcının oturduğu bilgisini verdi.

Kassel'deki soruşturmalar

Soruşturmaların başında 35 kişiden oluşan Café cinayet masası çalışanlarının sayısı 2006 yılının sonunda altı kişiye düşürülerek Temmuz 2008'de Kuzey Hessen eyaleti emniyet müdürlüğünün genel yapıları içine alındı. Maktulun babasının olayın arkasında aşırı sağcı bir nedenin olduğuna dair yürüttüğü tahmin üzerinde duruldu. Cinayet masasının bu konuyla ilgili dinlenen başkanı polisin Kassel'deki sağcı çevrelerle ilgili değil olaya katkıda bulunma, herhangi bir ilgi duyulduğuna dair bile bir bulgu edinmediğini açıkladı. Cinayet masasının soruşturmaları Almanya genelinde uyumlu olarak uygulanan soruşturma konseptine uygundu: Özellikle olayla ilgili zaman dilimindeki tüm verilerin birbirleri ile karşılaştırılması hızlı yapıyordu .

Soruşturmaların sonucuna göre olaydan kısa bir süre sonra LfV Hessen çalışanı *Andreas Temme'nin* „Česká“-cinayet serisine katıldığına dair oluşan şüphe onaylanmadı. Komisyonun kendisini dinlemesi sonucunda olaydan bir şekilde haberi olduğu mu, yoksa cinayet işlenmeden önce mi olay yerinden ayrıldığı, tam anlamıyla aydınlatılamadı.

Polis tarafından yapılan soruşturma sonucuna göre olay zamanında internet-café sinde bulunan LfV Hessen çalışanı *Temme'nin* olaydan sonra tanık olarak başvuruda bulunmayan tek kişi olması olaya ve bütün olaylar serisine katılmış olduğu şüphesini uyandırdı. Fakat bu varsayım, belli zamanlarda bulunduğu yerlere dair iddiaların araştırılmasında LfV Hessen tarafından sunulmuş olan kapsamlı ve resmi belgelerle birlikte hızlı bir şekilde ortadan kaldırılabilmiştir. Polis tarafından *Temme'nin*, aralarında kendi kaynakları da olmak üzere temasta bulunduğu tüm şahıslar soruşturuldu. Polis bu alandaki soruşturmayı sürdürebilecekken bunu LfV Hessen ile irtibata geçmeden yapmamaya karar verdi. Yetkili savcılığın kaynakların sorgulanması için yaptığı başvurusu üzerine LfV Hessen bunların tehlike altında kalacakları ve kendilerine verilmiş olan gizlilik sözü nedeniyle çekince koydu. Polis bu durumda haklı olarak soruşturmasının yoğun bir şekilde kısıtlandığı izlenimini edindi. Savcılık, polis ve LfV Hessen arasında yürütülen çok sayıda yazışma ve görüşme sonucunda bir görüş birliği sağlanamadı. Bu özel durumda kararı altı ay sonra Ekim 2006'da o zamanki Hessen İçişleri Bakanı *Volker Bouffier* verdi. *Temme* ile çalışan muhbirler bu karardan sonra polis tarafından iletilen soru kataloğuna göre LfV Hessen tarafından sorgulanarak sonuçlar Ocak 2007'de Kuzey Hessen Emniyet Müdürlüğü'ne gönderildi.

Federal Kriminal Dairesi'nin soruşturmaya olan katkısı

Federal Kriminal Dairesi (BKA) cinayet serisi kapsamındaki soruşturmalara Haziran 2004'ten itibaren özel bir organizasyon birimi olan Soruşturma Grubu Česká (EG „Česká“) ile „yapısal tamamlayıcı soruşturmalar“ diye adlandırılan şekilde katılmıştı. Bunlar arasında yurtdışında yürütülen soruşturmalar, olayda kullanılan silahla ilgili soruşturmalar ve gizli yürütülen tedbirlere destek verilmesi gelmekteydi. BKA bu çalışmalarında olayların ardında yatan nedenin örgütlü suç olduğundan hareket ediyordu. Soruşturma görevi sınırlı olduğu için BKA'nın bu tutumu temelde eleştirilemez ama olayın başka muhtemel nedenlerine ya da başka soruşturma hedeflerine daha güçlü bir açıklık gösterilmesi yerinde olurdu.

BKA kendi soruşturmaları bir sonuca varmamış olmasına rağmen farklı bir suç motifi doğrultusunda bir çabada bulunmadığı gibi ikinci Operatif Vaka Analizi (OFA) yolu ile ortaya çıkan „Tek Fail Teorisi“ ve suç motifi olarak ırkçılık ihtimali o zamanki BKA Başkan Yardımcısı *Falk* tarafından „kahve falına bakmak“ olarak küçümsenerek aynı zamanda ikinci bir OFA yapılması desteklendi. Komisyon, BKA içersindeki siyasi motivasyonlu sağcı suçlardan sorumlu devlet koruma dairesinin mevcut yetkinliğinin sadece 2. OFA ile ilgili değerlendirmelerini alma mahiyetinde bile olsa herhangi bir zaman soruşturmalara dahil tutulduğunu görememiştir. Sadece o zaman örgütlü suçlar daire başkanı ve BKA bünyesindeki devlet koruma dairesi başkanı *Maurer* „Tek Fail Teorisini“ favorize ediyordu. Fakat bu ne soruşturmanın yönünü ne de BKA'nın görüşünü değiştirdi.

BKA'nın silah izi üzerindeki somut soruşturma çalışmasının da eleştirilmesi gereklidir. Komisyon bu konuda o zamanki bakış açısından hareket edilse dahi iyi bir polis uygulaması olarak kabul edilemeyecek olan çeşitli eksikleri tesbit etmek zorunda kalmıştır. Eleştirilmesi gereken noktalardan biri örneğin, BKA'nın 2004'te Avrupa ülkelerindeki irtibat memurlarına başvurusunu sadece teşhis edilen son derece ender olan kurşunla sınırlı tutması, İsviçre'deki irtibat memuruna ayrıca Česká 83 için susturucu alanları sorması, ama kurşun ya da bir susturucu ile birlikte Česká 83 tipinde bir silahın da satılmış olup olmadığını sormamış olmasıdır. Halbuki bu soru çok yakın bir ihtimaldi. Başvurunun „özellikle Türk vatandaşları“ şeklinde sınırlanmış olması da sorunliydu. İsviçre'den gerçekten de hatta daha da dar kapsamlı bir şekilde sadece Türk vatandaşlarına yönelik gelen cevaba karşı BKA tarafından herhangi bir aydınlatıcı ve tamamlayıcı bir soru sorulmamıştır. Kurşun ticaret kayıtlarının halen bulunmasına rağmen silah ticaret kayıtlarının ise sözde olmaması şeklindeki çelişkinin nasıl olup da görülmediği de anlaşılmamaktadır. O zamana kadar varolan en sıcak iz yıllarca soğuk kalmıştır. Suçun işlendiği silah olan Česká 83'ün *Schlafli & Zbinden* silah fabrikasından İsviçre vatandaşı *Anton G.* tarafından sipariş edildiği kanıtlanmış olduğu için sonu açık bir soru şeklinde ve tutarlı bir şekilde sorgulanması sonucunda

daha 2004 yılında bu şahsın ve belki de failerin izi sürülebilecekti.

BKA bu izi ancak *Lothar M.* üzerinden yakalayabildi. *Lothar M.*'nin Česká silahlarının İsviçre'deki genel ithalatçısına yönelik verdiği ilk bilgi Haziran 2006'da BKA tarafından dikkate alınmamıştı. BKA ancak bilgi verenin ısrarı sayesinde en nihayet adli yardım başvurusunda bulunarak bu izi takip eder. Fakat burada da BKA sonuçta *Anton G.*'nin toplam üç sorgulamasındaki pek inandırıcı olmayan ifadeleri ile yetinir. Kasım 2009'da *Anton G.*'nin evinde yapılan aramada değerlendirmeye tabi tutulabilecek bir sonuç elde edilemeyince ve *Anton G.* ifadesini değiştirmeyince bu doğrultuda herhangi bir diğer araştırma yapılmıyor. Mevcut durumda yakın ihtimal olmasına rağmen eşinin ifadesi alınmamıştır.

Silah izi ve adli yardımlaşma

Uzun namlulu „Česká“ silahlarının sayısı sınırlandırıldıktan ve bu tabancaların çoğu tesbit edilip cinayetlerde kullanılan silah olmadıkları kesinleştikten sonra diğer iz sayısının çok az olmasından dolayı İsviçre'yi işaret eden silah izi katil arayışında en çok ümit vaat eden izdi. Komisyon, bu doğrultudaki soruşturmaların gerekçelendirilemeyecek kadar uzun sürdüğünü tesbit etmek zorunda kalmıştır.

BKA, *Lothar M.*'nin verdiği bilgiyi tekrarlaması sonucunda Nisan 2007'de faaliyete geçtikten sonra yetkili olan Nürnberg-Fürth Savcılığı Ağustos 2007'de İsviçre makamlarına ilk istinabe başvurusunda bulunur. Bu şekilde, bilginin ilk verildiği tarih olan 2006'dan bu yana bir yıl hiç değerlendirmeden geçer. İstinabe başvurusu ile ilgili gerekli çalışmalar 2008 sonuna kadar sürer. *Anton G.*'nin sorgulaması değerlendirmeye alınacak herhangi bir sonuç vermemiş olduğu için polis tarafından Aralık 2008'de *Anton G.*'de bir arama yapılması hedefini de içeren bir istinabe başvurusunun daha yapılması önerilir. Nürnberg-Fürth Asliye Mahkemesinin 15 Ocak 2009 tarihli ilgili kararından sonra Savcılık 2009 Şubat başında istinabe başvurusunu İsviçre'ye iletir. Kabulü Temmuz 2009'da, arama emirlerinin infazı ise ancak Kasım 2009'da, yani yine önlemin polis tarafından öngörülmesinden bir yıl sonra gerçekleşir.

Komisyon, istinabe başvurularının işlem görmesinin çoğu kez uzunca bir zaman sürdüğünün ve önümüzdeki somut vakada açıkça görüldüğü gibi ayrıca İsviçre'de savcılık seçimlerinin yapılmasına denk düşen zamanlamadan da ötürü işlemlerde bir gecikme olduğunun ve bunun Alman makamlarının sorumluluk alanına girmediğinin bilincindedir. Yine de genel resme baktığımızda önemli bir ipucu olan „İsviçre silah izi“ üzerinde görülen işlemlerin kesinlikle fazla uzun bir zaman aldığı görülüyor. Özellikle de *Lothar M.*'nin 2006'da verdiği bilgilere göre derhal işlem yapılması zorunluydu. Bu kadar ağır bir cinayet serisinde ayrıca konu ve esas itibarıyla yetkili Başsavcının Nürnberg-Fürth Savcılığı'nın istinabe dairesinde daha hızlı işlem yapılmasını ve işlem aşamasının öğrenilmesi için İsviçre

makamlarının daha sık aranmasını ısrarla takip etmesi gerekirdi.

Savcılıkların yetki alanlarının birleştirilmesi

Komisyon, „Česká“ cinayet serisi kapsamında işlenen tüm suçlara yönelik soruşturma davasının tek bir savcılık tarafından yürütülmüş olması esasa uygun olurdu şeklinde düşünmektedir. Bu tarz bir örgütlenme yapısı serinin aydınlatılması doğrultusunda herhangi bir garanti olmasa da kaynakları birleştirme, bilgileri bütünleştirmeyi kolaylaştırma ve savcılığın idari sorumluluğunu daha kesin bir şekilde yürütebilmesi açısından katkıda bulunabilirdi.

Birden fazla savcılığın yetki alanlarına giren birden fazla birbiri ile bağlantılı suçlara dair bir şüphenin bulunması durumunda hızlı ve etkin bir cezai takibatin gerçekleşmesi amacıyla davaların birleştirilerek soruşturmaların tek bir savcılığın emri altında ve bütünlük sağlanarak yürütülmesi ceza ve para cezaları davaları ile ilgili yönetmelik maddelerinden (RiStBV) No: 25'e göre öngörülmüştür. Bu ancak olayların nitelik farkı ya da daha başka önemli bir karşıt neden varsa geçerli değildir. Komisyon, hükmün uygulanması için gerekli önkoşulların „Česká“ cinayet serisinde sözkonusu olduğunu savunmaktadır. RiStBV No: 26'ya göre birleşik davanın ağırlık noktası orada bulunduğu için Nürnberg-Fürth Savcılığı davadan sorumlu kılınmalıydı. Fakat yapılan, Bavyera eyaletinde işlenen ve cinayet serisine ait olan vakaların Haziran 2005'ten sonra Nürnberg-Fürth Savcılığı'nda toplu dava olarak görülmüş olmasıdır. Bavyera dışındaki davaların devralınması Nürnberg-Fürth Savcılığı'nın davaya bakan Başsavcısı tarafından 2004 Nisan ayında – yani seri suçlardan beşi işlenmiş olduktan sonra – aynı silahın kullanılması olması failin tek bir ve aynı kişinin olduğuna dair bir ipucu değildir gerekçesi ile reddedilmiştir. Komisyon, bu şekilde bir gerekçelendirmeyi pek anlaşılır bulmamaktadır. Çünkü bu gerekçeye göre Bavyera'daki davaların da birleştirilmemesi gerekirdi. Komisyon, davanın birleştirilmesine karşı kararda siyasi bir etki altında kaldığını tesbit edememiştir. Fakat olayların gerçekleştiği diğer eyaletlerin adalet bakanlıklarının davaların Nürnberg-Fürth Savcılığında birleştirilmesine dair herhangi bir çaba sarfettiği de tesbit edilememiştir.

Esasa uygun olan diğer bir alternatif, „Česká“ cinayet serisi soruşturmalarının Federal Yargıtay nezdindeki Federal Başsavcılık tarafından üstlenilmesi olurdu. Bunun sonucunda polis tarafından yürütülen soruşturma faaliyetlerinin başında BKA olsun, eyalete bağlı bir polis birimi olsun, her halukarda uygun bir polis birimi sadece koordinasyondan sorumlu olarak değil, merkezi yönetimle görevlendirilebilirdi. Bu şekilde net bir yapı içerisinde net bir karar ve emir yetkisi ile soruşturma çalışmaları desteklenmiş ve aynı işin iki kere yapılmasının önüne geçilmiş olurdu. Nürnberg-Fürth Savcılığın savunduğu resmi görüş, davanın Federal Başsavcılık tarafından üstlenilmesi için gerekli yasal önkoşulların yerine getirilmemiş olmasıydı. İdari grup içerisindeki istişarelere bakıldığında Federal Başsavcılığın devreye girmesinden

kaçınıldığı ve bunun için esasa dayalı nedenlerin ötesinde nedenlerin olduğu tahmin edilebilir. Savcılık hiçbir zaman soruşturmayla ilgili dosya ya da bilgileri Federal Savcılığa iletip yetki sahibi olup olmadığını incelemesini sağlamamıştır. Görevleri dahilinde olmasına rağmen yetkinin Federal Başsavcılıkta olup olmadığını incelemek üzere herhangi bir dosyayı Federal Başsavcılığa iletmeyen bölge savcılığının bu kararını ve kararına temel oluşturan olay takdirini Komisyon o zamanki bakış açısına göre de yanlış olarak değerlendirmektedir. Anayasal olarak öngörülmüş olan yetki dağılımına göre yetkili yerel makamların Federal Başsavcı'ya muhtemel yetkisine dair bilgileri ileterek kendisinin bunu incelemesini sağlamasından hareket edilir. Bu nedenle No:202 RiStBV'ye göre savcının doğrudan eyalet yüksek mahkemelerinin yetki alanına giren bir suç oluşturduğuna dair şüphe duyulan tüm vakaları bir yazı eşliğinde gecikme olmadan Federal Başsavcı'ya ilemesi şeklinde bir düzenleme yer alır.

Federal Başsavcı „Česká“ cinayet serisi için yetki sahibi olup olmadığı sorusunu 2006 yaz aylarında basında çıkan haberler sonucunda bir izleme süreci içerisinde (Devlet Güvenlik Suçları Genel Kütüğü üzerinden: „ARP-inceleme“) incelemiştir. Altı yıldır yoğun bir soruşturma faaliyeti yürütülmüş olan bir konuda yetki sahibi olunup olunmadığına dair verilen red kararına ise sadece dört gazete haberi ve BKA internet sayfasından edinilen bilgiler yeterli görülmüştür. Komisyon incelemeye temel alınan bu bilgileri yetersiz olarak değerlendirmektedir. Federal Başsavcı'nın konunun hakettiği şekilde Nürnberg-Fürth Savcılığı ya da BKA ile daha fazla bilgi edinmek üzere irtibata geçtiği tesbit edilememiştir. Komisyon, her ne kadar olay yerindeki savcılıkların bu doğrultuda yükümlü olsalar da Federal Başsavcılığın dava yetkisinin devralınması gibi önemli bir konuda karar vermeden önce daha sonra vereceği karar ne olursa olsun kendisinin de fikir oluşturmasını mümkün kılacak yeterli temeli sağlaması kesinlikle gerekliydi görüşündedir. Komisyon Federal Başsavcı'nın mevcut olan araştırma imkanlarını kullanmadığı kanaatinde. Mevcut yasalar çerçevesinde bile Federal Başsavcı polis ve savcılık makamlarında olduğu gibi hatta anayasayı koruma teşkilatı bünyesinde de araştırma yapabirdi. Komisyon Federal Başsavcı'nın kararında herhangi bir siyasi etki altında kaldığına dair bir ipucu tesbit edememiştir.

Polisin yetki alanlarının birleştirilmesi

Komisyon cinayet serisinde soruşturmanın henüz erken bir aşamada savcılık tarafından tek bir toplu dava içerisinde birleştirilip aynı zamanda merkezi soruşturma makamı olarak tek bir polis biriminin sorumluluğu altında yürütülebilirdi görüşündedir. BKA tarafından merkezi bir soruşturma yürütülmesinin yollarını savcılıkların yetki kararlarından bağımsız olarak belli durumlarda BKA yasası da sunmaktadır. Bu şekilde net bir yapı içerisinde net bir karar ve emir yetkisi ile soruşturma çalışmaları desteklenmiş ve aynı işin iki kere yapılmasının önüne geçilmiş olurdu.

2004 ilkbaharında Nürnberg ve Rostock polisi davayı BKA'ya devretmek ister. Bavyera İçişleri Bakanlığı bunu

kabul eder, Hamburg emniyet müdürlüğü de onayını verir. BKA'da soruşturmayı yürüten memurlar bu hamleyi baştan onaylar, fakat öneri daha sonra çalışma düzeyinde yerel polis makamlarınca yürütülen soruşturmanın başarısız kalmış olması, dolayısıyla genel olarak soruşturmada bir sonuç elde edileceğine dair pek bir ümit olmadığı gibi nedenlerle net bir şekilde geri çevrilir. Komisyon bu düşüncüyü esasa aykırı olarak değerlendirmektedir. Nürnberg-Fürth Savcılığının konuyla ilgili olumsuz tavrının da davanın BKA'ya devredilmemesinde önemli payı vardır. BKA'nın Bavyera İçişleri Bakanlığının talebi üzerine tamamlayıcı yapısal araştırmalarda bulunması şeklinde varılan uzlaşma sonucunda da soruşturmada bütünlük sağlanamaz. Gerek BKA Başkanı Ziercke, gerek o zamanki Başkan Yardımcısı Falk Komisyon önünde, Bavyera İçişleri Bakanlığının Haziran 2004'te bu doğrultudaki kısıtlı devralma talebi üzerine konuyu ilk defa ele almış olduklarını ifade ettiler. Falk ayrıca soruşturmanın merkezi olarak BKA tarafından üstlenilmesi doğrultusundaki bir talebin BKA yönetimine sunulmuş olması durumunda buna olumlu cevap verilmiş olacağını vurgulamıştır. Fakat bu, ne BKA içerisindeki ilgili memurlar tarafından yapılır, ne de dışarıdan resmi bir başvuru şeklinde Bavyera ya da olayların olduğu ilgili diğer iki eyaletin polis ya da yargı makamları tarafından yapılır.

Dortmund ve Kassel'de Nisan 2006'da arka arkaya işlenen cinayetlerden sonra BKA bir yazı ile Federal İçişleri Bakanlığınca başvurarak özel kurulacak bir yapı içerisinde (BAO) ve eyaletlerin şimdiye kadar soruşturmayı yürütmüş olan birimlerinden oluşan bölgesel soruşturma bölümlerinin belirlenmesi ile birlikte merkezi soruşturma yönetiminin kendilerine verilmesini ısrarla talep eder. Başkan Yardımcısı Falk tarafından imzalanmış olan başvuru, BKA'nın o zamana kadar araştırmalarda hangi eksikleri gördüğünü sıralayarak özellikle soruşturma, arama ve halkla ilişkiler çalışmaları için bütünsel tasarımların olmadığına dair görüşlerini açıklar. Bu yazıda ayrıca davanın BKA tarafından üstlenilmesi durumunda soruşturma faaliyetlerinin geniş kapsamlı olarak yürütüleceği ve devlet güvenlik dairesinin de müdahil olacağı anlaşılmaktadır. Davanın BKA'ya verilmesi baştan 2004 yılında Bavyera polisi tarafından amaçlanmış olduğu gibi bir eyalet makamının talebi üzerine mümkün olabilirdi. Ama Federal İçişleri Bakanı doğrudan kendisine bağlı bir kurum olan BKA'yı eyaletler buna karşı da gelse BKA Yasası'nın 4. maddesine göre soruşturmayı yürütmek üzere görevlendirme kararını verebilirdi.

BKA'nın konuyla ilgili değerlendirmesinden hareket ederek arzu ettiği ve bu lehine karar eyaletlerin direncinden ötürü bu doğrultuda verilmedi. Eyaletlerin 2006 yılındaki bu olumsuz tutumunu o zaman Bavyera İçişleri Bakanı olan Dr. Beckstein Komisyon'a, BAO Bosphorus'un 2005'de kurulmuş ve 2006'da genişletilmiş olmasından sonra soruşturmayı en kızgın aşamasında „dört nala koşan bir attan diğerine binme“ misali sekteye uğratacağı şeklinde gerekçelendirmiştir. İşbirliğinin iyileştirilmesi için bölgesel soruşturma bölümleri olan ve

BKA bünyesinde yer alan bir BAO yerine sadece bir koordinasyon kurulunun oluşturulması kararlaştırıldı ve kurula idari grup adı verildi. Bu uzlaşma eyalet içişleri bakanlarının Mayıs 2006 konferansı öncesinde daire başkanları düzeyinde geliştirildi ve BKA Başkanı tarafından o gün olduğu gibi bugün de doğru olarak değerlendiriliyor. Siyasi olarak polisin çalışmasından sorumlu olan içişleri bakanları ise konferansta aradan geçen zaman içerisinde dokuz kişinin kurban olduğu ve çözülemeyen bir cinayet serisinin başarısız kalan soruşturmalarının nasıl derhal yeniden örgütlenmesi gerektiği sorusunu resmi olarak hiç ele almamışlardır. Faillerin 4 Kasım 2011'e kadar ortaya çıkarılamamış olmasına rağmen BKA Başkanı Ziercke Komisyon karşısında o zaman vekili Falk tarafından yapılan „acemi bir soruşturma örgütlemesi“ şeklindeki eleştiriyi kabul etmeyerek soruşturmanın yapılışı ile ilgili kararların doğru olduklarını ifade etmiştir. Ziercke'nin, cinayet serisinin o zaman verilmiş olan kararlar sayesinde ne de olsa durdurulmasında başarılı bulunduğu şeklindeki değerlendirmesi Komisyonun görüş açısından absürd ve anlaşılmazdır.

Daha sonraki zaman içerisinde soruşturmanın BKA tarafından üstlenilmesi doğrultusunda herhangi bir başka girişimde bulunulmamıştır. BKA bünyesinde soruşturmanın birden fazla eyalet tarafından ve bir idari grubun koordinasyonu altında yürütülmesi net bir şekilde eleştirilmeye devam edilse bile 2007 yılında davanın BKA tarafından üstlenilmesi ile ilgili öneri getirilmesi beklentilerine çalışma düzeyi daire başkanlığına karşı ihtiyaten ve açık bir şekilde itiraz etmiştir.

Mayıs 2006'da bir idari grup kurma kararı verildiğinde gerçik cezai takibat yetkisinin prensipte eyaletlerde olduğu dikkate alınmıştı ama Komisyonun tesbitlerine göre bu kendini pratikte kanıtlayan bir yöntem olmamıştır. Birden fazla eyaletin ve BKA'nın soruşturma çalışmaları karşılıklı uyum sağlama çabalarında oluşan enerji kaybindan ötürü sürekli engellerle karşılaşmıştır. Yaklaşımların en farklı olduğu alanlar Operatif Vaka Analizleri ve soruşturmalarla ilgili halkla ilişkiler çalışmalarında görülmüştür. Soruşturmaların koordinasyonundan sorumlu olan BAO Bosphorus başkanı da deneyim raporunda soruşturmanın başarılı olması için emir yetkileri net bir şekilde belirlenmiş bir merkezi soruşturma yönetiminin gerekli olduğunu vurguluyor.

Soruşturma makamlarının işbirliği teknik eksikliklerden ötürü de zora koşuldu. İlgili resmi makamların farklı bilgi işlem bağlantıları - BKA'nın uyguladığı INPOL ve Bavyera polis teşkilatının uyguladığı EASy başlıklı iki vaka işlem sistemi baştan birbiriyle örtüşmediği için önemli sorunlara neden olmuştur. Bu, önemli derecede daha fazla zahmete ve değerli zaman kaybına yol açtı. Ancak bir yıl kadar bir süreden sonra ortak veriler gerçekten birlikte kullanılabilir. Komisyona göre daha o zaman - somut soruşturmalardan bağımsız olarak - eyaletler üstü bir soruşturma davasına katılan tüm emniyet birimlerinin teknik açıdan engel görmeden aralarında veri paylaşımında bulunması mümkün olmalı ve zorunluydu.

Operatif Vaka Analizleri

O zamana kadar çözülmemiş olan bir serinin yedi cinayetinden sonra Bavyera polis teşkilatı ilk Operatif Vaka Analizi'ni hazırladı. Analiz, “Örgütlü Fail Teorisi” ni geliştirerek suçlardan bir grubun sorumlu olduğu üzerinde duruldu. Daha 2005 yılının sonunda soruşturmayı yürütenler arasındaki tartışmalarda bu teorinin tek başına olayla ilgili bilinen tüm olguları kapsayıp kapsayamacağına dair tereddütler ifade edildi. Dortmund ve Kassel'de işlenen son iki cinayetten sonra farklı bir tablonun ortaya çıkmış olmasından ötürü Mayıs 2006'da bir diğer vaka analizi daha yapıldı. Bu analiz, “Örgütlü Fail Teorisi” ne ilaveten ırkçı motivasyon ve “Tek Fail” varsayımından hareket eden bir seçenek daha sunuyordu. Bavyera'da hazırlanan bu ikinci Operatif Vaka Analizi idari grup içerisinde çekişmeli tartışmalara neden oldu. Olayların gerçekleştiği diğer eyaletlerden ve BKA tarafından yönetime ve özellikle de “Tek Fail Teorisi'ne” karşı itirazlar ifade edildi. Teorinin hiçbir iz ve ipucu dayanağı olmadığı ve tamamen spekülasyondan ibaret olduğu söylendi. Komisyon, yapılan bu eleştirilerin Operatif Vaka Analizi'nde hedefin tam da olayla bağlantılı ve bilinen faktörlerden yola çıkarak, mümkün olabilecek tüm varsayımların ele alınması olduğunu gözardı ettiği görüşündedir. Ancak bu şekilde soruşturmayı ileriye götürecek fikirler geliştirilebilir. Yapılan asıl ve anlamlı eleştirinin; ya genel mahiyette işlenen suçlara dayanan “Örgüt Teorisi”, ya da ırkçı suç motivasyona sahip “Tek Fail Teorisi” şeklinde bir karşıtlık kurmanın tüm muhtemel açıklama imkanlarını kapsamadığı olması beklenilirdi.

İdari grupta dile getirilen soruların çözümü için daha ikinci Operatif Vaka Analizi'nin sunulduğu aynı gün bir diğer Operatif Vaka Analizi'nin daha yaptırılması kararlaştırıldı. Bu girişimin amacını Komisyon, ikinci Operatif Vaka Analizi'nin sonuçlarını relative etmek olarak değerlendiriyor. Bu görev LKA Baden-Württemberg tarafından üstlenildi. Orada hazırlanan Operatif Vaka Analizi olayların toplu görüntüsüne göre yeni açıklama yaklaşımları getirmeyerek, mevcut açıklama yaklaşımlarını birbiriyle kıyaslıyor ve net bir şekilde “Tek Fail Teorisine” karşı görüş bildiriyor. Kullanılan savlar Komisyonun takdirine göre daha o zamanki görüş açısından bile hareket edildiğinde kısmen hatalı, önyargılı ve genel olarak da inandırıcı değildi.

İkinci Operatif Vaka Analizi temelinden hareket eden Bavyera polisinin OFA ekibi soruşturmalara eşlik edecek ve destek sağlayacak bir halkla ilişkiler çalışması olarak bir medya konsepti geliştirdi. Bu konsept, olayların ardında ırkçı nedenlerin yatabileceği ihtimalini kamuoyunda dile getirmeyi, bunu yaparken mümkün olduğu kadar çekingen kalmayı öneriyordu. Gerek dosyalardan, gerek Komisyonda dinlenen tanık ifadelerinden anlaşıldığı gibi, ikinci Operatif Vaka Analizi'nin tesbitleri ve medya stratejisi ile ilgili önerileri analiz ekibinin ve BAO Bosphorus'un kriminal uzmanlıkları doğrultusundaki düşüncelerinin ürünüydü. Zamanın Bavyera İçişleri Bakanı Dr. Beckstein'da medya stratejisinde aşırı sağcılarla ilgili çekingen davranılması

önerisini, aksi taktirde Türk toplumunda huzursuzluk oluşabileceğinden endişe duyduğu için destekliyordu. Medya stratejisine Bavyera İçişleri Bakanlığı'nın en üst yönetim kademesinden verilen onay genel geçerli kurallara uygun bir şekilde verildi ve medya stratejisinde herhangi bir değişiklik yapılmadı. İdari grupta halkla ilişkiler çalışmasının bu doğrultuda da bilgi almaya devam edilebilmesi için „Örgütlü Fail Teorisi'ni“ eşit derecede dikkate alması gerektiği vurgulandı. Fail profili ile ilgili önemli bir varsayım konusunda bilgilerin yumuşatılmış bir şekilde verilmesi ve soruşturmayı yürütenlerin halkla ilişkiler çalışmalarında belli bir yöne odaklanmaları, kamuoyunun aydınlatılmaması ve aşırı sağcı çevrelere yönelik kesin bilgiler edinilmesi fırsatının kaçırılmasına neden oldu. Komisyon, güvenlik makamlarının edindikleri bulguları soruşturmaya özel ve anlaşılır taktik nedenlerden ötürü değil de burada olduğu gibi siyasi nedenlerden ötürü açıklamamalarını genel olarak yanlış buluyor.

II. Polis cinayeti

Komisyon, *Michele Kiesewetter* cinayeti ve meslektaşı *Martin A.*'ya yönelik cinayet teşebbüsü ile ilgili soruşturmaların zahmetten kaçınmadan ve büyük bir angajmanla yürütüldüğünden şüphe duymuyor.

Fakat Komisyon, diğer her vakadan daha fazla olmak üzere burada, şimdiye kadar elde edilmiş olan soruşturma sonuçlarının önemli soruları açık bıraktığı izlenimini edindi. Komisyona göre bunun ana nedenlerinden biri önemli izlerin ancak gecikmeli olarak ele alınması olmuştur. Aşağıda bazı örnekleri sıralıyoruz:

- Olaydan hemen sonra başlatılan acil arama esnasında olay yerinden 20 km kadar uzaklıkta Chemnitz plakalı bir karavan kaydedildi. Fakat kayıt listelerinin değerlendirmesine olaydan ancak üç yıl sonra, 2010 yaz aylarında başlandı.
- Olay yerinin geniş çevresinde (lokantalar, benzin istasyonları, tren garı) ve cenaze töreninde bir dizi video kaydı müşahade altına alınmıştı. Fakat bu kayıtlar ancak Aralık 2009'da katalogize edildi ve incelendi.
- Resmi araçta tesbit edilen bir dizi DNA-izi incelemesi yapılmak üzere LKA Baden-Württemberg'e gönderildi. Son yazılı sonucun ancak Haziran 2009'da iletildiği anlaşılıyor. Halbuki LKA'ya yapılan en son inceleme başvurusu Ağustos 2007'de olmuştu.
- Tübingen Üniversitesi'nin eski adli tıp uzmanının kurşunun atış yönü ile ilgili hazırlanmış olduğu bilirkişi raporunda diğer bilgilerin yanı sıra faillerin boyları ile ilgili (kabaca) bilgi de vardı. Fakat bu rapor olaydan ancak bir yıl sonra hazırlandı.
- Olay günü kimlik bilgileri alınan tanıklar ancak aylar sonra sorgulandı.
- Sayın *Kiesewetter*'in elektronik posta adresi polis memurunun çevresi tarafından bilinmediği gerekçesiyle olaya yakın bir zaman içerisinde

değerlendirmeye tabi tutulmadı. Soruşturmadaki bu ağır eksiklik giderilmek istendiğinde ise hizmet sunan kurum tarafından çoktan silinmişti.

Komisyon, soruşturmanın başından beri LKA Baden-Württemberg tarafından yürütülmüş olması gerektiğini ve bunun konuya daha iyi hizmet etmiş olacağı görüşündedir.

Komisyon, soruşturmadaki bu gecikmelerin önemli bir nedeninin baştan, daha sonra yanıltıcı bir iz olduğu ortaya çıkan ve gerek yurtiçinde, gerek yurtdışındaki bir çok olay yerinde tesbit edilmiş olan „meçhul bir kadının“ DNA izi üzerine odaklanılmış olması olduğu görüşüne katılıyor. Bu yanıltıcı iz ile bağlantılı olarak gelen ve daha sonra yanlış oldukları anlaşılan bilgiler ve olay yerinde bulunmuş olmalarından ötürü azınlık grubu Sinti ve Roma mensupları çok çabuk soruşturmanın odak noktası olmuşlardır. „Göçebe izi“ başlığı verilen bu iz, hiçbir kayda değer bulgunun edinilmediği ve ortaya çıkmadığı çoktan anlaşılmış olmasına rağmen merkezi ve basında da yansıtılan bir soruşturma doğrultusu olmayı sürdürmüştür.

Fakat Komisyon, bu yanıltıcı DNA-izin tüm gecikmeleri ve hataları açıklayamaz görüşündedir. Komisyon, bir dizi ize ki, bunlar arasında haberleşme verileri de vardır, soruşturma başlarında böyle olmamasına rağmen „işlem görmüştür“, ya da „tamamdır“ şerhinin düşülmüş olmasını özellikle eleştirilmesi gerektiği görüşündedir. Bir hayli zaman geçtikten sonra yapılan işlemlerde, zamanında yapılmış olsalardı ortaya çıkmayacak olan bir çok zorlukla karşılaşmıştı. Komisyon ayrıca, Sayın *Kiesewetter* cinayetinde ve meslektaşına yönelik cinayet teşebbüsünde kurbanların mesleki ve şahsi çevrelerinde yapılan soruşturmanın diğer vakalarda olduğu kadar titiz yapılmadığı izlenimini edinmiştir. Sayın *Kiesewetter*'in doğrudan bağlı olduğu amirinin önceki KKK üyeliğinin hemen 2007 yılında değil de ancak 2012'de ortaya çıkmış olması ancak bu şekilde açıklanabilir. Soruşturmalar, olaylarda kullanılmış silahların ve iki polis memurunun resmi hizmet silahlarının „Nasyonal Sosyalist Yeraltı“ başlıklı terör grubunun barındıkları yerde tesadüfen bulunmasından önce failerin sağcı teröristler olabileceğine dair bir ipucunu ortaya çıkarmamış, ihtimali bile gözönünde bulundurmamıştır. BAO Bosphorus, bu girişim sonucunda bir sonuç elde etmemiş de olsalar, en azından kendilerinin tesbit etmiş olduğu izlerin Heilbronn'da tesbit edilenlerle karşılaştırılmasını sağlamışken polis cinayeti dosyalarında, özellikle de LKA Baden-Württemberg tarafından yapılan Operatif Vaka Analizleri'nde bu yönde ne bir fikir yürütülüyor ne bir öneri getiriliyor. Bu Operatif Vaka Analizleri, olayı üstlenen bir beyan olmadığı için devlet organlarına karşı siyasi bir saldırının daha çok ihtimal dışı olduğu sonucunu çıkartıyorlar. Bu yanlış kanaat NSU tarafından işlendiği kabul edilen suçlarla ilgili tüm soruşturmaların ortak varsayımı. LfV Baden-Württemberg 2012 yılında halen, artık emekliye ayrılmış olan bir çalışanın polis tarafından Sayın *Kiesewetter*'in ağır yaralı meslektaşının tedavi gördüğü kliniğe yönelik aşırı sağcıların bilgi edinmeye çalıştıklarına dair iddia edilen ipuçları ile ilgili ifadesinin alınmasına itiraz etmiştir. Komisyon bu tutuma pek anlam

verememiştir. Komisyon, dosyalar ve tanık ifadelerinden yola çıkarak bu durumda savcılık ve polis arasındaki işbirliğinin son derece sorunlu olduğu izlenimini kazanmıştır. Polisin konuya yararlı olacağını düşünerek almak istediği önlemleri savcılık elbette konuyla ilgili yetkisi çerçevesinde reddedebilir. Fakat yetkili savcı tarafından bu şahsı aşağılayıcı bir üslupla yapılırsa, soruşturma çalışmasını gereksiz yere engelleme anlamına gelir. Ayrıca Komisyon, savcılığın polis tarafından gelen önerilere yönelik yanıt verme sürelerinin kısmen savunulamayacak kadar uzun olduğu görüşündedir. Komisyon, savcılığın verdiği her kararı anlaşılır da bulmamıştır: Birden fazla tanığın üzerinde kan lekeleri bulunan kişilere dair vermiş olduğu bilgiler polisin o zamanki görüşüne göre toplu olarak değerlendirildiklerinde muhtemel bir kaçış yolunu işaret edebilirdi. „Kan“ başlıklı toplu izlerle ilgili tanıkların bu durumda en önemli ve „olaya en yakın“ olarak görülmeleri, dolayısıyla kapsamlı diğer soruşturmaların da yapılması gerekirdi. Savcılık bu yoruma „belli bir hedef ve plana göre gerçekleştiği“ tahmin edilen „fiilden sonra seçilmiş olan kaçış yollarını pek mantıklı“ bulmadığı gibi nedenlerden ötürü katılmıyordu. Komisyona göre „kan izi“ yolunda o zamanlar daha titiz bir araştırma yapılmış olsaydı, özellikle de olayla araya giren zaman uzadıkça bu yoldan soruşturmayı ileriye götürecek bilgi edinme fırsatı giderek azaldığı için, konu lehine olacaktı.

III. Patlayıcı madde saldırıları

Komisyona göre Köln'deki iki patlayıcı madde saldırısı ile ilgili iz durumu soruşturmayı yürütenlere NSU'nun işlediği suçlar olarak kabul gören diğer suçlarda olduğundan çok daha fazla malzeme sunuyordu: 2001'deki saldırıda failleri maskesiz görmüş olan bir tanık vardı. 2004 yılındaki saldırının faillerin görüntüleri video kayıtlarına geçmişti. Fakat bu hareket noktaları yeterince dikkate alınmadı.

Köln Probsteigasse'de gizli bomba suikastı

Araştırma Komisyonu'nun delil toplama çalışmaları sonucunda soruşturmanın büyük bir bölümünün mağdur aileler çevresinde yapıldığı görülmüştür. Titiz bir şekilde yapılan soruşturma kurbanın ailesi ve çevresi üzerinden faille ilgili bir iz bulmayı hedefliyordu. Kurbanın özel çevresinde soruşturma yapılması gerçi bir çok diğer soruşturma süreçlerinde başarılı olan ve prensipte eleştirilmemesi gereken bir yaklaşımdır. Ama bu durumda eleştirilmesi gereken olay, özel çevrede yapılan soruşturmalar sonuç vermeyince başka hiçbir ihtimalin takip edilmemiş olmasıdır. Kurban, fiilin işlenişi ve fail tarifinden hareket ederek o zamanki bakış açısına göre de saldırının ırkçı motivasyonu olduğu ihtimalinin tartışılması konuya hizmet ederdi. Biri 9 Mart 1999'da Saarbrücken kentinde „Verbrechen der Wehrmacht. 1940 - 1945“ başlıklı sergiye, diğeri 27 Temmuz 2000'de Düsseldorf'ta bir tramvay durağına olmak üzere „Probsteiggasse'deki saldırıdan önceki iki yılda işlenmiş ve günümüze kadar aydınlatılmamış olan iki patlayıcı

madde saldırısı sonucunda kamuoyunda aşırı sağcı failler ihtimali ön plana çıkmıştı. Fakat soruşturmayı yürütenlerin daha patlama gününde eyalet ve federal düzeydeki anayasayı koruma makamlarına yaptıkları başvuru sadece Almanya'da sürgünde yaşayan İranlı ailelere yönelik muhtemel ve yurtdışından yönlendirilen bir tehditi sorgulamaktaydı, fiilin ardında yatan muhtemel ırkçı motivasyonu değil. Dosyalarda BfV tarafından verilen bir yanıt bulunmadı.

Probsteigasse'deki saldırıdan sonra polis, LKA Kuzey Ren Vestfalya üzerinden BKA'da bulunan „Patlayıcı ve Kundaklama Araçları Kayıt Birimi“ dosyasının Almanya genelinde değerlendirilmesini talep etti. Tarama, dosyanın amacına uygun bir şekilde fiilin işleme aracı olarak „gaz tüpü“ ile sınırlı kaldığı için başarılı olmadı. „Olay Araçları Kayıt Birimi“nde teorik olarak ve teknik açıdan sadece „aşırı sağcı, erkek“ kavramlarının da kriter olarak kullanılarak aranması mümkündü. Fiilin mahiyetine bakıldığında bunu da incelemek anlamlı olurdu. Bu yönde bir arama sonucunda bir çok diğer bilgi arasında *Böhhardt*, *Mundlos* ve *Zschäpe* ile ilgili de bilgi edinilirdi. LKA Thüringen o zamanlar *Böhhardt*, *Mundlos* ve *Zschäpe'nin* 1998'de Köln'de bulduklarına dair bilgi aldığı için bu sayede belki somut diğer soruşturma noktaları da ortaya çıkardı.

Komisyon, fiilin ağırlığı ışığında polis tarafından yürütülen soruşturmanın daha 2001 yılının Mayıs ayında, yani olaydan dört ay sonra sona ermesine anlam verememektedir. Bu, bir ay sonra davanın Köln Savcılığı tarafından kapatılması için de geçerlidir. Belli bir zanlı ile ilgili şüphenin yanlış olduğu ortaya çıktığında aslında yapılması gereken soruşturmanın faili meçhul olarak sürdürülmesi olurdu. Burada ise olaydan daha beş yıl sonra ki bu, sağlığa ağır zarar veren bir patlayıcı madde infilakına neden olma suçunda yürütülen cezai takibatın zaman aşamasına uğradığı 20 yıllık süre dolmadan çok önce el konulmuş olan mevcut tüm delillerin hepsinin imha edilmesi emri verildi. Bu nedenden ötürü delillerin hepsi ebediyen kaybolmuştur.

Köln Keupstrasse'de çivili bomba saldırısı

Komisyon Köln Keupstrasse'deki saldırı NSU terör grubuna atfedilen suçlar arasında merkezi bir konumda olma niteliklerini taşıyor: fiilin ardında ırkçı nedenlerin olduğu ve belli bir kişiye yönelik olmadığının kesinliği; fiilin işlenmesinde bisikletlerin kullanılmış olduğunun kanıtlanması; failleri gösteren video kayıtları.

LKA Kuzey Ren Vestfalya saldırı sonrasında „terörist şiddet suçu“ kavramını kullanıyor. Kuzey Ren Vestfalya İçişleri Bakanlığın'daki durum tesbit merkezi az bir süre sonra o zamanki İçişleri Bakanı *Dr. Behrens*'i konuyla ilgili bilgilendirdikten sonra durum tesbit merkezinin ricası üzerine LKA tarafından haber düzeltiliyor ve henüz terörist şiddet suçuna dair herhangi bir bilgi olmadığı açıklanıyor. Bu ricanın Kuzey Ren Vestfalya eyaleti İçişleri bakanlığından kim tarafından LKA'ya iletilmiş olduğu dosyalardan ve tanık ifadelerinden anlaşılıyor. Siyasi olarak en üst kademenin fiilen bu doğrultuda etkisini kullandığına dair herhangi bir ipucu

bulunmamıştır. Tanık *Dr. Behrens* de böyle bir şeyin kesinlikle olmadığını söylemiştir. Saldırdan bir gün sonra basına kısa bir açıklamada bulunan o zamanki Federal İçişleri Bakanı *Otto Schily*, soruşturma makamlarının ilk bulgularının terörist bir arka planı değil, kriminal bir çevreyi işaret ettiğini vurgulayarak, soruşturmanın henüz sürdüğünü, bu nedenle nihai bir değerlendirme yapamayacağını açıkladı. Kamuoyu önünde alelacele yapılan bu açıklamalara hangi bilgilerin temel oluşturduğunu Komisyon'da tanık olarak dinlenen Schily söyleyemedi. Bu açıklamanın doğru olmadığını *Otto Schily* Nisan 2012'de kamuoyu önünde kabul etti. Bu şekilde kamuoyu nezdinde yapılmış olan bir tesbitin soruşturmayı engellemesi sorusu Komisyon'da soruldu. Sorunun yöneltildiği soruşturma memurlar kendileri için bunun sözkonusu olmadığını ifade ettiler.

Komisyonun delil toplama sonuçlarına göre soruşturmalarda ağırlık noktaları yanlış seçilmiş ve bu yaklaşımların başarısızlığı kanıtlandıktan sonra da düzeltilmemiş:

- Keupstrasse ve mağdurların çevresinde yoğun bir soruşturma yürütüldü. Faillerin video kayıtlarından bilinen dış görünüşü ışığında ikna edici bir yaklaşım değil.
- Keupstrasse'de saldırının gerçekleştiği aynı gün Köln Emniyet Müdürlüğü federal ve eyalet düzeyindeki anayasayı koruma teşkilatlarına başvurdu. BfV olayın muhtemel arka planına dair kapsamlı bilgiler içeren bir dosya ile polise Köln ve Wuppertal'den dört „Combat 18“ sempatizanının ismini vererek polisin bunların olaya katılıp katılmadıklarını incelemesini istedi. Adları verilen sempatizanların kapsam dışı kaldıklarında BfV'ye ikinci bir başvuru yapıp yapılmadığı dosyalardan anlaşılmıyor.
- LKA Kuzey Ren Vestfalya ve BKA tarafından hazırlanan iki Operatif Vaka Analizi olayların ardında ırkçı bir neden olduğu ihtimalinde birleşiyorlar. Bu, soruşturmalarda nerdeyse hiç dikkate alınmıyor ve halkla ilişkiler çalışmasında bilinçli olarak geri planda bırakılıyor. Fakat her iki Operatif Vaka Analizi faillerin ya olay yerinin yakın çevresinde oturmaları ya da en azından olayı hazırlamak için bir mekanları olması gerektiğini vurguluyor. Yerel çerçevede faaliyet gösteren failler ihtimaline değinilmiyor. Dolayısıyla aşırı sağcılar sadece Köln büyükşehir sınırlarında aranıyor.
- Keupstrasse saldırısında muhtemelen faillerden biri olay yerine ilk gelen iki polis memuru ile karşılaştı. Bunun daha o zaman bilinmesi gerekirdi. Çünkü kontrol amaçlı kameralardan biri failin kaçışını kaydetmişti. Fakat iki polis memuru da o zaman algılamalarına dair sorgulanmıyor. Anlaması zor bir şekilde bu sorgulama ilk defa 2013 yılında yapılıyor ve o da sadece bu polis memurları Araştırma Komisyonu önünde ifade vermeye gelecekleri için.

Komisyon birbirine yakın bir zamanda yapılmış olan gerek polis teşkilatının kriminal istatistiklerinin (PKS)

değerlendirmesinde gerek „Olay Araçları Kayıt Birimi“ dosyasının değerlendirmesinde “ kısmen soruların, kısmen yanıtların anlaşılmasından dolayı ötürü kısıtlanmış olduğunu ve bunun soruşturmanın ilerleyen aşamalarında da düzeltilmediğini tesbit etti. Köln Emniyet Müdürlüğü LKA Kuzey Ren Vestfalya'dan PKS'nin Almanya genelinde taranmasını ve tarama kriteri olarak patlayıcı madde infilakı ve patlama ya da ışın suçları ile ilgili suçlarla ilgili kavramları verdi. LKA'nın cevabında ise sadece Kuzey Ren Vestfalya'da dikkati çekmiş olan zanlılar belirtilmişti. Köln polis teşkilatı sorusunu LKA'ya tekrar sormamış.

Yetkili olan kurum olarak LKA tarafından BKA'nın „Olay Araçları Kayıt Birimi“ ne yöneltilen soru, „son 5 yıllık zaman dilimini“ kapsıyordu. Bu araştırmada da çivili bombanın sadece yapım türü dikkate alınmış. Komisyon, teknik olarak mümkün olmasına rağmen daha geniş kapsamlı bir araştırmanın yapılmamış olmasını kaçırılmış bir fırsat olarak görüyor. Açıkça görüldüğü gibi saldırı belli bir kişiye yönelik yapılmamış olduğu ve video kayıtlarının bulunduğu için dosyanın farklı kategorilerinde yapılan aramada ilk akla gelen, taramanın daha önce işlenmiş olan patlayıcı madde saldırılarının failleri ile ilgili „aşırı sağcı, erkek, bavul“ kavramları altında ve uzunca bir zaman süresini kapsar şekilde yapılması olmalıydı. Tarama bu şekilde yapılmış olsaydı diğer bilgilerin yanısıra *Zschäpe* ile birlikte en son *Jenna*'da garajlarında bulunan patlayıcı maddeden ötürü olmak üzere birden fazla patlayıcı madde suçundan ötürü Olay Araçları Kayıt Biriminde kayıtlı olan *Böhmhardt* ve *Mundlos* ile ilgili bir bilgi de edinilirdi. Fakat LKA'nın patlayıcı madde araştırmacıları olayda kullanılan araçlar dışında kavramlarla bu şekilde arama yapma imkanı olduğunu bilmiyorlardı. Soruşturmanın uzunca bir süre boyunca herhangi bir sonuca varmadığı görüldüğünde de ne LKA üzerinden yeni ve iyileştirilmiş bir tarama yapılması talep edildi, ne de BKA tarafından henüz kullanılmamış olan diğer araştırma imkanlarına işaret edildi.

Keupstrasse'deki çivili bomba saldırısından sonra Federal Başsavcı olayın kendisinin yetki alanına girip girmediğine karar vermek üzere bir inceleme başlattı. Bu süreçle ilgili dosyanın çok az bir bölümü polis tarafından hazırlanmış olan durum raporlarını içeriyor (durumla ilgili telsizler). Dosyanın büyük bir bölümü gazete kopyularından oluşuyor. Federal Başsavcı'nın inceleme faaliyetleri olaydan iki gün sonra soruşturma komisyonunun başkanı ve yetkili Köln Başsavcısı ile yapılan iki telefon görüşmesi ve 2005 yılında durumla ilgili bir açıklama ricası ile sınırlı kalıyor. Komisyon bunun, diğer vakalarda da olduğu gibi inceleme temeli olarak yetersiz kaldığı görüşündedir. Köln Savcılığının yeterli bilgi sunma yükümlülüğü vardı. Bu nedenle ceza ve para cezaları davaları ile ilgili yönetmelik maddesi No:202 RiStBV'ye göre savcının doğrudan eyalet yüksek mahkemelerinin yetki alanına giren bir suçu oluşturduğuna dair şüphe duyulan tüm vakaları bir yazı eşliğinde gecikme olmadan Federal Başsavcı'ya iletmesi şeklinde bir düzenleme yer alır.

IV. Kurbanlar çevresinde yürütülen soruşturmalar

Komisyon soruşturmaların bir çok defa, kaderin ağır bir darbesine maruz kalan maktul yakınlarının ve terör grubuna atfedilen suçların tüm kurbanlarının çektiği acı ve mağduriyetlere daha çok acı çektirdiğini tesbit etti. Komisyonun emin olduğu gibi gereksiz yere çektirilen ve çektirilmemesi gereken acılar.

Komisyon, cinayet davalarında kurbanlar çevresinde titiz soruşturmanın yürütülmesinin polis çalışma alanına uygun bir yaklaşım olarak önemli ve bir çok vakada başarılı olan bir yöntem olduğunu yadsımıyor. Fakat Komisyon bilhassa uygun ve orantılı olan soruşturma yaklaşımlarının seçilmesinde çoğu kez özen gösterilmediği ve profesyonel bir soruşturma yönetiminin de çoğu kez eksik olduğu görüşündedir :

- Yaşı reşit olmayan çocuklar olaylardan kısa bir süre sonra yaşı reşit olan ve güvendikleri bir yetişkinin desteği olmadan sorgulandılar. Maktullerin kardeşleri anne babalarının sorgulamalarında tercümanlık yaptılar.
- Aile fertlerinin yıllar boyunca tekrar ve tekrar alınan ifadelerinde polis tarafından kasıtlı olarak maktullere yönelik yanlış suçlamalar yapıldı. Cinayete kurban gidenlerden birinin eşine örneğin öldürülen eşinin aynı zamanda bir Alman sevgilisi ve iki çocuğu daha olduğu yalanı söylendi. Kendisine hatta vefat eden kocasının sözde sevgilisinin fotoğrafları gösterildi.
- Belli ailelerin telefonları ortada gerçek bir vesile olmadan aylarca dinlendi ve aile arabasındaki özel sohbetleri mikrofonlarla izlendi.

Bu tür orantısız ve profesyonel olmayan soruşturma önlemleri NSU kurbanlarının yakınlarının çektiği acıyı pekiştirdi.

Fakat Komisyon soruşturmayı yürüten görevliler arasında cinayete kurban gidenlerin yakınlarına karşı farklı davranışların da olduğunu tesbit etti. Gelecekte soruşturma davalarında ağır suçlara kurban olan kimselerin yakınlarının polis tarafından yürütülen soruşturma tedbirleri çerçevesinde her zaman ciddiye alınması ve atılan soruşturma adımlarının gerekli empatiyle ve profesyonel bir şekilde yapılması konularının üzerinde durulması gerekiyor.

V. Soruşturmada alternatif varsayım arayışına yeterince açık olmamak

Komisyon, mevcut dosyalardan yola çıkarak soruşturmayı yürütenlerin çoğunun gerek „Česká“ cinayet serisinde, gerek Köln’de patlayıcı madde ile yapılan saldırılarda soruşturma ağırlık noktasını „örgütlü suç“ tezine bağladıkları ve bu doğrultudaki her adım başarısız kalsa da halen bu ağırlık noktasında ısrar ettikleri izlenimini edinmiştir. Başarılı olmayan bir soruşturma yaklaşımında ne kadar ısrarlı davranıldığı BKA Başkanı *Ziercke*’nin 2010 yılında Örgütlü Suç ile ilgili bir konuşmasında

„Česká“ cinayet serisini halen bu alanda henüz çözülmemiş olan çarpıcı bir örnek olarak sunmasından da bir o kadar iyi anlaşılacaktır.

Olayla ilgili muhtemel nedenleri aydınlatmak üzere soruşturmanın kurbanların çevresinde ve konuya uygun bir şekilde yürütülmesi gereklidir ve eleştirilmemelidir. Fakat eğer olay yerinde nerdeyse hiç değerlendirmeye tabi tutulabilecek iz yoksa, soruşturma kurbanların çevresinde bir sonuca varmıyorsa, soruşturma faaliyetlerinin kapsamlı bir tetkiki ve yönünün yeniden belirlenmesi gerekirdi. Belki polisin günlük rutin çalışmasını bırakması, „yola hep böyle devam“ zihniyetini yıkması da soruşturmadaki başarısızlığa engel olmayacaktı ama bir fırsat yaratılmış olacaktı. Bu durumda kurbanların toplu ve önyargısız bir şekilde değerlendirilmesi soruşturmanın yoğun bir şekilde muhtemel bir sağcı terör ya da ırkçı nedenlerle işlenen suçlar doğrultusunda yapılması düşüncesini en yakın ihtimal olarak ortaya koyacaktı. Komisyon, bakış açısını bu doğrultuda genişletme ve ağırlık noktalarına yeni bir yön verme şeklindeki yaklaşımların soruşturmayı yürütenler arasında karşılaştığı dirence son derece eleştirel bir gözle bakmaktadır.

Soruşturmada başka yaklaşımları takip etmek ve „Örgütlü Suç“ tezini geride bırakmak için neden yok değildi: Bu doğrultudaki izler sonuç vermemiş ve sonuna kadar soruşturulmuştu. Tüm kurbanların gerçekten de sahip oldukları pek az ortak özellikleri – meslek grubu, yaşları, cinsiyet, yabancı kökenli – onları bilinen hiçbir suç örgütü ile çatışma yaşamalarına neden olamazdı. Sadece olaylarda ırkçı bir motivasyonun olması gerçekten de tüm kurbanları kapsam alanına alıyordu. Cinayet serisinde işlenen suçlar dizisinde tanık ifadeleri, Köln Keupstrasse’deki çivili bomba saldırısında video kayıtları, fiillerde bisikletlerin kullanılmış olduğunu işaret ediyordu. Cinayet vakası Yaşar’da bir tanık hatta Köln’de çekilen video kaydındaki bisikletliyi kendisinin Nürnberg’de izlemiş olduğu bisikletli olarak kesin bir şekilde tanıdı. Kendisinin vermiş olduğu ifadenin sorgu tutanağında belirgin bir şekilde yumuşatılmış olmasını Komisyon, yeni soruşturma yaklaşımlarına yeterince açık olunmadığının bir kanıtı olarak görüyor. Suçların işleniş yöntemi olarak (modus operandi) „Bisikletler“ ile ilgili tutarlı ve kapsamlı bir soruşturma ise yürütülmemiş. Tam tersine: Nürnberg’deki BAO Bosphorus’un Başkanı’nın cinayet serisi ve saldırı ile ilgili ve muhtemelen „Bisikletler“ başlıklı iz bütünlüğüne de daha başka soruşturma yaklaşımı sunabilecek olan karşılaştırmalı bir Operatif Vaka Analizi yaptırma fikri „elmayla armut“ birbiriyle kıyaslanamaz savıyla reddedildi. Komisyon bu noktada, gelecekteki soruşturma davalarında doğru zamanda yeniye karşı daha cesur olunmasını ve gerçeklere karşı daha az ısrarın hakim olduğu önyargısız bir bakış açısını dilemektedir. Özellikle de suç ortamı ve kurbanları bunu yakın ihtimal olarak işaret ediyorsa ırkçı motiflerin dikkate alınmasını . Karşıt ipuçlarına rağmen önceden yaşanmış olan bilgilerde ısrar edilmiş olması polis teşkilatı içersinde eleştirel bir şekilde sorulanmalıdır.

B. Devletin umursamaz olarak algılanması radikalleşmeyi güçlendiriyor

Komisyon, 1990'lı yılların başlarında aşırı sağcı bir sosyalizasyon yaşamış olan gençlerin sağcı terörist olmalarına hangi faktörlerin katkıda bulunmuş olduğu konusunu yoğun bir şekilde ele aldı. Komisyonun incelemesinin odak noktasında devlet kurumlarının eylem ya da ihmallerinin, özellikle de yargı ve polis, fakat anayasayı koruma daireleri ve askeri istihbarat birimi MAD de dahil olmak üzere bu tür radikalleşme süreçlerine ne derecede ortam sağlamış ve bunları teşvik etmiş olabileceği yer almıştır.

1990'lı yılların başında cinayetle sonuçlanan ırkçılık vakalarına alkış tutulması

1990'lı yılların başlarında özellikle mültecilere ve göçmenlere yönelik bir ırkçı ve Neonazi şiddet eylemleri dalgası döneme damgasını basmıştı. Bu ırkçı motivasyonu olan şiddet yeni eyaletlerde bir çok defa kamusal alanda ve çoğu kez bunlara sempati duyan bölge sakinlerinin gözleri önünde gerçekleşirken devlet güvenlik ve cezai takibat makamları mağdurların tarafında yer alarak etkin ve görünür bir şekilde faillere karşı müdahale etmemiştir. Aşırı sağcılara özenenlerden oluşan bir potansiyel ve sempatanları bu şekilde kendilerini cesaretlendirilmiş ve onaylanmış hissedebildiler. Bu özellikle Saksonya eyaletindeki Hoyerverda kentinde Ağustos 1991'de yapılan, iltica talebinde bulunan kimselerin ve Mozambikli sözleşmeli işçilerin yaşadıkları yurtlara yönelik pogrom benzeri ve günlerce süren saldırılar için geçerlidir. Bunlar ancak saldırıya maruz kalanların polis koruması altında otobüslerle şehir dışına götürülmesi sonrasında sona erdi. Neonaziler Hoyerswerda'yı Almanya genelinde "yabancıardan kurtarılmış ilk şehir" olarak kutlayarak başkalarına da aynısını yapma çağrısında bulundular.

Daha sonraki aylarda Doğu ve Batı Almanya'da her hafta sonu aşırı sağcıların dünya görüşüne göre "siyasi karşıtlar" ya da "yabancı" sayılan insanlara karşı en ağır şiddet eylemleri gerçekleşti. Bunlar arasında Saarlouis'de bir mülteci yurdunun ve Mölln'de Türkiye kökenli göçmenlerin yaşadığı bir evin kundaklanması gibi insanlara yönelik ölümcül saldırılar oldu. Ağustos 1992'de tüm Almanya'dan Neonazi kadrolar, aktivistler, siyasi olarak sosyalizasyonları aşırı sağ içersinde olan gençler ve nazi dazlaklar binlerce semt sakinin alkışları arasında Rodstock'un Lichtenhagen semtinde Viyetnamlı eski sözleşmeli işçilere ayrılmış bir yurdu işgal etti. Semt sakinleri daha önce yakında bulunan İltica Talebinde Bulunanlar Kayıt Merkezi'ni protesto etmişlerdi. Polis kuvvetlerinin saldırganlara iki gün boyunca tereddütlü bir şekilde karşılık vermiş olmasından sonra Neonaziler 26 Ağustos 1992'de Molotof Kokteylleri ile eski sözleşmeli işçilerin yurdunu yaktılar. 100'den fazla insan alevler içinde yanmaktan kıl payı kurtuldu. Rostock-Lichtenhagen'de çekilen resimler tüm dünyayı dolaştı ve bunun ötesinde kendilerini aşırı gençlik çevrelerine yakın

hisseden ve sözde „Arkadaşlık Birlikleri'nde“ örgütlenmiş olan gençlere ve genç yetişkinlere açık mesajlar verdi: En ağır suçlarda bile polisin saldırıya maruz kalanlardan yana ancak tereddütlü bir şekilde taraf olacağı ve etkin bir cezai takibat yapılacağına dair pek korku duymak gerekmediği.

İnsanlar, Almanya'nın bir çok şehrinde yüzbinlerce katılımcısı olan etkileyici gösterilerle ırkçılık ve aşırı sağcılığa karşı duydukları tiksintiyi dile getirdiler. 1990'lı yılların ortasından itibaren federal hükümet Milliyetçi Cephe (NF), Wiking Gençliği (WJ) ve Özgürlükçü İşçi Partisi (FAP) gibi bir dizi derneğin yasaklanması ile giderek artan şiddet ve radikalleşmeye karşı tepkisini gösterdi. Neonazi çevreler bu yasaklara stratejilerini değiştirerek uyum sağladı: Yasaklanan parti ve derneklerin kadroları özellikle yeni federal eyaletlerde Arkadaşlık Birlikleri şeklinde örgütlenerek „Blood & Honour“ ve „Hammerskins“ adlı uluslararası iletişim ağlarının Almanya bölümlerini kurdular. Bunun ardında yatan olay, içişleri bakanlarının resmi olmayan yapıları yasaklamasının daha zor olmasıdır. Ayrıca müzik, konserler ve bağlantılı CD ticareti ile Neonazi ideolojisi bir macera olarak satılıp yaygınlaştırılabilir. Yasal olmayan konserlerde ya da 1990'lı yıllarda yılda bir kutlanan Rudolf-Hess-Aksiyon Günlerinde olduğu gibi yasaklanan gösterilerde polisle “kedi fare oyunlarının” oynanması da bu gelişmenin içinde yer aldı.

Neonazi çevrelerinin bir bölümü ise – özellikle „Blood & Honour“ un Almanya bölgesi, „Hammerskins“ Almanya ve sözde Hür Arkadaşlık Birlikleri'nin iletişim ağının liderliği altında olmak üzere – parti ve örgütlenme yasaklarına ve de polis tedbirlerine karşı anılan gelişmelerin ötesinde, giderek artan bir radikalleşmeyle cevap verdi. “İleri yol” ya da “Silahlı bir hareket” gibi, silahlı ve “İdersiz” yeraltı mücadelesini savunan ilgili strateji belgeleri ve el kitapçıkları, 1990'lı ve 2000'li yıllarda Neonazilerde bulunan sayısız silah ve patlayıcı madde ile siyasi karşıtlar, polis memurları, savcılar, sendikacılar ve diğer “siyasi karşıtlar” ile ilgili verilerin toplanmasına dair yapılan çağrılar bunun bir kanıtıdır. Sözde “beyaz ırkın” “korunması” için mücadele etme doğrultusundaki ırkçı ideolojinin şiddet uygulama yolu ile gerçekleştirilmesi amaçlanıyor. Mültecilere, göçmenlere ve ten renginden ya da kökenlerinden ötürü “yabancı” olarak görülen herkese karşı uygulanan şiddet yolu ile.

Polisin müdahalede uzun süre tereddütlü davranması ve etkinliğini göstermeyen cezai takibat ile parti ve ve örgüt yasakları arasındaki gergin alan Neonazilerde bir taraftan sonsuz iktidar hayalleri besleyen, diğer taraftan da paranoid olan ve halen geçerli olan bir öz tanımlama anlayışını geliştirdi.

Kriminal faaliyetler, siyasallaşma ve cezai takibat

Böhnhardt, Mundlos ve Zschäpe 1990'lı yılların başında ergenlik çağındaydılar. Üçü de genç yaşta polise yansıyan faaliyetlerde bulundu: *Zschäpe* basit hırsızlık suçlarından Mart 1991 itibariyle, *Mundlos* tehlikeli darb suçundan ilk defa Haziran 1991'de, *Böhnhardt* ehliyetsiz araç kullanmak ve araba hırsızlığından 1991 / 1992'den itibaren. Çok kısa bir zaman içerisinde Jena ve çevresinde gençler ve genç yetişkinlerin oluşturduğu suç işlemekle siyasi faaliyetlerin birbirine karışmasının normal sayıldığı ve aşırı sağ bir paralel dünyada hareket etmeye başladılar.

Mülkiyete karşı suçlardan sonra yaralama suçları da işledikten sonra *Böhnhardt*'ın suç işleme faaliyetleri o kadar kabarıktı ki, Jena Sulh Mahkemesi'nde görevli bir gençlik hakimi tarafından kendisine karşı Şubat 1993'te öngörülen tutukluluk süresi üç ay sürdü. O zaman 16 yaşında olan *Böhnhardt* orada tutuklu bulunan diğer dört gençle bir hücreye konuldu. Aralarından biri "Thüringer Heimatschutz" (THS) grubunun radikal kanatında aktivist olan ve 1990'lı yılların başından itibaren dövüşme sporları, silah satın almaları ve fuhuş çevreleri ile ilgili faaliyetlerinden ötürü bağlantılarından dolayı dikkati çekmişti. Bu kişi ve diğer iki tutuklu ile birlikte *Böhnhardt* hücredeki bir diğer tutukluya ağır derecede eziyet ettiler. Bu kötü muameleden ötürü bir soruşturmanın başlatılmış olmasına rağmen herhangi bir cezai yaptırım sonucunun olmaması anlaşılmalıdır.

1994 itibariyle *Mundlos, Böhnhardt ve Zschäpe'nin* faaliyetleri giderek artan derecede politize oldu: Kısmen yalnız, kısmen ikisi ya da üçü birlikte Saksonya ve Bavyera gibi komşu eyaletlerde düzenlenen ve Nazi dazlaklara hitap eden konserlere giderek Bavyera, Baden-Württemberg, Mecklenburg-Vorpommern ve Saksonyalı Neonazilerle tanıştılar. Jena Arkadaşlık Birliği ve Thüringer Heimatschutz (Thüringen Vatan Koruma Derneği) bünyesinde örgütlendiler; özellikle Saksonyada „Blood & Honour“-aktivistleri ile ilişkilerini geliştirdiler; Hür Arkadaşlık Birlikleri (Freie Kameradschaften) ve HNG bağlamında strateji tartışmalarına katılarak tutuklu Neonazileri ziyaretleri ve mektuplarıyla desteklediler. 1 Mart 1997'de olduğu gibi Neonazi çevrelerin Almanya genelindeki büyük gösterilerine katıldılar. 1996 ve 1997'de yine Almanya genelinde mobilize etme amacını taşıyan ve yasaklanmış olan Rudolf Hess yürüyüşlerine, bu arada vefat eden avukat *Jürgen Rieger* tarafından düzenlenen "Soy Topluluğu" başlıklı Neonazi buluşmalarından en azından birine ve Leipzig'deki "Verbrechen der Wehrmacht" başlıklı (Alman ordusunun ikinci dünya savaşında işlediği suçları ele alan) sergiye karşı yapmış olduğu eylemden ötürü *Manfred Roeder*'e karşı açılan mahkeme davası ile ilgili bölgesel mobilizasyon eylemlerine katıldılar. Arama tedbirlerinde üçlünün giderek artan derecede silahlandıkları göze çarptı: 9 Kasım 1996'da *Böhnhardt*'ın, içinde *Holger Gerlach, Zschäpe ve Mundlos*'un da bulunduğu arabasında yapılan polis kontrolünde bir el baltası, bir cop, bir hava basınçlı ve bir plastik mermili silah ve gerekli mühimmat, bir bıçak, bir Ninja Yıldızı ve bir gaz tabancası tesbit edildi. Silah yasağını ihlalden açılan

soruşturma davası nesnelere araç içinde tam olarak kime ait olduğu belirlenemediği için 12 Ağustos 1997'de kapatıldı.

Mundlos Ağustos 1994'te Chemnitzli 20 kadar Neonazi Dazlakla birlikte Rudolf-Hess-Aksiyon Günleri esnasında 12 saat kadar denetim amaçlı gözaltı hapsine alındı ve üstünde Adolf Hitler'in resmi olan kartvizitler bulunduğu için daha sonra Chemnitz Sulh Mahkemesi tarafından anayasaya aykırı örgütlerin işaretlerini imal etme suçundan 600 D-Mark tutarında para cezasına çarptırıldı.

1996'da evinde yapılan bir aramada *Zschäpe'de* 1995 yılında Ku-Klux-Klan tarzında yakılan haç resimlerini bulunca *Zschäpe* tanıklık yapmaya gönüllü olarak resimlerde Kühnen- ya da Hitler selamını veren ve kendisiyle arkadaş olan Thüringen, Chemnitz ve Rostocklu Neonazi Dazlakların isimlerini verdi. Bunun üzerine Gera Savcılığı Alman Ceza Kanunu'nun (StGB) 86a maddesine göre (md. 86a StGB) soruşturma davası açarak 15 Ağustos 1997'de Jena Sulh Mahkemesi nezdinde zanlıların bazılarını karşı dava açtı. Fakat mahkemenin Ocak 2000'de ana davanın açılıp açılmama kararını vermesine kadar ikibuçuk sene sürüyor ve mahkeme „Hitler- ya da Kühnen selamının“ ormanlık alanda, yani sadece kamuya kapalı bir alanda verilmiş olması gerekçelendirmesiyle davanın kapatılması kararını veriyor. Daha önce yetkili başsavcı daha Temmuz 1999'da aralarında *Wohlleben ve Gerlach'da* olmak üzere birden fazla şüpheli hakkında davanın kapatılmasına onay vermişti: "Gera Eyalet Mahkemesi Gençlik Ceza Dairesi Başkanı'nın malum olan merhametinden ötürü dava, usul ekonomisi nedenlerinden de ötürü bu şekilde sona erdirilmelidir."

Kasım 1995 ile Kasım 1997 arasında görülen bir davada THS ve Anti-Antifa-Ostthüringen aktivistlerine karşı, bir suç örgütü kurma suçundan ötürü kovuşturma başlatılmıştı. Bu bağlamda bir çok ceza ve şiddet eylemi araştırılıyordu. Fakat Gera Savcılığı THS ya da Anti-Antifa-Ostthüringen şeklinde bir toplu suç yapısından hareket etmediği için davayı kapattı. Kapatma gerekçesi tek tek zanlıların işledikleri çok sayıda suçun örgüte atfedilebileceği bir kanıtın bulunmadığı oldu. LKA'ya bağlı soruşturma grubu EG Tex daha önce 20 Ekim 1997 tarihli sonuç şerhinde soruşturma ile ilgili md. 129 StGB kapsamına giren suç örgütü yapılarının kanıtlanmadığını not düşmüştü. 1996 itibariyle Jena'daki üç mektup bombası taklidi ve dört bomba taklidi ile ilgili soruşturma davalarının ve de 1995'te Stadroda'da Portekizli sezonluk işçilerin kaldığı bir yere düzenlenen patlayıcı madde saldırısı ile ilgili soruşturma davasının neden bu md. 129 StGB uyarınca açılmış olan dava kapsamına alınmadığı sorusunu tanıklardan kimse tatmin edici bir şekilde cevaplayamamıştır. Komisyon, Saksonyada bu davaya nerdeyse paralel olarak THS'nin bir kardeş yapılanması olan „Skinheads Sächsische Schweiz“ (SSS) grubuna karşı bir yapısal davanın md. 129 StGB uyarınca yapılan yargılama sonucunda verilen ve kesinleşmiş bir hükümlerle sonuçlandığına işaret eder. THS ve SSS arasındaki ana fark THS yönetici kadrolarının muhbirlerden oluşmasıydı.

Komisyona, 1990'lı yıllarda Neonazi aktivistlerine karşı polis tarafından yürütülen soruşturmaların aksamasının, daha sonra davaların savcılık ya da mahkemeler tarafından kapatılmasının Thüringen'de olağan olduğu izlenimini kazandı. Bu şekilde gerek polis, gerek savcılık ve mahkemeler aşırı sağcı motivasyona sahip suçların yarım ağızla takip edildiği ve failerin sonuçta pek ağır sonuçları hesaba katmaları gerektiği izlenimini yaratıyorlardı.

Komisyona Thüringen'deki cezai takibat makamlarının bu şekilde THS içerisindeki ve bununla bağlantılı olan Arkadaşlık Birlikleri'ndeki radikalleşmeyi yeterince ciddiye almadığı, bu bağlamda işlenen suçları gereken ısrarla takip etmediği ve yürürlükte olan yasaları tutarlı bir şekilde uygulamadığı görüşündedir. Bu mutlaka üçlünün ve Thüringen'de kendilerini destekleyenlerin ağır şiddet eylemlerinden oluşan suçlar işleseler de cezalandırılmayacaklarını düşünebilmelerine katkıda bulundu.

Federal ordunun aşırı sağcı akımlarla ilgili tutumu

Komisyona aynı şekilde özellikle 1990'lı yıllarda sayıları çarpıcı bir şekilde yüksek olan aşırı sağcı olaylar ve bunlarla birlikte gelişen faaliyetler açısından federal ordu içerisinde nasıl bir tutumun benimsendiğini yoğun bir şekilde irdeledi. Komisyona, „federal orduda aşırı sağcı gelişmeleri“ inceleyen ilk araştırma komisyonu olarak Savunma Komisyonu'nun 1998 yılında edinmiş olduğu izlenimi onaylar: Aşırı gruplara mensup olan şiddet suçları işleyenler ve yönetici kadroların federal ordudan uzak tutulması prensibi 90'lı yıllarda yeterince gereken tutarlılıkla uygulanmadı. Bu bağlamda zorunlu askerlik uygulamasının kaldırılmasına kadar görevleri arasında polis ve yargıda kayıtlı Neonazilerin federal orduya alınmasına engel olmak ve temel hizmetini yapan ya da meslektan askerlerin bu doğrultudaki faaliyetlerini komutanlarına bildirmek de yer alan MAD'nin de rolü eleştirel bir şekilde sorgulandı. Komisyona, MAD tarafından yetkileri çerçevesinde edinilen bilgilerin titiz ve ehil bir araştırma sonucunda edinildiği görüşündedir. Fakat federal ordu edinilen bulguları, zorunlu askerlik hizmetini yapanların sorgulamaları maalesef çoğu zaman görev süreleri sona ererken yapıldığı için olsa gerek, her zaman kullanılmamış.

1990'lı yılların başındaki durum için semptomatik olarak *Mundlos*'un askerlik hizmetini yaptığı 1 Nisan 1994 ila 31 Mart 1995 tarihleri arasında Bad Frankenhausen'de Kyffhäuser kışlasında olanlar ele alınabilir. *Mundlos* ve temel askerlik hizmetini yapan dört diğer asker Neonazi müziği dinledikleri ve belli bir doğrultuda propaganda yaptıkları için dikkati çekerler. *Mundlos* ayrıca Ağustos 1994'te bir gün Rudolf-Hess-Aksiyon Günleri vesilesiyle Chemnitz'de yapılan polis kontrolünden sonra gözaltına alındığı için birimine zamanında gelmemiştir. Fakat MAD ancak *Mundlos*'un askerlik hizmetinin sona ermesine bir ay kala tarafların ilgili sorgulamasını yapıyor.

1990'lı yılların ortalarındaki dönemin bir diğer örneği olarak THS'nin eğitim yöneticisi ve Almanya genelinde aktif olan *Mario Brehme*'nin 1 Temmuz 1996'da askere alınması ve 30 Nisan 1997'ye kadar yapmış olduğu askerlik hizmetini vermek zorundayız. Gerçi *Brehme* 21 Ağustos 1996'da MAD tarafından aşırı sağcı faaliyetlerine dair sorgulandı ama federal orduda hizmete devam etti. 1 Nisan 1996'dan 31 Ocak 1997'ye kadar askerlik hizmetini yapan *Jan Werner de* MAD tarafından sorgulandı ve sorgulaması çerçevesinde „Blood & Honour“ aktivistleri ile temaslarının olduğunu, kendisine karşı md. 86a StGB uyarınca bir mahkeme davasının sürdürdüğünü kabul etti. Fakat bu bilgiler askerlik hizmetine dair bir sonuca yol açmadı.

Komisyona önünde tanıklar federal ordunun aşırı sağcı faaliyetlere yönelik daha önce son derece sorunlu olan tutumunun zamanın genel kurmay başkanının Şubat 1997'de çıkarttığı ve uyarıcı mahiyette olan bir genelgesi ile üst komuta seviyesinde sorunla ilgili bilincin artmış olduğunu ifade etmişlerdir. Buna rağmen 1 Kasım 1999'dan 31 Ağustos 2000'e kadar Gotha'da federal ordudaki temel askerlik hizmetini yapan *André Eminger*, aşırı sağcı görüşleri ve bu doğrultudaki faaliyetlerine dair bildirimde bulunulduğunda komutanına „nasyonal sosyalist“ düşünceleri benimsediğini ve SS'e hayranlık duyduğunu açıklayabilmiştir. *Eminger* çavuş olarak terfi etti ve hizmetine dair ortalama bir bonservis aldı.

Komisyona, askerlik eğitiminin bir dizi Neonazi yayınında tavsiye edilmesi ışığında, aralarında *Mundlos* ve *Eminger* de olmak üzere 1990'lı ve 2000'li yıllarda Neonazilere federal ordu bünyesinde silah eğitiminin verilmiş olmasını hassasiyet eksikliği olarak değerlendirmektedir.

C. Böhnhardt, Mundlos ve Zschäpe'ye karşı yürütülen arama başarısız kalıyor

Komisyona Kasım 1997 itibarıyla gelişen olayları yoğun bir şekilde irdeledi. *Zschäpe* tarafından kiralanan bir garajda polis tarafından boru bombaları ve patlayıcı maddenin bulunması ile başlayan ve en son *Böhnhardt*, *Mundlos* ve *Zschäpe*'nin kaçıyla doruk noktasını bulan bu gelişmeler çerçevesinde Komisyona özellikle güvenlik güçleri tarafından hangi hata ve ihmallerden ötürü yeraltına inen bu üçlüye yönelik aramanın başarısız kaldığı ve 2003 yılında da sona erdirildiği sorusunu

yanıtlamaya çalıştı. Komisyona özellikle Thüringen İçişleri Bakanı'nın atamış olduğu „Schaefer Komisyonu“ nun Mayıs 2012 tarihli raporunu temel alabildi ve Saksonya Eyalet Meclisi ve Saksonya İçişleri Bakanlığı'nın Haziran 2012 geçici sonuç raporlarından da faydalandı. Ayrıca Komisyona müdahil resmi makamlarda görevli olan tanıkları dinledi ve geniş kapsamlı dosyaları değerlendirdi.

Nasıl olur da aşırı sağcı bir terör örgütü resmi makamlar yakalamadan ve çevreleri ihbar etmeden on yılı aşkın bir süre Almanya'nın ortasında yaşayabilmiş ve kendini finanse edebilmişti? – Komisyonun açıklamaya çaba gösterdiği iki ana sorudan biri buydu. Bu soruya önemli yanıtlar bulunabildi.

26 Ocak 1998'deki aramalarda yapılan hatalar

1996'dan itibaren Gera Savcılığı ve LKA Thüringen tarafından *Böhnhardt*, *Mundlos*, *Zschäpe* ve diğerlerine karşı (*Ralf Wohlleben*, *André Kapke* ve *Henning H.*) Jena şehir sınırları içerisinde yerleştirilmiş olan bomba ve bomba taklitlerinden ötürü bir soruşturma davası başlatılmıştı. LfV Thüringen 1997 Aralık ayında yaptığı bir izleme sonucunda Jena'da „An der Kläranlage“ adını taşıyan garaj derneğine bağlı ve içinde delil olarak önemli nesnelerin tahmin edildiği „Garaj No: 5“ ile ilgili bir bilgi aldı. Ocak 1998'de ve Komisyonun görüşüne göre çok gecikmeli olarak iletilen bilgi sonucunda şüphelilerin kullandığı ev ve garajların 26 Ocak 1998'de aranması kararı alındı. Belirlenen tarih özenli bir seçim değildi. LKA Thüringen'in davanın başında olan yetkili memuru o gün şehir dışı bir eğitimdeydi. LfV Thüringen'in verdiği bilgiler gizlilik ibaresi altında iletildikleri için savcılığın kararları için bütün olarak kullanılamadılar.

Her aranması talep edilen mekan için arama emri çıkartılması yerine tüm aramalar için ortak bir emir çıkartıldı. Dolayısıyla *Böhnhardt*, *Mundlos* ve *Zschäpe* arama emrinin kendilerine bildiri ile birlikte polis tarafından hangi mekanların aranacağını ve arama sonucunda neleri bulacağını anlamış olmak zorundalar. Şüphelilerin araçlarının aranmasını ise savcılığın, daha önce yerleştirilmiş olan bomba ve bomba taklitlerinin muhtemelen bir araba ile taşınmış olmaları gerektiğine göre neden suç şüphesi ile yeterli bağlantı olmadığı gerekçesi ile reddettiği anlaşılmalıdır. Komisyon burada farklı bir karar verilmeliydi kanaatindedir. O zaman ayrıca *Böhnhardt* arabasını kaçışı için kullanamayacaktı.

Yetkili LKA Thüringen tarafından yapılan arama hazırlıkları yetersizdi. Aramalardan önce aranacak mekanların sahipleri araştırılmadı. Daha sonra içinde patlayıcı madde bulunan garajın bir polis memuru tarafından *Zschäpe*'ye kiralanmış olduğu ortaya çıktığında ilk gecikme oldu. İkinci gecikme, arama görevi verilen polisler garajın önüne geldiklerinde bunun sağlam bir kilidi olduğunu tesbit ettiklerinde ve kilidi itfaiyeye açtırmak zorunda kaldıklarında oluştu. Arama burada gecikirken diğer mekanlarda plana göre başlatıldı. Bu, *Böhnhardt*, *Mundlos* ve *Zschäpe*'nin lehine oldu: Aramayı yapan memurlardan çok önce neyin bulunacağını biliyorlardı. Halbuki garajlar aynı zamanda aranmış olsaydı kendi evinin yakınlarında bulunan bir garajda yapılan aramada hazır bulunan *Böhnhardt*, diğer garajda bulunan patlayıcı maddeden ötürü yakalanabilirdi. Fakat bu şekilde *Mundlos* ve *Zschäpe*'yi uyararak onlarla birlikte kaçabilirdi. *Böhnhardt*'i yakalayabilecek polis memurları ise bu delillerin bulunmuş olduğunu iş isten

geçtikten sonra öğrendikleri için *Böhnhardt*'in arabasıyla mekandan ayrılmasına engel olmadılar.

Yetkili Gera Savcılığı'nın aramaya eşlik edişi aynı şekilde yetersiz kaldı. Komisyon, aramada bir savcının bulunması gerektiği kanaatindedir. Fakat bu yapılmadı. Aslında yetkili olan savcı hastahane yatıyordu. Aramayı yapan polisler ancak öğlene kadar bir zamanda savcının vekiline bulduktan sonra *Böhnhardt*, *Mundlos* ve *Zschäpe*'nin yakalanması emrini verdi. Soruşturmayı yürüten savcının hastahane olacağı önceden biliniyor olmasına rağmen Gera Savcılığı aramayı yapan memurların savcı vekili ile doğrudan temas kurabilmeleri için hazırlık yapmamıştı. Bu da ayrı bir gecikmeye neden oldu. Daha saat 10.00'da „Garaj No: 5“ de patlayıcı maddeler bulunmuş ve bunların müsadere edilme işlemleri başlatılmış olmasına rağmen üçlünün geçici olarak yakalanması için gelen memurların evlere varışı ancak saat 14.50'de oldu. Üçlü o saatte çoktan kaçmıştı.

Bomba ve bomba taklitlerinden ötürü yürütülen soruşturma çerçevesinde teşhis edilen diğer şüpheliler ki, aralarında *Ralf Wohlleben* ve *André Kapke* de bulunuyordu, Komisyonun elinde olan belgelere göre arama ile bağlantılı olarak alınacak tedbirlerin planlanması ve icraası açısından dikkate alınmıyorlar. Bu durum da *Böhnhardt*, *Mundlos* ve *Zschäpe*'nin resmi makamların elinden kaçmasını kolaylaştırmıştır. *Böhnhardt*, *Mundlos* ve *Zschäpe*'nin Jena'dan kaçışı muhtemelen *Ralf Wohlleben*'in arabasıyla oldu.

„Garaj listesinin“ ve diğer bulguların değerlendirilmesindeki eksikler

„Garaj No: 5“ de sadece önemli miktarda patlayıcı madde ve aralarından birinde metal parçaları da bulunan patlayıcı madde ile doldurulmuş boru bombaları değil, Neonazi propaganda malzemesi, insanı hor gören „Pogromly-Oyunu“ parçaları ve bilhassa *Mundlos*'a ait kapsamlı belgeler bulundu. Bu belgeler ne zamanında incelendi ne de bütün olarak tüm önemli faktörler ele alınarak değerlendirildi. Yapılan değerlendirmeye LKA Thüringen memurları ve kısa vadede destek amaçlı olarak oraya gönderilen BKA memurları katıldılar. Bir BKA memurunun bulgulardan belli bir bölümü için yaptığı değerlendirme, bunların bir suç tekil edip etmediği sorusunu irdeliyor. Bulguların *Böhnhardt*, *Mundlos* ve *Zschäpe*'nin bulunmaları için ipucu vermediği sorusu anlaşıldığı kadarıyla hiç sorulmadığı gibi arama faaliyetleri uzun bir süre başarısız kaldıktan sonra da bu soru LKA Thüringen'in aklına gelmiyor.

Mundlos daha önceki yıllarda Neonazi çevrelerinden hapis cezası hükmü giymiş kimselerle mektuplaşmış ve kendilerini cezaevinde ziyaret etmişti. Garajda bu tür mektupların olduğu bir dosya bulundu. En önemli ziyaret ve mektup arkadaşları Chmenitz Neonazi çevrelerinden olan ve Waldheim cezaevinde yatmış olan *Thorsten S.* ve *Thomas Starke idi*. *Starke* ayrıca bugün, 1996'da salıverilmesinden sonra *Zschäpe* ile ilişkisi olduğunu söylüyor. Mektuplardan Baden-Württemberg'de temasların olduğuna dair ipucu veriyor: *Mundlos*

özellikle oradaki Neonazi çevrelerinde bol miktarda silah olduğu söylendiği için buna hayrandı. Mektuplar soruşturma için kullanılmadı. *Thorsten S.*'nin yeraltına inenlerle ilgili sorgulanmasını Saksonya polisi ancak Ekim 2002 ve Mayıs 2003 için öngördü. Kendisi celpnameye cevap vermedi ve evinde de bulunamadı. Mektupları bilmeyen Saksonya polisi konunun üzerinde durmadı.

Mundlos teması kurulan adresleri sıraladığı bir liste hazırlamıştı. Her birinde el yazısı ile notlar düşülmüş olan bu telefon listesinin iki versiyonu garajda bulunarak müsadere edildi. Listelerden biri ancak 2012'de güncel dava çerçevesinde zamanında bulunan nesnelere incelenmesi esnasında bir REWE-torbasında bulundu. Diğer liste bulguların o zaman değerlendirmesi yapılırken dikkate alınmış ve soruşturma açısından önemsiz görülerek üçlüyü arama faaliyetlerine yansıtılmamıştı. Liste ile *Böhhhardt*, *Mundlos* ve *Zschäpe*'ye karşı daha önce yürütülmüş olan davalarda edinilen bilgilerle de bağ kurulmamıştı.

Mundlos'un telefon listesinde hiçbir şehrin adı *Böhhhardt*, *Mundlos* ve *Zschäpe*'nin bugünkü bilgilere göre Ocak 1998'den Temmuz ya da Ağustos 2000'e kadar buldukları şehir olan Chemnitz kadar çok geçmiyor: Listenin ilk versiyonunda 10 kere, ikinci versiyonunda 9 kere. Her iki listede bugünkü bilgilere göre *Böhhhardt*, *Mundlos* ve *Zschäpe*'ye Chemnitz'de kalacak yer ayarlayan Neonazi iletişim ağı „Blood & Honour“ un bilinen ve kısmen yönetici aktivistlerinin kayıtları var:

- *Thomas Starke*: Kendi ifadesine göre *Mundlos* için 1996/1997'de daha sonra Jena'da garajda bulunan patlayıcı maddeyi temin ediyor. Üçlüye Chemnitz'de *Thomas R.*'nin yanında ilk kalacak yerlerini bulma konusunda aracı oluyor. Diğer evlerin bulunmasında da katkısı var.
- *Markus F.*: *Mundlos*'a Ludwigsburg ve Heilbronn'da ilk temaslarını kurmasında aracı oluyor.
- *Katrin D.*: Üçlüye kalacak bir yer bulmak için kendisine başvuruluyor.

Adres listesi hemen değerlendirilmiş olsaydı *Mundlos*'un Blood & Honour iletişim ağı üyelerine olan sıkı bağları ve bu kişilerle temas kurması ve bunların kendisine kaçması için destek sağlamış olabileceği LKA Thüringen'in dikkatini çekmesi gerekirdi. Bu kişilere karşı polis tarafından izleme tedbiri ancak Ağustos 1998 itibarıyla başlatıldı.

Ancak 9 Nisan 1999'da dolayısıyla iş işten geçtikten sonra LKA Thüringen arama ekibi memurları *Thomas Starke*'nin Chemnitz'de ifadesini almak istediler. Kendisi aynı *Jan Werner* ve *Hendrik L.* gibi telefon dinleme tedbirleri çerçevesinde üçlünün muhtemel temaslarından biri olarak tesbit edilmişti. Araştırma sonucu elde edilen adresinde baştan bulunamadı. Bu çerçevede danışılan bir komşu gösterilen resimlerden hareket ederek *Mundlos*'u 1998'de *Thomas Starke*'yi ziyaret ederken sık sık gördüğünü söyler. *Thomas Starke*'nin ne bir hafta sonra yeni adresinde yapılan sorgulamasında bu noktaya değiniliyor, ne de LKA Thüringen'in Ocak 2001'de

yaptığı sorgulamasında. Ne *Starke*'nin üçlüyü en son ne zaman gördüğüne dair söylediklerinin doğruluğu inceleniyor, ne de üçlünün „eski parti dostlarında“ kaldıklarına dair tahmininde bunlardan kimleri kastettiği soruluyor. Gerek *Mundlos*'un yazdığı mektuplarda gerek *Mundlos*'un telefon listesinde yer alan *Thomas Starke*, vakit geçirmeden ve gerektiği gibi bir değerlendirme yapılmış olsaydı Şubat 1998'de sorgulanmış ve izleme tedbirleri başlatılmış olmalıydı. O zaman *Böhhhardt*, *Mundlos* ve *Zschäpe*'yi yakalama fırsatı yakın ihtimal olurdu.

Telefon listesi gereken işlemler görülmüş olsaydı sadece anında arama için yapılacak araştırma için faydalı olmaz, daha sonra orada adı geçen kişilerin ikametlerinin bağlı olduğu yetkili resmi makamlara bildirilmiş olması gerekirdi. Çünkü *Mundlos*'un telefon listesinde tüm Almanya genelinden adresler var. Güncel soruşturmanın sonucuna göre *Böhhhardt*, *Mundlos* ve *Zschäpe* listede adı geçen Baden-Württemberg'deki temasları Ocak 1998'den sonra da ziyaret etmişler. Listeyi bilmeyen Baden-Württemberg Polisinin tutuklama emri ile aranan bu muhtemel suçluların bu ziyaretlerinden haberi olmadı. Telefon listesinde ayrıca Neonazi çevrelerinin Almanya genelinde önemli şahıslarının isim ve adresleri bulunuyor. Örneğin 2011 yılından itibaren yasaklanmış olan „HNG“ nin o zamanki federal yönetim kurulu başkanının ve „Blood & Honour“ un yönetici kadrolarının .

Önemli ipuçlarının ihmal edilmesi ve değerlendirmede yetersizlik

Üçlüyü arama görevini LKA Thüringen hedef arama başlığı altında ele alıyor. LKA Thüringen kendi değerlendirmesine göre bir taraftan bu görev için gerekli olan personel sayısına sahip değil, diğer taraftan aşırı sağcı çevrelerle ilgili gereken bilgi sahibi değil. *Böhhhardt*, *Mundlos* ve *Zschäpe*'nin aranmasından sorumlu görevliler büyük gayret ve çaba göstererek soruşturmayı yürütmüş olmalarına rağmen önemli soruşturma olanaklarını ve ipuçlarını yeterli derecede kullanmıyorlar:

- *Böhhhardt*, *Mundlos* ve *Zschäpe* bugünkü bilgilerimize göre 26 Ocak 1998'den sonra halen aileleri ile temas kuruyorlar. Buna rağmen telefon dinleme tedbirlerinin yürütüldüğü kısa süreler çerçevesinde bu temasların çözülmesi ve yakalanmaları için kullanılması başarısız oldu.
- *Böhhhardt*'in Mayıs 1998'de halen kullandığı cep telefonu sözde yeterince sonuç elde edilemediği için sadece 1998 yılında Şubat ortalarından Mart ortasına kadar izlendi. Bu şekilde, bulunan yerleri ya da temasları öğrenmek için bir fırsat kaçırıldı.
- *Zschäpe*'nin evinde bugünkü bilgilere göre 26 Ocak 1998'den sonra bir çok defa insanlar vardı. Giysi ve kağıtlar alındı. Polis, eve insanların girdiğine dair bilgi aldı. Kilitli değiştirme, ama evi izlememe kararını Komisyon yanlış buluyor. Çünkü izleme yolu ile arananların kendileri ya da polise onların izini gösterecek olan yardımcıları tesbit edilebilecekti.

- 19 Mart 1998'de düşülen bir şerhte *Zschäpe*'yi sık sık büyükannesinde görmüş olan bir komşu, kendisinin nerde kaldığını bilme ihtimali en yüksek kişi olarak kuzeni *Stefan Apel*'in adını vermişti . Buna rağmen Starke'nin, kendisini üçlü ile tanıştıran kişi olduğunu söylediği *Stefan Apel* sorgulanmadı.
- Edinilen banka verilerinden *Zschäpe*'nin ortadan kaybolduğu zaman bankaya 4.000 DM borcu olduğu, *Böhnhardt*'in ortadan kaybolduktan hemen sonra para çekerek bankaya 1.800 DM borçlandığı anlaşılıyor. *Böhnhardt*, *Mundlos* ve *Zschäpe*'nin kendilerini nasıl finanse ettikleri hiçbir zaman tutarlı bir şekilde denetlenmedi.
- Soruşturmanın bir ağırlık noktasını üçlünün çevresinde yapılan telefon dinleme tedbirleri oluşturuyor. Fakat bu şekilde edinilen bilgiler tutarlı bir şekilde kullanılmıyor. Bunun bir örneğini Komisyon bir sorgulamada da mercek altına aldı: 11 Nisan 1998 tarihli „Orbe'den (açılan) telefon“ konusu. Destek sağlayan *Jürgen H.*'nin telefonu dinlendiği için *Mundlos*'un bir telefon kulübesinden aradığı ve bunun, alan koduna göre İsviçre'de „Orbe/Yverdon bölgesinden“ yapılan bir telefon görüşmesi olduğu öğrenilmişti. Bununla ilgili BKA'nın İsviçre'de bulunan irtibat memurundan araştırma yapması talep edilmiş olmasına rağmen memurun, telefon kulübesinin Concise'de olduğuna dair verdiği bilgi anlaşılın o ki, hiçbir zaman dikkate alınmamış: Daha sonraki tüm dosyalarda „Orbe'den telefon“ ibaresi sürdürülüyor. Dolayısıyla *Mundlos*'un telefon açmış olduğu o sıralarda Concise'de yüzlerce kişinin katıldığı bir „konserin“ düzenlenmiş olduğu hiçbir zaman dikkati çekmiyor. BKA da buna dair bir bilgi aktarmıyor. Bu „konser“ aralarında üçlüyü muhtemelen destekleyen Chemnitzli *Jan Werner* de olmak üzere „Blood & Honour“ iletişim ağı ile irtibatla olan kişiler tarafından düzenlenen bir konserdi. İsviçre siyasi polisi ile temasa geçilmiyor.

LfV Thüringen de aynı şekilde *Böhnhardt*, *Mundlos* ve *Zschäpe*'yi arıyordu. Fakat LfV Thüringen'in diğer istihbarat servislerinden aldığı ya da kendi bünyesinde edindiği bilgiler yetersizdi. Aynıysa kaynaklar açısından da geçerliydi. Kaynaklardan toplanan bir çok bilgi açısından dosyalardan LfV Thüringen içersinde bunları değerlendirmekten sorumlu olan görevliye bu bilgilerin iletilmiş olup olmadığı bile anlaşılmıyor. Komisyon, *Jürgen H.*'ya Chemnitz'den gelen bir çok telefonda bir şahıs denilip de bunun *Böhnhardt* olduğunun neden belirtilmemiş olduğunu anlayamamıştır. Çünkü daha Mayıs 1999'da *Jürgen H.*'nin bir sorgulaması sonucunda *Ralf Wohlleben*'in ricası üzerine üçlünün para ya da giysi ihtiyacı olursa belli görevleri yapması istenildiği için *Böhnhardt*'in kendisini aramış olduğu tesbit edilmişti. Telefon açanların yeri ve görüşme içeriği bilindiği için kolaylıkla *Böhnhardt*'in Chemnitz'de kaldığı bağlantısının kurulabilmesi gerekirdi. Mevcut bilgilerin gereken şekilde bir değerlendirmesi yapılmış olsaydı bu bağlamda aşağıda sıralı bilgiler öğrenilmiş olurdu. Bu

şekilde temasa bulunulan şahıslar ve kaldıkları yerlerle ilgili soruşturma için ipuçları vermekle kalmaz Saksonya'da o dönemlerde başlamış olan saldırı serisinin failleriyle ilgili de bir ipucu vermiş olurdu:

- *Böhnhardt* ailesi üçlüyü 1999 başına kadar maddi olarak destekledi.
- 1999 ortasına kadar örneğin insanı hor gören „Pogromly“ oyunları satılarak çevrelerinde üçlü için para toplanıyor.
- Üçlü için bir diğer saldırıyı yapabilmeleri için silahların edinilmesi amaçlanıyor.
- Muhtemelen yakın destek çevresinden olan *Antje P.*, saldırılardan sonra kaçmak için kullanılmak üzere kendi kimlik belgelerini vermek istiyordu.
- Kasım 1999'dan sonra üçlüye aracı olan önemli kişiler üçlünün paraya ihtiyacı kalmadığını vurguluyorlar. O zamanlar terör grubunun bugün suçlandığı saldırı serisi başlamıştı bile.

Thorsten Heise'de yapılan arama sonucunda elde edilen bulguların değerlendirilmesi yapılmıyor

Baştan 1995'de yasaklanan „FAP“ de aktif olan ve NPD federal yönetim kurulu ile „Hür Arkadaşlık Birlikleri“ arasında „köprü“ görevini gören kişi olarak bilinen *Thorsten Heise*'ye karşı 2005'ten itibaren Frankfurt savcılığı ilgili ses kayıtlarının dağıtımı yolu ile halkı kışkırtma şüphesinden ötürü bir soruşturma başlatmıştı. 30 Ekim 2007'de *Thorsten Heise*'nin Thüringen eyaletindeki Fretterode'deki ikamet yeri BKA tarafından aranıyor.. Aramada *Thorsten Heise*'nin *Tino Brandt* ve diğer kişilerle yapılmış birden fazla görüşmeyi kaydetmiş olduğu ve ses kayıt cihazına ait olan üç kaset de bulunuyor. BKA değerlendirme şerhinde 4 Mayıs 2009 tarihi yazılıdır. Görüşmede adı geçen kişi isimleri olarak diğer bir çok kişinin yanı sıra *Beate Schadler* (fonetik olarak), *Uwe Mundlos* (fonetik olarak) ve *Udo Böhmer* (fonetik olarak) isimleri bu son üç anılan kişinin ortadan kaybolduğu bilgisi özellikle vurgulanarak veriliyor. BKA bu bilgidен herhangi bir sonuç çıkarmıyor. Yine bu yapılan aramada bulunmuş olan ve içinde ilk kaydın üçlünün muhtemel yardımcılarından *Holger Gerlach* olduğu siyah küçük bir adres defteri de değerlendirilmiyor. Ayrıntılı bir değerlendirme ancak bu durumun Araştırma Komisyonu'nun soruşturma ile görevlendirmiş olduğu yetkili kişi tarafından ortaya çıkarılmasından sonra yapılıyor .

Thüringen resmi makamlarının koordinasyon eksikliği

Böhnhardt, *Mundlos* ve *Zschäpe*'nin 26 Ocak 1998 ve sonrasında tutuklanmaktan kaçabilmiş olmalarında ilgili Thüringen güvenlik makamlarının birbirlerinin başarılı olmasına tahammül edemeyen çekişmesinin de payı bulunmaktadır. Prensip olarak geçerli olan şudur: Muhtemel suçlulara yönelik tutuklama emrinin infazı için arama faaliyetleri anayasayı koruma makamlarının görevleri arasında değildir. LfV Thüringen her ne kadar

LKA Thüringen'in bilgisi dahilinde ve Thüringen İçişleri Bakanlığı'nın görevlendirmesi üzerine devreye girmiş olsa ve aramanın başarılı olmasını mutlaka istemiş olsa da bu başarıyı sadece kendisinin elde etmesini istemekteydi. LfV Thüringen bu tutumuyla resmi makamların karşılıklı güven içinde birbiriyle çalışması gereken bir durumda rekabet içersinde bir karşıtlık oluşturdu. LfV Thüringen edindiği bilgileri asıl soruşturma yetkisine sahip olan LKA Thüringen ile ancak münferit durumlarda ve genellikle son derece yetersiz bir şekilde paylaştı.

Her iki makamın resmi amiri olan Thüringen İçişleri Bakanlığı mevcut yasalar çerçevesinde polis ve anayasayı koruma teşkilatı arasında iyi bir işbirliğini koruma görevini yerine getirmesi gerekirdi. Zamanın eyalet hükümetleri ve içişleri bakanlarının siyasi sorumluluğunu Thüringen Eyalet Meclisi tarafından kurulan araştırma komisyonu değerlendirecektir. 1998 ve 1999 yıllarında görev başında olan Thüringen İçişleri Bakanı *Dr. Richard Dewes* 1998 yılının Nisan ayı sonunda parlamentoda bir soru önermesine verdiği yanıtta önüne geçilmiş olması gereken eksiklerin olup olmadığı sorusuna yönelik görüş bildiriminde bulunmamıştır.

Soruşturma davasının savcılık tarafından erken kapatılışı

Zaman aşımına uğramasıyla birlikte soruşturma davasının sürdürülememesinin ne zamandan itibaren sözkonusu olacağı sorusu karşısında yetkili savcılık dikkati çeken bir güvensizlik göstermiştir. Ağustos 2001'de LKA Thüringen'e karşı zaman aşımını erteleyecek tedbirler alınmasına gerek olmadığı, çünkü tutuklama emrine temel oluşturan suçlarda zaman aşımı müddetinin on yıl olduğu belirtiliyor. Fakat bu sadece bir nükleer patlamanın hazırlığı sözkonusu olduğu zaman geçerlidir, patlayıcı madde infilakı için değil. 23 Ekim 2002'de Gera Savcılığı Thüringen Adalet Bakanlığı'na bir yazıyla daha ileri giden arama tedbirlerinin çok zahmetli olacağını vurguluyor. *Bönnhardt*, *Mundlos* ve *Zschäpe*'nin aranması açısından getirdikleri öneri, mevcut arama duyurusunda değişikliğe gidilmemesi ve gelişmeleri beklemeye karar vermek oluyor.

15 Eylül 2003'de Savcılık *Bönnhardt*, *Mundlos* ve *Zschäpe*'ye karşı Jena'da bomba ve bomba takliti yerleştirme nedeniyle açılmış olan davayı takibatın zaman aşımına uğramış olmasını iddia ederek kapatma kararını veriyor. Halbuki 3 Temmuz 2000'de Jena Sulh Mahkemesi *Mundlos*'un hesap belgelerini edinme amacıyla bir Deutsche Bank şubesinin aranması kararını çıkarmıştı. Md. 78c fıkra 1 Nr. 4 StGB'ye göre bu karar zaman aşımı süresini kesintiye uğratarak en azından *Mundlos*'un fiillerinde zaman aşımı ancak 2 Temmuz 2005'de gerçekleşmişti. Yetkili Başsavcının Komisyona karşı yazılı olarak ilettiği görüş bildiriminde Sulh Mahkemesi'nin 2000 yılındaki arama emrinin hatalarla dolu olduğu için zaman aşımı değerlendirmesi açısından önemsiz olduğu gerekçesi, böyle olsa bile bu sefer özellikle de başvuruda bulunan savcılığın neden yasalara uygun bir dilekçe hazırlamadığı sorusunun sorulması gerektiği için Komisyonu ikna etmemiştir.

Davanın zamanından önce kapatılmış olması soruşturmaları yarıda kesmiştir. Örneğin bir tanık 6 Haziran 2003'de polise verdiği ifadesinde *Bönnhardt*'ı Ağustos ya da Eylül 2002'de Jena'da lambalı bir kavşakta gördüğünü ve kendisiyle birlikte şehir merkezine gidip orada sohbet ettiklerini söylemişti. *Bönnhardt*, üçlünün İsviçre'de bulunduğunu söylemiş. Hepsini iyilemiş. Tanık ayrıca, *André Kapke*'nin kendisine bundan iki ya da üç sene önce üçlünün senede üç, dört kere Jena'da olduğunu anlattığını söylüyor. Dava kapatılmış olduğu için iddia edilen ikamet süreleri ile ilgili soruşturma tedbirleri alınamıyor.

Saksonya güvenlik makamlarının insiyatif kullanmamaları

Bönnhardt, *Mundlos* ve *Zschäpe*'nin şimdiye kadar araştırılmış olan ve 1998 yılında kaçırlarından sonra ikamet etmiş oldukları yerlerin hepsi Chemnitz ve Zwickau'da bulunuyor. Bu bağlamda birbiriyle bağlantılı olan üç Neonazi iletişim ağına bağlı kişilerden destek alıyorlar: Bölgeler ötesi bağlantıları ile „Blood & Honour“, Chemnitz'de „Combat 18“ veya „88'liler“ („88'er“) ve Zwickau'da üyelerinin büyük bir bölümünün Johannegeorgenstadt'tan geldiği „Weiße Bruderschaft Erzgebirge“.

- Ağustos 2000'e kadar *Bönnhardt*, *Mundlos* ve *Zschäpe* arka arkaya bir kaç hafta ya da ay için Chemnitz'de *Thomas Ro.*, *Max-Florian B.* ve *Carsten R.* de barınıyorlar. Chemnitz'de kaldıkları dördüncü yer *André Eminger* adına kiralanmıştır.
- Zwickau'daki üç daire için (Heisenbergstraße 6 : Mayıs 2001'e kadar / Polenzstraße 2: Nisan 2008'e kadar / Frühlingstraße 26) *Max-Florian B.* veya *Matthias D.* kiracı gösteriliyor. Kod adları olarak *Burkhardt (Mundlos)*, *Struck* ve *Eminger (Zschäpe)* kullanılıyor.

Gerçi üçlünün Chemnitz'e olan yakın bağları resmi makamlarca soruşturmalar esnasında özellikle telefon dinleme tedbirleri sonucunda öğrenilmişti ama bu bilgiler, *Mundlos* mektupları ve *Mundlos* telefon listeleri ile ilgili gereken işlem zamanında yapılmış olsaydı, en başından itibaren biliniyor olabileceklerdi. Fakat bu şekilde, bugünkü bakış açımızla da başarı vaad eden bir çok soruşturma noktası iş işten geçtikten sonra ele alındığı için verimli olmamıştır.

Saksonya güvenlik makamları üçlüyü arama çalışmaları çerçevesinde görevlerini her zaman, Thüringen makamlarının yetkisi altında yürütülen soruşturmaları desteklemek olarak görmüşlerdir. Saksonya güvenlik makamları güçlü bir destek sağlarken kendileri insiyatifi üstlenmemişlerdir. Gelen bilgiler giderek artan derecede Saksonya ve Chemnitz'i işaret etmiş olsa da Saksonya resmi makamlarından hiçbiri genel durumla ilgili kendilerine özel bir izlenim edinme çabasında bulunmamıştır.

Saksonya'nın ilgili makamları arasındaki bilgi paylaşımı ve işbirliği, mevcut bilgilerin değerlendirmesinde ve dökümünün yapılmasında yaşanmış olan aynı yoğun eksikleri göstermiştir. Üçlüyü arama faaliyetleri

çerçevesinde LKA Saksonya'nın Landser-Davası çerçevesinde yapmış olduğu bir aramada *Thomas Starke*'nin Kasım 2000'de emniyet altına alınan bloknotu ve diğer adres bilgileri dikkate alınmamıştır. LfV Saksonya tüm mevcut bilgileri birleştirmesi, bunları kendilerinin sistematik bir şekilde değerlendirmesi ve alınan tedbirlerin merkezi eşgüdümünün sağlanması konularında yetersiz kalmıştır. Aşağıda sıralanmış olan bilgiler tutarlı bir şekilde değerlendirilerek kullanılmamıştır:

- Saksonya'da Berlin ve Brandenburg ile birlikte Almanya'nın en önemli „Blood & Honour“ örgütlenmesi bulunuyordu. Bu, 2000 yılındaki yasaktan muaf kalabilmişti. Şefleri ve yardımcısı *Jan Werner* ve *Thomas Starke* idi. Merkezleri Chemnitz ve Zwickau sayılıyordu.
- Saksonya'daki Neonazi Arkadaşlık Birlikleri arasında „Weiße Bruderschaft Erzgebirge“ ile „Blood & Honour“ arasındaki bağlar en yakın olanıydı.
- 1995'ten itibaren *Bönnhardt*, *Mundlos* ve *Zschäpe* – bazen birlikte, bazen aralarından sadece ikisi belli zamanlarda Saksonya'da „Blood & Honour“ veya Neonazi Dazlak konserlerinde görüldüler. Bu şekilde oluşan temasların bir analizi Komisyon'a sunulan dosyalarda bulunmadı ve muhtemelen de hiçbir zaman yapılmadı.

Güvenlik makamlarının federal birleşik yapı içerisinde işbirliği

Bönnhardt, *Mundlos* ve *Zschäpe*'yi arama faaliyetlerinin başarılı olması için Thüringen ve Saksonya güvenlik makamlarının pürüzsüz ve karşılıklı olarak tüm bilgileri sunan bir işbirliği sergilemelerinin büyük bir önemi olurdu. Münferit durumlarda bu şekilde bir işbirliği gerçekleşti. Özellikle LKA Thüringen'in hedefe yönelik arama faaliyeti Saksonya'da donanımlı bir şekilde desteklendi.

- LfV Thüringen aralarında 16 izleme faaliyeti de olmak üzere bir çok münferit eylemde LfV Saksonya ile işbirliğinde bulundu.
- LKA Thüringen, LKA Saksonya ve LfV Saksonya ile birlikte, hedefe yönelik arama çerçevesinde bir çok defa Chemnitz'de izleme faaliyetleri yürüttü. Bunlar zaten zahmetli faaliyetler olmasına rağmen kısmen de baştan elverişsiz bir şekilde hazırlanmışlardı. Belli bir sonuca varabilme açısından her halukarda geç kalınmış faaliyetlerdi. Bunlardan birinde LKA Thüringen hedef arama biriminden bir memurun izlemeyi kesintiye uğratarak hedef kişiye hitap etmesi, izlemeyi uygulayanlara somut olarak önceden haber vermeden yapıldı. Dolayısıyla hedef kişilerin muhtemelen delilleri imha etmesine engel olunmadı. .

Saksonya güvenlik makamları önemli bilgilerden yoksun kaldılar. LfV Saksonya „gayri resmi olarak bilgi yoksunuydu“, ama gerekli bilgileri kendileri de talep etmedi. Dosyalara göre, arananların ne ilk saldırılarla eşzamanlı olarak değişen maddi durumlarına, ne de (tedarik edilmelerine dair artık ilgi duyulmadığına göre)

silah edinme çabalarının muhtemelen başarılı olduğuna dair bilgiler iletildi. Örneğin Thüringen'den, ortadan kaybolanların artık „çalıştıkları“, ya da „eylem yaptıkları“ için paraya ihtiyaçları olmadığı bilgileri iletilmiş olsaydı muhtemelen Saksonya'da başlamış olan ve çözülemeyen gasp serisi ile bir bağlantı kurulabilirdi.

BKA, *Bönnhardt*, *Mundlos* ve *Zschäpe*'ye yönelik aramanın erken aşamasında sıkı bir şekilde müdahil olmuştu: Daha 28 Ocak 1998'de LKA Thüringen BKA'yı yazılı olarak arama ile ilgili bilgilendirmişti. 16 Şubat 1998'den sonra BKA, aralarından birinin uzun bir süredir Thüringen Neonazi çevreleri ile ilgili çalışmış olduğu ve devlet koruma dairesinde görevli olan iki memuruyla LKA Thüringen'e destek sağladı. 16 Nisan 1998'de BKA Federal Kriminal Bülteni'nin 73/98 sayılı yayınında Kasım 1998'de ise internet sayfalarında da *Bönnhardt*, *Mundlos* ve *Zschäpe* ile ilgili arama duyurusunu yayınladı. 7 Ağustos 1998'de Gera Savcılığı BKA'ya uluslararası arama emri çıkartılması için başvurdu. BKA irtibat memurları Eylül 1998'de Bulgaristan ve Macaristan'dan gelen bilgileri incelediler. Mayıs 2000'de BKA, *Bönnhardt* olduğu iddia edilen resimlerin analizini yaptı. 6 Haziran 2002'de BKA başvuru üzerine arananların „parmak izi kağıtlarını“ bir diğer kişinin parmak izleri ile karşılaştırdı. 2 Ocak 2003'te BKA, arananların Fransız yabancılar lejyonunda tanınmadıklarını bildirdi. BKA'nın soruşturmalara sağladığı destek çerçevesinde edinmiş olduğu bilgilerin birleştirilmesi ise dosyalarda bulunmuyor ve muhtemelen hiç bir zaman da yapılmadı. Ve bu, arama süresi uzadıkça ilk akla gelen sorunun, resmi makamların aldığı tedbirlerin neden halen başarısız kaldığı sorusu olması gerektiği zaman da yapılmadı.

Bönnhardt, *Mundlos* ve *Zschäpe* ile ilgili arama başlatıldığında LfV Thüringen BFV'ye sık sık bilgiler ileterek işbirliği ve destek için başvuruda bulunmuştu. Fakat ileri aşamalarda önemli bilgiler iletilmeyerek BFV'nin durum değerlendirmesi için ele alınamadılar.

MAD bir çok defa ve kendilerine sorulmadan Thüringen resmi makamlarına bilgi verdi. Bu bilgiler arasında Thüringen'deki Neonazi çevrelerin giderek daha çok silahlandığına dair bilgiler de vardı. Özellikle LfV Thüringen'e Aralık 1999'da iletilen, o zamanlar Mellrichstadt'da zorunlu askerlik hizmetini yapan *Jürgen H.*'nin Eylül 1999'da alınan ifade raporunun belli bölümleri özellikle önemli olurdu - eğer değerlendirilmiş olsalardı! Bu rapora göre üçlünün sağcı teröristler düzeyinde hareket ettikleri; kendilerini bekleyen cezanın oldukça yüksek olacağından ötürü çevrelerinden kimsenin bunların resmi makamlara teslim olacağını düşünmediği dile getiriliyordu. Soruşturmayı yürüten memurlara bu gecikmeli bilgiler ne LfV Thüringen, ne MAD'ın kendisi tarafından iletildi.

Eylül ve Ekim 1998'de Brandenburg Anayasayı Koruma Teşkilatına bağlı muhbir „*Piatto*“ üçlü ile ilgili beş bilgi verdi:

- 19 Ağustos 1998: *Antje P.*'ye göre Saksonyalı üç dazlak (iki erkek ve bir kadın) değişik suçlardan ötürü polisten kaçıyorlar.
- 9 Eylül 1998: *Jan Werner*'in üç dazlak için silah bulması isteniyor. Bunun için parayı „Blood & Honour“ Saksonya şubesi vermiş. Üçlü amaçladıkları gibi Güney Afrika'ya kaçmadan önce parayla Almanya'yı hemen terk edebilmek için bir saldırı daha planlıymış. *Antje P.* kendi kimlik belgelerini vermek istiyor.
- 16 Eylül 1998: Saksonyalı dazlak üçlünün bir yakını „White Supremacy“ yayınının 26. Sayfasındaki makaleyi yazdı.
- 29 Eylül 1998: Bir konser sırasında kaynak, *Jan Werner*'in Thüringenli üç kaçak Neonazi'ye silah bulma konusunda henüz başarılı olmadığını ve çabalarını sürdürdüğünü öğrendi.
- 13 Ekim 1998: *Jan Werner*, Thüringenli üç kaçak Neonazi için halen silah aradığını söylüyor.

Bu bilgiler gerçi Thüringen ve Saksonya anayasayı koruma teşkilatlarına iletiliyor ama bilgilerin kaynak koruma konusu da dikkate alınma şartıyla soruşturmayı yürüten polise bağlı makamlara nasıl iletebileceği sorusu ilgili makamlarca – bir taraftan Thüringen ve Saksonyadakiler, diğer taraftan Brandenburg'daki – farklı cevaplanıyor. Her halukarda yazılı ve kapsamlı olarak mahkeme tarafından değerlendirmeye alınabilecek bir rapor yoktu. Brandenburg Anayasayı Koruma Teşkilatı'ndan kimin böyle bir raporu hazırlamama kararını verdiğini ve bilgilerin gerçekten de LfV Thüringen'in iddia ettiği gibi LKA Thüringen'in şefine sözlü olarak verilmiş olup olmadığını Komisyon aydınlatamadı.

„Landser“ müzik grubuna karşı yürütülen dava çerçevesinde LKA Saksonya tarafından 13 Kasım 2000'de *Thomas Starke*'nin dairesi arandı ve kendisi 14 Kasım 2000'de sorgulandı. Starke daha sonra Federal Başsavcılığın Landser ile ilgili açtığı davada merkezi soruşturmaları yürütmekle görevli olan LKA Berlin tarafından, LKA Saksonya'nın karşı görüşüne rağmen muhbir olarak görevlendirildi. LKA Berlin'in muhbirlerden sorumlu yöneticileriyle olan düzenli görüşmelerde *Thomas Starke* 13 Şubat 2002'de *Jan Werner*'in Thüringen'den, patlayıcı madde ve silah bulundurma suçundan ötürü tutuklama emri ile aranan üç kişiyle irtibatı olduğu bilgisini verdi. İçinde „patlayıcı madde“ ve „silahlar“ kavramları geçmesine rağmen dosyalarda, LKA Berlin'in bu bilgiyi ne değerlendirmeye aldığına dair ne de Thüringen ve Saksonya güvenlik makamlarına ilettiğine dair bir ibare bulunmaktadır. Ne

Thomas Starke'nin aranan üç kişiyi ismen tanımadığı iddiasının inandırıcılığı denetleniyor, ne de o zamanlar, 2002 başlarında Jan Werner'in Berlin Moabit cezaevinde tutuklu olduğu ve orada *André Eminger* ile irtibatı olduğu şeklindeki bağlantılar görülüyor. Halbuki en geç *Starke*'nin muhbir olarak görevlendirilmeden önce yapılmış olan aramada el konulan bloknotundan *Mundlos* ve *Zschäpe*'yi tanıdığının bilinmesi gerekiyordu. *Jan Werner*'in Berlin-Moabit cezaevinde nasıl Thüringen'den üç kişiyle irtibatı olabileceğinin bir incelemesinin yapılması muhtemelen resmi makamların, ta o zamanlardan beri üçlü için kendisinin ikamet ettiği Zwickau'da temas kurdukları ana kişi olan *André Eminger*'in izini yakalamalarını sağlayacaktı.

Federal Başsavcılığın yetki sahipliği reddedilir

Yetkili savcılık olarak Gera Savcılığı LKA Thüringen tarafından 16 Şubat 1998'de, BKA'nın § 129a StGB uyarınca Federal Başsavcılığın yetki sahibi olması önerisini getirdiğine dair bilgilendirildi. Yetkili Savcılık ya da Federal Başsavcılığın dava ile ilgili bilgilendirilmesine dair bir bilgi ise dosyalarda bulunmamıştır.

13 Şubat 1998'de Federal Başsavcılık, polisin aşırı sağcılar tarafından Thüringen'de kurulmuş olan bir muhtemel „bomba laboratuvarını“ bulduğuna dair medyada çıkan haberler üzerine konuyu incelemeye alır. Aynı gün BKA Federal Başsavcılığı telefonla Thüringen'deki gelişmelere dair bilgilendirir. Daha sonra Federal Başsavcılık Jena'daki olaylarla ilgili BKA'dan bilgi alır. Bu bilgiler arasında Şubat 1999'da aldığı bir durum tesbit raporu da vardır. Federal Başsavcılık Gera Savcılığı'na başvuramaz. 12 Ağustos 1999'da Federal Başsavcılıkta bir memur dava dosyasını kenara koydurtur. Kasım 2011'e kadar dosya bir kenarda kalır.

Garajda bulunan boru bombaları ile ilgili şüphe, üçlünün saklanan TNT'yi bir patlayıcı madde saldırısı için (dolayısıyla md. 311 fıkra 1 StGB'ye (eski düzenleme) uyan bir suç için) kullanacağı doğrultusunda idi. Bu tür bir fiil bir katalog suçu olup (md. 129a fıkra 1 No: 3 StGB (eski düzenleme)) yetkinin Federal Başsavcılığa verilmesi için gerekçe teşkil eder. Federal Başsavcılığın yetki alanına girmesi gerekçesi için fiilin işlenmiş olması değil, örgütün amacı ya da faaliyetlerinin bu katalog suçu doğrultusunda olması yeterlidir. Ayrıca „bütünlük oluşturan birlik“ doğrultusunda baştan oluşan bir şüphenin varsayılması gerekiyordu ki bunda en geç üçlünün açıkça görüldüğü gibi birlikte ortadan kaybolmaları ile birlikte zaten mantıklı hiçbir şüphe kalmamıştı.

D. Anayasayı Koruma Teşkilatı'nda analiz yetersizliği

Araştırma Komisyonu federal ve eyalet düzeyinde polis ve özellikle de anayasayı koruma teşkilatlarının onlarca yıl boyunca *Mundlos*, *Bönnhardt* ve *Zschäpe*'nin de dahil olduğu militan Neonazi çevrelerden oluşan gerçek

tehlikeyi nasıl görmedikleri sorusunu yoğun bir şekilde irdeledi. Almanya'da sağcı terör yapıları benzeri yapıların olduğu hem Federal Anayasayı Koruma Teşkilatı hem Federal Kriminal Dairesi tarafından her zaman reddedildi.

Terör grubunun küçümsenmesi ve zararsız sanılması

Federal ve eyalet düzeyindeki anayasayı koruma makamlarının sağcı terör tehlikesi ile ilgili yaptıkları analiz yanlış ve kaba bir basitleştirmeyi içeriyordu. Eyalet teşkilatlarının ilgili bulguları ilettiği ve bunları değerlendirerek Almanya'daki tehlike durumu ile ilgili genel bir bakış edinen Federal Anayasayı Koruma Teşkilatı bu noktada özel bir sorumluluk taşır. Teşkilat hiç tartışmasız başarısız kalmıştır. Temmuz 2012'ye kadar görevde olan BfV Başkanı *Fromm* bu başarısızlığı doğrudan kabul etmiştir. Araştırma Komisyonu önünde bu kadar açık bir şekilde hataları kabul etmiş olan bir başka tanık pek olmadı.

2003 yılında Münih'te Neonazi *Martin Wiese*'nin liderliği altında „Kameradschaft Süd“ Yahudi Cemaat Merkezi binasının temel atma törenine düzenlenen ve engel olunan patlayıcı madde saldırısından sonra Federal İçişleri Bakanlığı BfV ve BKA'dan Almanya'da sağcı terör gruplarının varlığı ya da hedefe yönelik „silahlı mücadele“ yönünde ipuçlarının olup olmadığına dair bir değerlendirme yapmalarını talep etti. Federal İçişleri Bakanlığı'nın güncel bir analiz yapılması ricasına o zamanki Baviera İçişleri Bakanı Beckstein'in aşırı sağcı şiddetin yepyeni bir boyutuna, bir nevi „Kahverengi RAF“ e karşı uyarıda bulunması ile ilgili kamuoyunda yapılan bir haber neden oluşturmuştu.

Zamanın BfV başkan yardımcısı ve Federal İçişleri Bakanlığı'nda günümüzde müsteşar olarak görev yapan *Fritsche*'nin Eylül 2003'de Federal İçişleri Bakanlığı'na göndermiş olduğu ve dairesi tarafından hazırlanmış olan ve kendisinin de özellikle arkasında olduğu analiz iki defa hatalı ve dolayısıyla yetersizdi. Ortadan kaybolan üçlüye bu analizde değiniliyor ama sağcı terörist örneği olarak değerlendirilmedikleri vurgulanıyor. Federal Teşkilat sağcı terörü incelerken bir yandan genel hatlarıyla sadece bilinen (solcu) terör özelliklerini temel almıştı: Yeraltında yaşayan ve komuta yapıları olan, sahte pasaport ve araç plakaları, gizli evleri, destek veren sempatanlardan oluşan bir çevreleri olan ve finansman sağlama amacıyla banka soygunları yapan teröristler. Diğer, Neonazi çevrelerinde yaygın olan küçük ve en küçük çapta gruplar ve gevşek hücre yapıları ile göçmenlere yönelik propagandası yapılan cinayet saldırıları yolu ile sürdürülecek sözde „lidersiz direniş“ ile ilgili konseptler BfV tarafından gerçi biliniyordu ama bunların gerçekleştirilmesi görünür *yapılar* olmadığı için hiç bir zaman bir *terör* tehlikesi potansiyeli içerdiği şeklinde algılanmıyor, hele somut bir terör tehlikesi olarak hiç algılanmıyordu. Tanık *Fritsche* bunu Komisyon önünde verdiği ifadeyle bir hata olarak kabul etmeyerek o zaman farklı bir değerlendirmeye varacak bilgilerin olmadığını iddia etti.

Komisyonun tesbitine göre Ocak 1998'de kaçmış olan *Mundlos*, *Bönnhardt* ve *Zschäpe*'ye malum terör özelliklerinin uyduğuna dair ipuçları sonbahar 2003'de de BfV'nin elinde bulunuyordu: BfV, üçlünün patlayıcı madde bulunduğu için ortadan kaybolduğunu ve halen illegaliteye yaşadıklarını biliyordu. Ayrıca BfV belli bir

destek sağlayan çevrenin olduğundan hareket etmek zorundaydı; bu üç kişi başka nasıl beş yıldır gizlenmiş olabilir. BfV aynı zamanda üçlünün 1998 sonunda saldırılarda bulunmak üzere silah edinmeye çalıştığını biliyordu; BfV, MAD'nin Aralık 1999'da bildirmiş olduğu ve üçlüyle teması olan bir kaynağın, ortadan kaybolan bu kişilerin bu devletin değişmesini sağlamak isteyen sağcı teröristler seviyesinde hareket ettiklerine dair yaptığı değerlendirmeyi de biliyordu.

Anayasayı koruma makamlarının *Mundlos*, *Bönnhardt* ve *Zschäpe*'nin tehlike oluşturma potansiyelini sonuçta feci bir şekilde küçümsemiş ve basite indirgemiş oldukları anlaşılmaktadır. Örneğin LfV Thüringen Ekim 2003'de BfV'nin sağcı terör tehlikesini değerlendirmeye yönelik soru kataloğunu yanıtlarken Ocak 1998'de yapılan aramada sadece „çeşitli fişek teknikli nesne, kimyasal maddeler, kablolar, boru parçaları ve hazırlanmış boru bombaları ile çeşitli yazılı malzeme“ değil, aynı zamanda toplam 1,4 kilogram TNT'nin de bulunduğunu yazmaya gerek görmediği anlaşılıyor. Muhtemelen üçlünün o zamana kadar Jena'da koydukları bombaların azami 10 gram TNT içerdiği düşünülürse yukarıdaki bilginin verilmemiş olması yanıltıcı ve üçlünün oluşturduğu tehlikeyi örtbast ediciydi.

BfV'nin Aşırı Sağcı Akımlar No: 21 başlıklı bir özel yayınında bu basitleştirme olgusu sürdürülüyor. Yayında, 1997-2004 yılları arasındaki „Alman aşırı sağcılarının silahlı mücadele yürütme tehlikesi“ değerlendiriliyor. Ortadan kaybolan üçlü için el konulan boru bombaları ile ilgili „somut ve gerçek saldırıların“ planlanmış olduğuna dair herhangi bir ipucunun olmadığı yazılmıştı. Burada, daha önce, varsayıldığı gibi üçlü ve muhtemel diğer failerin katılımıyla çeşitli kurumlara gönderilen mektup bombası taktiklerinde bunun, yapılan „son şaka“ olduğu uyarısının bulunduğu görülüyor. Hatta somut olarak saldırıya kimlerin kurban olacağı da yazılmıştı: Zamanın Thüringen İçişleri Bakanı *Richard Dewes* ile zamanın Yahudi Merkez Konseyi Başkanı *Ignatz Bubis*. Son olarak yapılan ve daha o zaman da yanlış olan, kaçakların başka militan faaliyetleri olacağına dair bir ipucunun bulunmadığı, zaten bu üçüne karşı açılan soruşturma davasının da 2003 yılında kapatılmış olması tesbitiyle *Mundlos*, *Bönnhardt* ve *Zschäpe* faslı BfV için 4 Kasım 2011'e kadar kapandı.

Federal Anayasayı Koruma Teşkilatı soruşturma makamı değildir. Buna rağmen daha o zaman terör grubu potansiyeline sahip olduğu belli olan üçlünün deşifre edilmesi için daha çok insiyatif kullanması gerekirdi. BfV'nin kaçakların dosyasına bakan ve Thüringen ve Saksonya eyaletlerinin anayasayı koruma dairelerini arama konusunda destekleyen sağcı terör masası aynı diğer birincil sorumluluk sahibi soruşturma makamlarının da yapmış olduğu gibi „ortadan kaybolma“ ile zorunlu olarak ortaya çıkan soruları sorma ve tahlil etme yükümlülüğünü yerine getirmedi: Yıllarca illegal olarak nasıl yaşanır? Bu şekilde bir yaşam nasıl finanse edilir ve destekleyenler kimler olabilir? Soruşturma davası kapatıldıktan sonra üçlü neden meydana çıkmıyor? Silah ve patlayıcı madde nerden ve kim tarafından temin

edilebilir ve bunların kullanımı nerde ve kimden öğrenilebilir?

Bu tür sorular üzerinde sistematik ve tutarlı bir şekilde durmak, BfV'nin göreviydi ve aydınlatma yolunda değerlendirilebilecek sonuçları beraberinde getirirdi. Örnek olarak burada sadece yeraltında yaşamın finansmanına değinmekle yetinelim. Gerek BfV, gerek Thüringen ve Saksonya eyaletlerinin anayasayı koruma daireleri üçlünün soygunlar sayesinde finansmanlarını sağladıklarına dair bilgi sahibiydiler. Bilgilerin sistematik bir şekilde toplanılması ve değerlendirilmesi ve özellikle de Thüringen ve Saksonya cezai takibat makamları ile işbirliği sayesinde Saksonya'da çözilemeyen bir soygun serisi ile mevcut bağlantılar ortaya çıkartılabilirdi.

Sağ göz sabit görüşlü

Komisyonun tesbitlerine göre anayasayı koruma dairelerinden hiçbirinin, bulguları kasıtlı olarak görmezlikten gelme şeklinde „sağ gözü kör“ değildi. Fakat Komisyonun araştırmaları, Almanya'da militan Neonazi çevrelerin ve tek tek grupların oluşturduğu ve oluşturmaya devam ettiği tehlikenin NSU vakasından bağımsız olarak Anayasayı Koruma (ve aynı şekilde polis) Teşkilatı tarafından tekrar ve tekrar küçümsendiği ve basite indirildiğini ortaya koymuştur.

Güvenlik makamlarının sağ terörizm ihtimalini dışlarken ana savları bugün terör grubuna atfedilen fiillerin hiçbirinin üstlenilmemiş olmasıydı. Fakat Komisyonun dinlediği bilirkişiler Neonazi saldırılarında sol yelpazeden kaynaklanan fiillerden farklı olarak fiilin üstlenilmemesinin alışılmamış bir durum olmadığını açıkladılar. Sağcı terörden kaynaklanan cinayet ve patlayıcı madde fiilleri, hatta banka soygunları üzerinden finansman sağlanması açısından da Federal Almanya tarihinde bir kaç örnek var. Burada sadece 1977 yılında silah edinme amacıyla NATO askerlerine yapılan saldırılar; Hamburg, Essen ve Mainz'da yine 70'li yılların sonlarında Neonazi mücadelesinin finansmanını sağlama amacıyla yapılan banka soygunları ve de 1980'de Münih'te "Oktoberfest" suikastı ve Yahudi yayıncı *Shlomo Levin* ve *Frieda Pöschke*'nin Erlangen'de muhtemelen "Wehrsportgruppe Hoffmann" üyesi failer tarafından katledilmesi örneklerini vermekle yetineceğiz. NSU'nun fiilleri bu bakımdan emsalsiz değildi.

Komisyon federal ve eyaletler düzeyinde sağcı terör tehdidini olduğundan az ya da zararsız gibi gösterme doğrultusunda siyasi ya da bakanlık düzeyinde bir belirleme olduğuna dair herhangi bir belge ya da kanıt bulmamış olmasına rağmen bu konuyla ilgili anayasayı koruma teşkilatı ve dahili durum raporlarında sürekli tekrarlanan ve yıllarca hep aynı kalan ifadeler, bölüm başkanları, grup ve daire başkanları ya da teşkilatın en başında olanların hazırladıkları analizlerin, üst denetim sahibi bakanlıklar ve en tepedekilere kadar kimse tarafından hiçbir şekilde sorgulanmadıklarını işaret ediyor.

Raporlarda aynı zamanda Neonazi çevrelerinde ve de göçmenlere ve siyasi karşıtlara yönelik, (ölümlerle sonuçlananlar da olmak üzere) birden fazla saldırı

sırasında bir çok silahın ve patlayıcı maddenin bulunmuş olmasından hareket ederek özlenen giderek artan militanlaşma olgusu anılırken tehlike potansiyelinin neden daha yüksek olarak değerlendirilmemiş olduğu ve neden amirlerin yapılan değerlendirmelerden şüphe duymadıkları anlaşılmalıdır.

Federal Anayasayı Koruma Teşkilatı'nın yaptığı terörizm analizi gözönünde bulundurulduğunda Ağustos 2003 ile Mayıs 2004 arasında Brandenburg eyaletinde yedi Türk ve Asya büfesi ile dükkanının kundaklanması serisi ile karşı karşıya kaldığında şaşkınlığa uğradığı anlaşılıyor. Anayasayı Koruma Teşkilatı Raporu'nda baştan bu olayların ardında sağ terörizm olgusu ihtimali olabileceğine değinilmiyor. Ancak kendilerine „Freikorps Havelland“ adını veren bir grup 2005 yılında bu fiillerden ötürü bir terör örgütü kurma suçundan kısmen birkaç yıllık gençlik cezasına çarptırılınca BfV bu olaya yıllık raporunda yer veriyor. Daha önce anılan BfV yayının sağ terör tehlikesi ile ilgili 21. özel sayısında ise bu vakayı bulmak isteyenler boşuna arar. Aynı zamanda BfV diğer muhtemel sağ terör tehlikelerini küçük gösteriyor. Anayasayı Koruma Teşkilatı'nın 2005 yılı raporunda, 2003 yılında Münih'te „Kameradschaft Süd“ ün engel olunan suikastından sonra raporda yazılı olanın nerdeyse kelimesi kelimesine aynısı tekrarlanarak, „2005 yılında, diğer aşırı sağcıların terörist amaçlı niyetleri olduğu yönünde bir ipucu yoktu“ deniyor. Dolayısıyla BfV erken uyarı sistemi olarak bir kere daha acı bir başarısızlık örneği sergiliyor.

Değerlendirilmiş olan dosyalar ve tanık sorgulamalarından Komisyon, anayasayı koruma makamlarında tüm düzeylerde önyargıların ve sabitlemiş düşünce şekillerinin Neonazi teröristlerden kaynaklanan tehditlerin görülmesine engel olduğu izlenimini kazanmıştır. Örneğin anayasayı koruma teşkilatının çeşitli görevlilerinin hep dediği, aşırı sağcıların şu an NSU'ya atfedilen türde cinayetleri ve patlayıcı madde saldırılarını gerçekleştirebileceklerini kesinlikle düşünmemiştik oldu. BfV, Neonazi çevrelerde ne lojistiğin, ne eylem kabiliyetinin, ne de bir silahlı mücadele konseptinin olduğunu düşünüyordu. Silahlanan Neonaziler ise silah delisi ve hobi bombacılar olarak küçümseniyordu. Raporlarda tekrar ve tekrar tesbit edildiği gibi aşırı sağcıların silahlara ve patlayıcı maddeye olan „yüksek yakınlığının“ bunların bir gün kullanılmasına da yol açacağı soyut olarak her ne kadar yadsınmasa da yeterince ciddiye de alınmadı. Ayrıca Anayasayı Koruma (ve polis) teşkilatı (sağ) terörist fiillerin her zaman bir yazı veya diğer bir şekilde üstlenildiğine dair yanılığa düşmüşlerdi.

NSU fiillerinin gözden kaçan turnusol kağıdı

BfV zamanında benzeri fiiller açısından Avrupa genelinde bir karşılaştırma da yaptırmıyor. BfV, Alman Neonazilerin Blood& Honour ve Combat 18'in İngiltere ve İskandinavya'daki uluslararası iletişim ağıyla sıkı bağları olduğunu ve bu ağın aktivistlerinin 1999'da Londra'da azınlıklara karşı bombalı saldırılar gerçekleştirmiş olduklarını ve İsveç'de aynı yıl silahlı banka soygunları ile siyasi karşıtlara ve polise yönelik

araba bombalı suiistihallerin düzenlenmiş olduğunu, ve de iki polisle bir sendikacıyı kurşunlamış olduklarını bilmelerine rağmen BfV, Combat 18'in Almanya'da var olmadığını ve Alman Neonazi çevrelerine herhangi bir etkisinin olmadığını iddia ediyordu. BfV aynı şekilde Combat 18 tarzında sağcı terörist küçük gruplar prensibinin Almanya'da taklit edilmesinin mümkün olmadığını kanaatindeydi. Ancak Ocak 2012'de – dolayısıyla yıllarca gecikmiş olarak – Teşkilat, ırkçı seri suçlar işleyen İsveçli *John Ausonius* vakası ile ilgili bir araştırmasında „Nasyonal Sosyalist Yeraltı“ tarafından işlenen cinayet ve gasp fiillerine çarpıcı paralellikler olduğunu ve bu fiillerin NSU'ya turnusol kağıdı görevi yapmış olabileceğini tesbit etti. „Lazer adam“ olarak tanınan *Ausonius* 1991/1992 yıllarında Stockholm ve Uppsala'da tüfekli on saldırıda önceden tanımadığı onbir göçmeni hedef almış, iki insanı öldürmüş ve diğerlerini kısmen ağır yaralamıştı. Kendisini bir çok banka soygunu ile finanse ediyor ve daima bisikletle kaçıyor.

Ausonius vakası BfV'nin daha 2000 yılında, „Blood & Honour“ ağının çıkardığı ve lidersiz direniş konseptinin propagandasını yapan ve Lasermann tarafından göçmenlere karşı işlenen seri cinayetlerden övgü ile bahseden „Field Manual“ yayımlandığında dikkatini çekebilirdi. BfV bu yayını Alman „Blood & Honour“ şubesinin yasaklanması çalışmalarından ötürü biliyordu. Ortadan kaybolan üçlünün o zamanlar aynı şekilde „Blood & Honour“ yapıları ile güçlü bir bağlantısı olduğu ve kaçmalarından sonra bunlar tarafından destek gördüğü de BfV'nin bilgisi dahilindeydi. BfV hatta 2000 yılında İsveçli muadil servis temsilcileriyle oradaki sağcı terör cinayet ve kundaklama suikastları üzerine paylaşımında bulunmuştu.

Ausonius vakasının analizinin vakit geçirmeden yapılması (ki, polis makamlarının devlet koruma daireleri de bunu yapabiliyordu) „Česká“ cinayet serisi ile ilgili örtüşen özelliklerine ve motivasyon durumuna dair olduğu gibi, muhtemelen de illegalite şartlarında yaşayan aşırı sağcılar ve çözülmemiş olan banka soygunu serisi ile olan bağlantıya dair de ipuçları verebilirdi. Bu gerçekten de failerin yakalanmasına neden olur muydu, olmaz mıydı, Komisyon bunu yargılayamaz. Olası bir fırsatın kullanılmadan kaçırıldığı ortadadır.

BfV'de aşırı sağcı akımlar alanında güç kaybı

Komisyon, araştırmaya temel alınan 1992 – 2011 yılları arasında BfV bünyesinde aşırı sağcılık / sağcı terörizm alanındaki örgütlenmenin birden fazla yapısal değişikliğe uğradığını tesbit etmiştir. Bunların en önemlisi Ağustos 2006'da Aşırı Solcu ve Sağcı Akımlar dairelerinin karşılıklı etkileşim sonucunda „İslamcı ve İslami Terörizm“ alanını personel açısından güçlendirebilme umuduyla „Alman Aşırı Akımlar“ başlıklı tek bir dairede birleştirilmesi olmuştur. O zamanlar Federal İçişleri Bakanlığı'nda müsteşar olan *Hanning* bu yapısal değişikliği BfV Başkanı *Fromm*'un buna konu itibarıyla karşı gelmiş olmasına rağmen İçişleri Bakanı *Schäuble*'nin onayını alarak kabul ettirmişti. Komisyon, masaların bu şekilde birleştirilmiş olması yolu ile aşırı sağcı akımlarla mücadelede yanlış bir sinyal verilmiş olduğunu düşünmekle birlikte, asıl yanlış değerlendirmelerin daireler henüz birbirinden ayrı iken yapılmış olduğu gerçeğinin de bilincindedir.

Komisyon ayrıca, aşırı sağcı akımlar alanındaki iki dairenin birleşmesinden sonra çalışan sayısının öncesinde olduğundan nerdeyse %20 oranında azalmış olduğunu tesbit etmiştir. BfV'nin „Sağ“ alanındaki aydınlatma ve değerlendirme kapasiteleri bu şekilde çarpıcı ve Komisyonun görüşüne göre en azından geriye dönük değerlendirme yapıldığında kabul edilemeyecek derecede kuvvet kaybına uğramıştır. Bunun etkisi, özellikle de önceki yıllarda (2001-2006) aşırı sağcı akımlar dairesinde personel sayısının %17'den daha fazla düşmüş, BfV'nin genel personel sayısının ise özellikle İslamcılık ve islamcı terörizmin daha yoğun bir şekilde izlenme gereksiniminden ötürü %15'den fazla artmış olması ışığında daha da belirgin olmuştur. Zaten yanlış yapılan yönlendirme, yani aşırı sağcılık ve sağcı terörizm alanlarının ihmal edilmesi, bu şekilde daha da yoğunlaştı. Gerekli olan bir konu ağırlığının belirlenmesinden ötürü diğer olgu alanlar güç kaybına uğramamalıdır.

Kasım 2011'de NSU'nun ortaya çıkması ile birlikte zamanın İçişleri Bakanı *Dr. Friedrich* 2012 başında Aşırı Solcu ve Sağcı Akımlar Dairelerini yine birbirinden ayırdı. Komisyon, aşırı sağcılığın ve sağcı terörizmin izlenmesi ve aydınlatılmasına yönelik ayrı bir uzmanlık bölümünün vazgeçilmez olduğu ve memnuniyetle karşılanması gerektiği görüşündedir.

E. Muhbirler sorunsalı: Tesbit edilen sorunlar ve çarpık gelişmeler

Komisyon, federal ve eyaletler düzeyinde güvenlik makamlarının aşırı sağcılık olgusu alanında birlikte çalıştıkları „muhbirler“ konusunu ele aldı. Odaklaşılacak nokta, üçlü ya da kendilerini destekleyen çevreleri ile ilgili hangi bilgilerin muhbirler üzerinden edinilmiş olduğu sorusuydu. Bu soruyla ilgili bulgular, belki de muhbirler hedefe yönelik bir şekilde üçlü ve onları

destekleyen çevreleri ile ilgili bilgi edinme doğrultusunda kullanılmamış oldukları için beklentinin altında kalıyor. Komisyon, sağcı terörizm kaynaklı bir tehlikenin aydınlatılması için muhbir kullanımı doğrultusundaki yatırım ve kazanım arasında orantısızlık tesbit etmiştir. .

Anayasayı koruma makamları federal ve eyaletler düzeyinde üçlü çevresinde birden fazla muhbirle birlikte

çalışmış olmalarına rağmen bunların *Böhhhardt*, *Mundlos* ve *Zschäpe* ile ilgili nisbeten az bilgi sağlamış olduğu görülmektedir.

Üçlü Ocak 1998'de ortadan kaybolduktan sonra BfV bünyesinde aşırı sağcılık alanında mevcut kaynaklara *Mundlos*, *Böhhhardt* ve *Zschäpe*'nin resimleri gösterme kararı veriliyor. Bu eylemin sonuçları belgelenmemiş. BfV'nin hiçbir muhbiri üçlüyü sözde tanımıyor ya da başka bir bilgi veremiyor. BfV dosyalarından ise her halukarda Kaynak Q1'in 1995 yılında *Mundlos* ile irtibatla olduğu anlaşılıyor. İlgili birinci sayfa bildirimine ise görülen o ki, daha 1998'de BfV'de esasla ilgili işlemlere dahil tutulmadı ve ancak şimdi, dosyaların yeniden incelenmesi sırasında tekrar ortaya çıktı. Gerçek şudur ki, BfV arada geçen zaman içerisinde az da olsa yine de yeni bilgiler edinmiş olmasına rağmen muhbirlerle üçlünün resimlerinin gösterilmesinden sonra bir daha hiçbir zaman üçlü ile ilgili soru sorulmamıştır. Aşırı sağcılık alanındaki kaynaklara bununla bağlantılı olarak tekrar danışılması her halukarda denenmeye değer bir çaba olurdu.

Aynı şekilde BfV'nin mevcut kaynakları hedefe yönelik kullanarak üçlü ya da çevresi ile ilgili bilgi edinme düşüncesi uzaktan yakından hiç tartışılmıyor. Bu durum özellikle de ortadan kaybolan üçlü vakasının BfV'nin sağcı terörizm bölümünde işlem görmesi ve dolayısıyla üçlünün oluşturduğu tehlikenin prensip olarak doğru değerlendirilmiş olması gerektiği gözönüne alındığında daha çok şaşkınlık duyulmasına yol açmaktadır.

Diğer anayasayı koruma makamları ise ortadan kaybolan üçlü ile ilgili ve diğer makamların soruşturmayı yürüten yetkilileri için büyük bir önemi olacak bilgilere sahiplerdi. „O üçlünün paraya ihtiyacı var“, „O üçlünün silaha ihtiyacı var“, ya da „O üçlünün artık paraya ihtiyacı yok, artık ‚çalışıyorlar‘“, gibi ipuçları soruşturmayı yürütenleri harekete geçirir ve diğer araştırmalar için değerli yaklaşım noktaları sunmuş olurdu. Çoğu kez anlaşılması zor nedenlerden ötürü bu tür bilgiler iletilmeyerek kullanılmadan dosyalarda kaldılar. Bunun için en çok dile getirilen, deşifre edilmemeleri için „kaynakların korunması“ gerektiği açıklaması çok genel olduğu için ikna edici olmuyor. Bilgileri ilgili kaynak deşifre olmadan aktarmanın yolları vardı ve Komisyon, bunların bulunmuş ve denenmiş olması gerektiğinden emindir.

Bu saptama, özellikle 1998 yaz aylarının sonunda *Jan Werner*'in bir diğer saldırı daha düzenlemeyi amaçlayan üçlü için silah bulması isteniyor haberini veren Brandenburglu muhbir *Piatto*'nun aktarmış olduğu bilgi için geçerli. Bu çok değerli bilgi maalesef üçlüyü arama faaliyetlerinden sorumlu LKA Thüringen'in polis memurlarına ve de Saksonya polisine ulaşmadı.

Fakat bilginin iletilmemesi zihniyetinin kesinlikle sadece anayasayı koruma teşkilatının bir sorunu olmadığını da tesbit etmek gerekir. Burada LKA Berlin 2001 ve 2002 yıllarında özellikle çarpıcı bir örnek teşkil etmektedir. Muhbir *Thomas Starke* sağcı çevrelerde *Carsten Szczepanski* ve *Jan Werner* arasında muhtemel bir silah ticareti yapıldığına ve patlayıcı madde bulundurmaktan ötürü tutuklama emri ile aranan Thüringenlilere dair bilgi verdiğinde, ki her polisin bunu duyduğunda kulaklarını

kabartması gerekir, bilgilerin iletilmemiş olduğu anlaşılıyor; – ne Thüringen ve Saksonya'daki yetkili soruşturma ve güvenlik makamlarına, ne de Berlin genelinde o zamanlar tutuklu olan *Jan Werner*'den sorumlu olan adli makamlara. Görüldüğü gibi o zamanlar LKA Berlin'deki olağan uygulama devlet koruma alanında görevli olan muhbirlerin verdiği bilgilerin merkezi muhbir yönetim dairesine, ki Thüringen makamlarını bilgilendirmekten sorumlu olan birim buydu, iletilmemesi doğrudur.

Araştırma Komisyonu çalışmasında bunun ötesinde, muhbirlerin seçimi ve yönetimi açısından bir dizi sorunlu, kısmen kabul edilemeyecek hususlar tesbit etmiştir:

LfV Thüringen'in baştan muhbir *Otto*, daha sonra *Oskar* olarak 1994-2001 yılları arasında birlikte çalıştığı *Tino Brandt*, Thüringen'de Neonazi çevrelerinin başlarından biriydi. Komisyon başı başına bu durumun son derece sakıncalı olduğu görüşündedir. Çünkü aşırı örgütlerin ya da yapıların başında olanlarla yapılan bir işbirliği her zaman bu örgütler ya da yapılaraya yönelik devlet tarafından yönlendirici ya da en azından katkıda bulunma şeklinde etkili olma tehlikesini içinde barındırır.

Brandt vakasında ayrıca kendisinin öngörülen yürütme tedbirlerinden önce anayasayı koruma teşkilatı tarafından uyarıldığı ya da aleyhine yürütülen soruşturma davalarına etkide bulunduğu şüphesi duyulmaktadır. *Brandt*'in kendisi diğer bir Neonazi ile yapmış olduğu ve gizli olarak kaydedilen bir sohbetle aramalardan önce uyarılmış olduğunu ve bilgisayarını arama öncesi ortadan kaldırdığını ve yerine eski bir bilgisayarı koyduğunu anlatıyor. LfV Thüringen'den gelen tüm tanıklar bu tür uyarıların yapıldığını reddetti. Fakat tesbit edildiği gibi *Brandt* aleyhine 35 soruşturma davası (ülkede barışı bozma suçundan gibi) açılmış, kendisi ise hiçbir zaman kesinleşmiş bir hüküm giymemiştir. Suçluların anayasayı koruma makamlarınca uyarılmasına dair ve burada nihai olarak kanıtlanamayan suçlama, Brandenburg anayasayı koruma teşkilatının bir kaynağı vakasında bir mahkeme davasında kanıtlanmış bir olgu olarak tesbit edilmiştir.

Brandt muhbir faaliyeti çerçevesinde ayrıca dosyalardan anlaşıldığı gibi 200.000 DM kadar bir meblağ almış. *Brandt*'in kendisi bu parayla siyasi çalışmasını finanse ettiğini iddia ediyor. Bu konuda tanık olarak dinlenen makam temsilcileri eski muhbirin bunu, kendini korumak için iddia ettiğini söyleyerek önemsemediler. Paraların ne için kullanılmış olduğu artık açıklanamasa da muhbirlerle maddi bir ödeme yapılmasının her zaman kendilerinin aşırı akımlara yönelik çalışmalarına bu şekilde maddi destek sağlanıyor olması riskine karşı iyi tartışılması gerekmektedir.

Ayrıca yıllarca muhbir olarak görevlendirilen kişilere ödenen ücretle birlikte muhbir ile makam arasında bir bağımlılık ilişkisi oluşabilir. Ödenen ücret şahsın tek başına bununla geçimini sağlamasına yeterli olmasa bile uzun yıllar boyunca daha yüksek bir gelire sahip olduktan sonra muhbir belki artık bu gelirden vazgeçmek istemeyecektir. Bu durum, muhbirin sadece yanlış bilgiler uydurması ya da önemli bilgileri kademe kademe birden fazla parçaya bölerek aktarmasına değil, sırf

gelirini düşürmemek için aşırı sağcı etkinliklere katılmaya devam etmesine de katkıda bulunabilir.

Komisyon ayrıca Brandenburg Anayasayı Koruma Teşkilatı tarafından Kaynak *Piatto* olarak görevlendirilmiş olan *Carsten Szczepanski*'yi ele aldı. „*Piatto*“ 1998 yaz aylarının sonunda polis tarafından kullanılmamış da olsa önemli olan ve üçlünün silahlanma amacı ile bir saldırı planladıklarını içeren bilgileri iletti. Fakat bu durum *Piatto*'yu muhbir olarak görevlendirme kararının Komisyonun görüşüne göre daha en başından itibaren kesinlikle kabul edilemeyecek bir karar olduğu gerçeğini unutturmamalıdır. *Szczepanski* iltica talebinde bulunmuş olan ve neredeyse ölesiye darp edildikten sonra bir gölde çaresizce boğulmaya terk edilmiş olan *Steve E.*'ye karşı cinayet teşebbüsünden ötürü sekiz yıl hapis cezasına çarptırılmıştı. Kendisi tutukluluk süresinde iken 1994 yılında tutukluluğuyla ilgili kolaylıklar sağlanması amacıyla anayasayı koruma teşkilatına muhbirlik yapma teklifinde bulunuyor. Haziran 2000'de deşifre oluşu ve muhbirliğe son verilmesine kadar *Piatto* faaliyetleri için 50.000 DM aldı. *Steve E.*'ye borçlu olduğu tazminat tutarı tam bu kadardı. Fakat *Steve E.* bu paradan hiçbir kuruluş görmedi. Komisyon, *Szczepanski*'nin işlemiş olduğu ağır suçtan ötürü hiçbir zaman muhbir olarak görevlendirilmiş olmaması gerektiği konusunda hemfikiridir.

Muhbir *Piatto*'nun teşkilat tarafından gördüğü muamele de yakından incelendiğinde son derece sakıncalı hususlar ortaya çıkmaktadır. *Piatto* anayasayı koruma teşkilatından gördüğü yoğun ilgi sayesinde tutukluluğunun erken bir aşamasından itibaren izinli olarak cezaevinden giriş çıkış yapabiliyordu. Neonazilerin yönettiği Chemnitz yakınlarındaki bir şirkette staj yapmış, buradaki mesleki faaliyeti daha sonra cezasının ertelenmesi için olumlu bir şekilde takdir görmüştü. Araştırma Komisyonu, Brandenburg anayasayı koruma teşkilatının o zamanki görevlilerinin Brandenburg a.d. Havel cezaevi yönetimine (ve adalet bakanlığına) etkide bulunarak muhbirleri „*Piatto*“ nun muhbirlik faaliyetini engel görmeden yerine getirebilmesi için posta yolu ile olan yazışmalarının kontrol edilmemesini güvence altına aldıklarını tesbit etmiştir. Dosyalardan görüldüğü üzere anayasayı koruma teşkilatı *Szczepanski*'nin zamanından önce tahliye edilmesini sağlamaya çalışmış. *Szczepanski*'nin muhbirlik faaliyetinden haberdar olan Brandenburg cezaevi yönetimi hapis cezasının üçte ikisinin sona ermesinden sonra tahliye edilmesini destekler. Ve en nihayet tahliye talebine dair kararı verecek olan mahkeme *Szczepanski*'nin Neonazi çevrelerine halen mevcut olan iyi ilişkileri ile ilgili olarak yanıtılıyor. *Szczepanski*'ye verilmiş olan olumlu sosyal öngörü raporunun ana hatlarıyla sahibi „Blood & Honour“ üyesi olan ve Neonazi çevrelerine hitap eden bir dükkanda çalışmış olmasına dayalı olduğu konusunda Mahkeme, ne Brandenburg Anayasayı Koruma Teşkilatı, ne de cezaevi yönetimi tarafından uyarılıyor.

2000 yılının başında, muhbirlik faaliyetinin sona ermesinden az önce *Szczepanski* NPD partisine üye olur ve teşkilatın kendisine verdiği görev uyarınca NPD Berlin

Brandenburg eyalet teşkilatının yönetim kuruluna hem de eyalet teşkilat başkanı olarak seçilmesini sağlar. Anayasayı koruma teşkilatının bir muhbirini bu şekilde görevlendirmesi, muhbirlerin örgütlerin karar mekanizmalarında yer almaları ile birlikte içine girilen örgütün anayasayı koruma teşkilatının etkisi altına alınması tehlikesinin ortaya çıkması nedeniyle kurallara aykırıdır. Sonuçta muhbir *Piatto* Brandenburg Anayasayı Koruma Teşkilatı'nın kumandasından çıkmış ve yönetilemeyecek olduğu anlaşılmıştır: *Szczepanski* Aralık 2002'de silah yasasını ihlalden para cezasına çarptırıldı. *Szczepanski* daha muhbirlik yaparken, mahkemenin tesbit etmiş olduğuna göre 2000 yılının başında, yani cezaevinden erken tahliye olduktan kısa bir süre sonra, bir diğer Neonazi'ye ait bir tabanca ve tüfeği bu kişiyi muhtemel bir aramaya karşı koruma amacıyla yanında saklamıştı.

Komisyon BfV düzeyinde Q1'den Q3'e kadar olan kaynakları ele almıştır.

BfV'nin yönettiği Kaynak Q1 18 yılı aşkın bir süre muhbirlik yapmış. Daimi finansman sağlanması hususunun yanısıra Komisyon, bir muhbirin uzunca bir süre aynı yönetici ile irtibatla olmasının olumsuz etkileri olduğunu tesbit etmiştir. Prensip olarak muhbirlerden sorumlu yöneticilerin faaliyeti bir taraftan güvene dayalı bir ilişkinin kurulması ve korunması ile diğer taraftan muhbirle „kardeşlik ilişkisinin“ oluşması ve özdeşleşmenin yaşanması tehlikesinden oluşan bir gerginlikten ibarettir. Anılan tehlike, muhbirden sorumlu yönetici ve muhbir arasındaki ilişki süresi uzadıkça artar. Kaynak Q1'den sorumlu olan yöneticinin Komisyondaki sorgulaması fazlasıyla uzun bir muhbir yönetim süresinde ortaya çıkabilecek mesafe eksikliği ve kişisel bir bağ oluşumunun çarpıcı bir örneği oldu.

Kaynak Q1'in yönetimi Komisyonun bakış açısından Q1 tarafından sağcı çevrelerde geliştirmiş olan faaliyetleri açısından da sorunlu oldu. Q1 BfV'nin onayı ile internetin iletişim aracı olarak giderek artan bir popülerite kazanması döneminde aşırı sağcı yapıların ve içeriklerin kurulmasında yardımcı oldu. BfV gerçi bu şekilde internette sağcı çevrelerin ne yaptığına dair bilgi edinmeyi umuyordu ama Q1 üzerinden aynı zamanda da ilgili yapıların kurulmasında etkili oluyordu.

BfV Kaynak Q2 ile aşırı sağcı bir örgüt üyesini muhbir olarak görevlendirdi. Komisyonun bakış açısına göre örgütleri içersinde üst seviyede bir konumda olan kimselerin muhbir olarak kazanılması ve kullanılması ancak tamamen istisnai durumlarda savunulabilecek bir durumdur. Neyseki Kaynak, ağır suçlar işlemiş olduğu tesbit edildikten sonra men edilmiştir.

BfV ayrıca Neonazi Dazlak çevrelerinde temasları olan ve ayrıca Saksonya'da mesleki açıdan faaliyetleri olan Kaynak Q3 ile çalışıyordu. Bu örnekte de Komisyon, kaynağın on yılı aşkın, yani fazlasıyla uzun bir süre aynı yöneticiye bağlı kaldığını tesbit etmek zorunda kaldı. Önümüzdeki dosyalardan anlaşıldığı gibi Q3'ün dükkanı LfV Saksonya tarafından yoğun izleme altına alınmıştı. Komisyon, LfV Saksonya'nın BfV'nin bir eski

muhbirinin dükkanını izlediğini bilip bilmediğini ve de izleme hedefinin ne olduğunu aydınlatamamıştır.

Komisyondun muhbir kişilerin küçük bir kesitinin daha yakından incelemesi sırasında karşılaşmış olduğu ve burada kısa bir özeti geçilen sorunların bazıları BKA'nın 1997 yılında hazırlamış olduğu bir konum belirleyici raporunda da dile getirilmişti. Raporda, anayasayı koruma teşkilatının kaynakları üzerinden belli çevrelerin faaliyetlerinin finanse edilmesi ve yürütme tedbirlerine

karşı kaynakların uyarılması eleştiriliyor. BKA ile BfV rapor üzerine görüşmelerde bulunmuştu. Fakat yürütülen bu görüşmelerin eleştirilen uygulamalarla ilgili temel değişikliklere neden olmadığı anlaşılmaktadır.

Mevcut vakada tesbit edilmiş olan eksikler sonucunda Komisyon, muhbirlerin kullanımı ve yönetimi konusunda temel bir yeniden yapılanma ihtiyacının olduğu kanaatine varmıştır.

F. 4 Kasım 2011 sonrasında dosyalarla ilgili tutum

2012 sonunda Federal Anayasayı Koruma Teşkilatı'nda 4 Kasım 2011'den sonra Başkan tarafından, Daire bünyesinde bulunan ve terör grubu NSU ile ilgili olan tüm bilgilerin aranmasına dair görevlendirme bağlamında gözden geçirilmiş olan dosyaların imha edilmiş olduğu öğrenildi. Komisyon bu durumu 4 Kasım 2011'den sonra yapılması gereken eksiksiz aydınlatma sürecini yıpratıcı bir gelişme olarak değerlendirmektedir. Dosyaların imha edilmesi Anayasayı Koruma Teşkilatı'na duyulan güveni ağır bir şekilde zedelemiştir.

Komisyon, Thüringen eyalet hükümetinin Eyalet Anayasayı Koruma Dairesi'nin "Sağcı Gelişmeler" alanındaki tüm dosyalarını değerlendirmek üzere iletilmesi kararına yönelik eleştirileri diğer anayasayı koruma makamlarında da imha edilen, ya da baştan bulunamayan dosya vakalarının henüz yaşanması ve dosyalara gizlilik tahdidini konularak gizli tutulması talebi de yerine getirilmiş olduğu için, hiç bir anlam verememektedir. Bu dosyaları değerlendirmesi sayesinde Komisyon smut örnekten hareket ederek bir eyalet anayasayı koruma dairesinin bilgi durumuna dair genel bir fikir edinebilmiştir.

Federal İçişleri Bakanlığı'nda dosya imha etme işlemleri ancak Temmuz 2012'de durduruluyor

Güvenlik ve soruşturma makamları 4 Kasım 2011 tarihinden sonra elektronik verilerini ve dosyalarını bir taraftan *Bönnhardt*, *Mundlos* ve *Zschäpe*, çevreleri ve destekleyenleri ile ilgili bilgi olup olmadığına, diğer taraftan da NSU video kaydında övülen fiillerle ve diğer çözülmemiş olan suçlarla muhtemel bağlantıların olup da gözden kaçırılmış ya da yanlış değerlendirilmiş olup olmadığına, eğer bu yönde bilgiler varsa bunların ne olduğuna dair incelemeye başladılar.

Araştırma Komisyonları'nın kurulmuş ve çalışmalarını başlatmış olmaları ile birlikte yoğunlaştırılan bu süreç kısmen sürüyor. Aydınlatma gerekliliği ile rutine göre halen geçerli olan dosyaları saklı tutma müddetleri, elektronik verilerin silinmesi ve dosyaların imha edilmesi arasındaki gergin çizgiden ötürü merciiler arasında farklı kararlar verilmiş bulunmaktadır. Federal hükümetin eyaletlerle ortak bir uygulamayı kararlaştırmış olması konuya daha faydalı olurdu.

Federal İçişleri Bakanlığı'nın çalışma alanında Kasım 2011'de ilkönce sadece NSU-konusunda ilgili tüm dosyaların biraraya getirilmesi talimatı verildi. Komisyon, Federal Başsavcı'nın 11 Kasım 2011'de soruşturma davasını başlatmış olduğunu da dikkate alarak elektronik ve yazılı dosyaların imha edilmesine karşı genel bir yasak koyulmaması kararını yanlış olarak değerlendirmektedir. Daha sonra yasağın yine de getirilmiş olması, bu doğrultuda bir karara karşı herhangi bir zorunlu hukuki engelin bulunmamış olduğunun altını çizmektedir. En geç Araştırma Komisyonu'nun kurulmuş olduğu andan itibaren Almanya genelinde bu doğrultuda bir yasağın konulması gerekirdi.

Aşırı sağcı gelişme ve kişilerle ilgili tüm dosyalara yönelik imha yasağı talimatını Federal İçişleri Bakanlığı ancak 18 Temmuz 2012'de, amiri olduğu Federal Anayasayı Koruma Dairesi'nin ilgili imha yasağını vermesinden iki hafta sonra verdi. Talimat verildiğinde geç kalınmış olduğu için yasak uygunluğunu kaybetmiş, herhangi bir işlevi kalmadığı için gereksiz ve yasak olmasa da değişen bir şey olmayacağından ötürü isabetli olmayan bir tedbirdi. Halbuki bu yasak, NSU ve eylemlerinin Kasım 2011'de öğrenilmiş olmasından hemen sonra konulmuş olsaydı, bir o kadar uygun, gerekli, isabetli ve hedefe yönelik nitelikli olacaktı.

Dosya tutulma şekli ile verilerin hafızaya alınmasına dair açık olmayan hukuki mevzuat

Delil ikamesi çerçevesinde Federal Anayasayı Koruma Teşkilatı'nın hem dosyaların tutulması ile verilerin hafızaya alınmasına dair hukuki mevzuat açısından hem de idari uygulama açısından varolan ve çalışanların icraatlerinde hukuki belirsizlik oluşturan eksikler ortaya çıkmıştır. Örneğin Komisyon'a sunulmuş olan ve BfV'nin 2011 yılında geçerli olan kayıt işlem kuralları 1984 yılında çıkartılmış olup mikrofiş üzerinde kopyalamaya dair ayrıntılı kurallar içeriyordu. Halbuki bu sistem eskimiş olduğu için anılan kurallar dosya ve verilerle ilgili günümüz uygulamalarını düzenleme açısından uygun olmamaktadır.

Federal Anayasayı Koruma Teşkilatı Yasası'nda hukuk devleti ilkelerinin gerektirdiği şekilde kesin ve yeterli belirlemelerin yapılmamış olması hiç şüphesiz BfV bünyesinde dosya tutma ve imhası konusunda görevli çalışanların uygulamadan emin olmamalarının

nedenlerinden biridir. Komisyon, bir tarafta Federal İçişleri Bakanlığı ve Federal Anayasayı Koruma Teşkilatı, diğer tarafta Veri Koruma ve Bilgi Güvenliği Federal Görevlisi (BfDI) arasında olmak üzere bir kaç yıldır süren ve Federal Anayasayı Koruma Teşkilatı Yasası'na göre hangi hukuk maddelerinin hangi verilerin hafızaya alınması ve hangi dosyalar için uygulanması gerektiğini içeren anlayış farkları, yasa koyucunun müdahale etmesi gereksiniminin altını çizdiği görüşündedir. Federal Anayasayı Koruma Teşkilatı Yasası'nda elektronik ve kağıt üzerinde basılmış olan dosyaların veri koruma mevzuatına göre incelenmesi ve imha edilmesine dair hukuki kesinliğin sağlanması, yasaların öngördüğü görevlerle anayasal yükümlülük olan veri koruma ilkeleri arasında bir uyumun olması için zorunludur. .

BfV'nin muhbirler tarafından tedarik edilen bilgi dosyalarının imhası

Bir bölüm başkanının talimatı üzerine BfV'de Kasım 2011'de yedi kişinin sözkonusu olduğu ve her biri tedarik edilmiş bilgileri içeren toplam sekiz dosya imha edildi. İmha edilen dosyalar ancak kısmen talimatı veren bölüm başkanının yetki alanına giriyordu. Dosyaların çoğu 1997-2003 yılları arasında yürütülmüş olan istihbarat operasyonu „Rennsteig“ ile bağlantılıydı. Fakat ne sadece bu operasyona ait dosyalar imha edildi, ne de bu dosyalar bütün olarak imha edildi. Dosyaların eksik olduğu farkedilince ilk önce 2011 başında imha edilmiş oldukları gibi bir izlenim yaratılmaya çalışıldı. Ancak somut olarak sorulması üzerine daire başkanlığına 27 Haziran 2012'de, imha eyleminin tam olarak ne zaman gerçekleşmiş olduğu bilgisi verildi. Bu bilgi müteakiben derhal daire başkanlığı tarafından amiri olan Federal İçişleri Bakanlığı'na oradan da Komisyon'a iletildi.

Komisyon, Federal İçişleri Bakanı tarafından 3 Temmuz 2012'de BfV'de imha edilmiş olan dosyalar konusunun aydınlatılmasıyla görevlendirilmiş olan özel temsilciyi bir çok defa tanık olarak dinledi ve kendisinin raporları Komisyon'un dikkatine sunuldu. Komisyon ayrıca kendi isteği üzerine 2 Temmuz 2012'de zamanından erken emekliliğe ayrılan BfV eski başkanını ve dosyaların imha edilmesi talimatını vermiş olan bölüm başkanını tanık olarak dinledi. Komisyonun, özel temsilcinin Ekim 2011'de hazırlamış olduğu ilk raporla ilgili sormuş olduğu kapsamlı sorulara Aralık ayında ikinci bir raporla cevap verildi. Komisyon, aynı özel temsilcinin de bulamamış olduğu gibi dosyaların imha edilmesi talimatını veren bölüm başkanının bu kararı tek başına vermemiş olduğuna dair bir ipucu bulmamıştır. Fakat özel temsilcinin, imha işleminin nedeni 'işten kaçınma olabilir' gerekçesi ise Komisyonu ikna etmedi.

İmha edilen tedarik dosyalarının hangi tarihte imha edildikleri öğrenilir öğrenilmez Daire'nin kendi içinde ve diğer makamlarda mevcut olan dosyalardan faydalanılarak BfV bünyesinde mümkün olduğu kadarıyla yeniden derlendi. Muhbirlerin açık kimlikleri, ödeme akışları ve diğer mercilere iletilmiş olan ve Dairenin kaynaklardan edinmiş olduğu bilgiler tekrar oluşturulabilmekle birlikte muhbirin kişisel dosyasının

tamamı oluşturulamadı. Yeniden oluşturulan dosyalar herhangi bir bilgi karartılmadan Komisyonun dikkatine sunuldu. Komisyonun sözcü üyeleri yeniden oluşturulan bilgilerin ne *Böhnhardt*, *Mundlos* ya da *Zschäpe* ile ilgili olduğunu, ne de imha edilen dosyalarda NSU'nun varlığına ya da terör grubuna atfedilen fiillerle ilgili sorumluluğa dair bilgilerin olduğuna dair somut ipuçları olduğunda mutabık kaldılar.

Komisyon konuyu bir çok makam tarafından sunulan kapsamlı belgeler ve dinlenen tanıkların ifadeleri temelinde de inceledi.

G-10 tedbirleri ile ilgili dosyaların imha edilmesi

Komisyon, her biri aşırı sağcı gelişmeler alanından olan kişilere dair 26 vakada G-10 tedbirlerine talimat verilmesi başvuruları ile ilgili ek dosyalarının 4 Kasım 2011'den sonra imha edilmiş olmasını kaçınılmış olması gerekli olan ve kapsamlı bir imha yasağı sayesinde zamanında kaçınılması mümkün olabilecek bir hata olarak değerlendirmektedir. Komisyon kendisinin yapmış olduğu delil ikamesi sonucunda, imha edilmiş olan ek dosyalarının içeriğinin birden fazla vakada terör grubunun çevresine kişisel bağlantısı olan G-10 tedbirlerini içerdiğini kanıtlanmış olarak görmektedir. Dosyaların imhası, Federal İçişleri Bakanlığı'nın imha zamanına nazaran kısmen yıllar öncesinde çıkartılmış olan kararnamelerinin uygulanması amacıyla yapılmıştır. G-10 Yasası uyarınca çıkarılmış olan Federal İçişleri Bakanlığı kararnamelerine göre bu dosyaların 2 Kasım 2011'den çok önce imha edilmiş olmaları gerekirdi. G-10 tedbirleri dosyalarının imha talimatının verilmesi ve infazı arasında geçen bir kaç yılı içeren zaman süresi BMI özel temsilcisinin de vurgulamış olduğu gibi BMI kararlarının kendisine bağlı bir alt makam olan BfV tarafından uygulanması açısından „şikayeti hakeden“ icra eksikliği yaşandığını kanıtıyor. Komisyon G-10 dosyalarının zamanında imha edilmesinde görülmüş olan ve genelde varolan tıkanıklığı hukuk devleti anlayışına göre savunulamayacak ve gecikme olmadan ortadan kaldırılması gereken bir durum olarak değerlendirmektedir.

Komisyon delil ikamesinin sonucu ışığında, özel temsilcinin verilerin hafızaya alınması ve dosyalama kuralları, verilerin silinmesi ve dosyaların imha edilmesi ile ilgili kesin ve işlem görenler tarafından anlaşılır ve mümkün olduğu kadar kolaylıkla uygulanabilir yasal düzenlemelerin yapılması gerektiği yönündeki önerisini özellikle destekler. Komisyon, özel temsilcinin yapmış olduğu, BfV bünyesindeki veri koruma görevlisinin rolünün güçlendirilmesi ve kendisini doğrudan daire yönetimi düzeyinde konumlandırma önerisini onaylar.

MAD'de dosya imhası

Komisyon, Federal Savunma Bakanlığı (BMVg) tarafından baştan verilmiş olan Komisyon ile birlikte çalışılmak istendiğine dair genel onaya rağmen Komisyonun aydınlatma çalışmalarının 2012 yazına kadar BMVg tarafından desteklenmemiş olduğunu tesbit etmiştir. Askeri İstihbarat Dairesi (MAD) ve Savunma

Bakanlığı'nın yönetim kadroları daha Mart 2012 itibariyle MAD'nin *Mundlos* ile kendisinin 1994/1995 yıllarındaki askerlik hizmeti sırasında bir teması olduğunu biliyorlardı. Bir eyalet anayasayı koruma teşkilatı tarafından sorulan bir ifade tutanağını bulma amacı ile ve tutarlı bir aydınlatma faaliyetine uygun bir şekilde, diğer makamlara başvurarak, tutanağın halen onlarda olup olmadığını öğrenmek yerine hiçbir şey yapmama kararı alınmış ve Araştırma Komisyonu'na da bu gelişme ile ilgili herhangi bir bilgi verilmemiştir.

Mundlos'un personel dosyası ile ilgili de benzeri bir davranış sergilenmiştir: Dosyadan belli kesitler daha Aralık 2011'de Savunma Bakanlığı'na basın tarafından yöneltilmiş soruların yanıtlanabilmesi için sunulmuş olmasına rağmen bundan hemen sonra imha edilmiştir. Ancak Federal Başsavcı ve BKA tarafından MAD'ye personel dosyası için başvuruda bulunulunca Savunma Bakanlığı MAD'ye başvuruyu yanıtlama ve dosyayı iletme görevi verilmiştir. *Mundlos*'un personel dosyası Komisyona ancak bundan aylarca sonra ve uzun bir zaman önce alınmış olan delil ikame kararlarına icap etmek için iletilmiştir.

MAD'nin NSU bağlamında belki zamanında önemli olmuş olan veriler ve dosyalara yönelik tutumunu fazlasıyla uzun bir süre NSU ve çevresinin hareket etmiş olduğu bağlantılara gösterilen anlayış yetersizliği belirlemiştir. MAD aşırı sağcı konu bütününe yönelik tüm dosyalar için bir imha yasağını ancak Komisyon Başkanı'nın bunu 19 Temmuz 2012'de özellikle talep etmesinden sonra koymuştur. Bu tarihte aşırı sağcı çevrelerle ilgili bir çok insan ve gruba yönelik birden fazla dosya imha edilmişti bile. İmha edilen dosyaların içeriği ve komisyonun bununla ilgili incelemiş olduğu ve diğer makamlara ait olan belgelerden yola çıkarak MAD'nin Komisyon önünde imha edilmiş olduğunu kabul ettiği ve aşırı sağcı konu bütününe dahil olan 17 dosyada NSU ile bağlantılı olan olaylar, kişi ve grupların ele alındığı pek olası değildir. Fakat Nürnberg'den

G. Sonuçlar

Araştırma görevinin buyurduğu ve tüm parti meclis gruplarının Araştırma Komisyonu'nda başarıyla sergilemiş oldukları işbirliği siyasi görüşler arasındaki farkları birbirine karıştırmamış, tam tersine çekirdek noktasını daha net bir şekilde öne çıkarmıştır. Komisyon üyeleri araştırma görevi ile ilgili ortaya çıkan bir çok soru üzerine farklı görüştedirler. Örneğin

- anayasayı koruma konusunda, ya da
- muhbirlerin kullanılması konusunda.

Fakat birlikte sürdürülen bir çalışma sonucunda ortaya çıkartılmış olan araştırma sonuçları, alınmış olan ve başlatılmış olan tedbirlerden bağımsız olarak bir dizi düzeltme ve reformun acilen gerekli olduğu kanaatine varılmasını beraberinde getirmiştir. Komisyon üyeleri bu bağlamda aşağıda sıralı olan önerilerde bulunmaktadır.

„Fränkische Aktionsfront“ grubu ve adı *Mundlos*'un telefon listesinde geçen liderlerinden olan bir aktivistle ilgili olarak tamamen de ihtimal dışı değildir. Bu olay, aşırı sağcı konu bütünüyle ilgili dosyaların imha edilmesinin daha önce durdurulmuş olması gerektiğini göstermektedir. Komisyon, aşırı sağcı konu bütünüyle ilgili dosyaların, imha edilmeden önce NSU'nun içerisinde hareket etmiş olduğu bağlantılar ve ilişkilerle ilgili olarak dosyaları konuya uygun bir şekilde incelemeye izin verip bilgi sahibi olana kadar korunmaları gerektiğinin altını çizer.

Berlin'deki resmi makamlarda imha edilen dosyalar

Berlin Eyaleti İçişleri ve Spor Bakanlığının Anayasayı Koruma Dairesi'nde Haziran 2012'ye kadar halen, örneğin üyeleri bir suç birliğine üyelikten yargılanmış olan nazi rock grubu „Landser“ ile ilgili olan dosyalar gibi NSU bağlamında önemli olabilecek dosyalar imha edilmiştir. Berlin'de de herhangi bir dosya imha yasağı konmamıştı. Komisyon, LKA Berlin tarafından talebi üzerine iletilen ilgili dosyaların da tesliminde fazlasıyla tereddüt edilmiş olduğunu düşünmektedir. Komisyon, Berlin Eyalet İçişleri ve Spor Bakanı tarafından atanmış olan özel soruşturma görevlisinin dosya imhası ile ilgili hazırlamış olduğu dosyayı dikkate almış ve ilgili müsteşar *Bernd Krömer*'i tanık olarak dinlemiştir. Kendisi, anayasayı koruma dairesinin bazı dosyalarının imha edilmiş olmasının arşivlenecek dosyalarla imha edilmesi gerekli olan dosyaların birbirleriyle karıştırılmış olmasından kaynaklandığını açıklamıştır. Komisyon bunu, yeterince hassasiyet oluşturulmamış olmasına bağlamaktadır. Bu durumdan ortaya çıkan örgütlenme sorunlarından ötürü anayasayı koruma dairesinin eski başkanı istifa etmiştir. Mümkün olduğu kadarıyla yeniden oluşturulan dosyalarda *Böhnhardt*, *Mundlos* ve *Zschäpe* isimleri geçmemektedir. LKA Berlin bünyesindeki, NSU çevresindeki kimselerle ilgili o zamanki bilgilerin incelenmesi Berlin Eyalet İçişleri ve Spor Bakanı *Frank Henkel*'in açıklamasına göre henüz sürmektedir.

I. Polis alanı için öneriler

Komisyonun tesbitlerine göre polis tarafından yürütülen soruşturma çalışması farklı soruşturma yönleri doğrultusunda yeterince açıklık göstermemiştir.

1. Mağdur kişiden ötürü ırkçı ya da diğer siyasi bir nedenle işlenmiş olabilecek her türlü şiddet suçunda bu olasılığın, eğer tanık ifadelerinden, olay yerindeki izlerden ve ilk soruşturmalardan farklı bir yönde yeterince somut bir fiil şüphesi ortaya çıkmıyorsa, kapsamlı bir incelemeden geçirilmesi ve bu incelemenin uygun ve anlaşılabilir bir şekilde belgelenmesi zorunludur. Polisin ya da savcılığın mağdur ya da tanık tarafından olayın nedeni olarak söylenenleri kaydetme ve uygun bir şekilde dikkate

alma yükümlülüğü olmalıdır. Örneğin polis teşkilatı bünyesindeki devlet koruma biriminin dahil edilmesinin ve anayasayı koruma makamlarına bilgi alma doğrultusunda başvuruda bulunmanın anlamlı olup olmayacağı her zaman sorgulanmalıdır. Bu, ceza ve para cezaları davaları ile ilgili yönetmelik (RiStBV) ile polis teşkilatındaki hizmet içi düzenlemelere yansıtılmalıdır.

2. Örneğin özeleştiriyi yapan bir düşünce tarzının zayıflık göstergesi olmadığını ve sadece hatalardan ders çıkaran ve çıkarmak isteyen bir kişinin daha iyi çalışma sonuçlarını elde ettiğinin bilincinde olan yeni bir çalışma kültürü gereklidir. Bu bağlamda tartışma ve eleştiri kabiliyeti önemlidir. Yani resmi makamlarda bir „hata kültürünün“ geliştirilmesi gereklidir. Görülen işle ilgili öz muhakeme ve hatalarla ilgili tavır, polis eğitimi ve meslek içi eğitiminin bir parçası olmalıdır. Konuları muhakeme etme ve danışma aracı olarak polis memurlarına yönelik süpervizyondan faydalanma yolu ile bireysel eğitim programlarının başarısı ölçülmeli ve sürdürülebilir bir şekilde korunmalıdır. Yönetim aracı olarak memurların düzenli olarak yer değiştirmeleri (rotasyon) ile resmi makamların kendi içlerine kapanık hale gelmelerine yönelik eğilimlere karşı gelinmelidir.
3. Aydınlatılmamış suçların sağcı terör ve özellikle terör grubu NSU ile bağlantılarının olup olmadığına dair incelemenin büyük bir hızla ilerletilmesi zorunludur. Komisyon tarafından ışık tutulan vakaların olay yerleri ve olay zamanlarına göre ağırlık noktaları belirlenmelidir. Almanya Federal Meclisi İçişleri Komisyonu'na edinilen ara sonuçlar üzerine düzenli aralıklarla rapor verilmelidir. Şimdiye kadar yanlış bir şekilde siyasi motivasyonlu sağcı suçlar altında ele alınmamış olan bu öldürme suçları ve patlayıcı madde saldırıları ile ilgili kısmen sonradan başlatılmış olan değerlendirmenin en kısa zamanda tamamlanması, sonuçlarının şeffaf bir şekilde kamuoyuna duyurulması ve Federal Meclis'te tartışılması zorunludur.

Komisyonun tesbitlerine göre şiddete hazır aşırı sağcılık ve sağcı terör tehlikesi polis bünyesindeki devlet koruma birimleri tarafından da tamamen yanlış değerlendirilmiş bulunmaktadır. Aşırı sağcı şiddetle ilgili polis tarafından yapılmış olan analizin hatalı olmasıyla birlikte yapılan durum tesbiti de durumu doğru yansıtmamıştır. Sağcı motivasyonlu suçların tesbiti şimdiye kadar sadece polis tarafından halen güncel olan tanımlama sistemi PMK (siyasi motivasyonlu suçlar) üzerinden yapılmaktadır. Bu sistemin zayıf noktalarının çok olduğu 1990'dan bu yana sağcı şiddet sonucunda hayatını kaybedenlerin resmi olarak kabul edilmesi için süregelen tartışmalardan anlaşılmaktadır.

4. „Konu alanı kataloğu PMK“ nın temel bir incelemeden geçerek; bilim ve sivil toplum çevrelerinden uzmanların bilgisine de danışarak yenilenmesi gereklidir. Komisyon ayrıca en azından

PMK çerçevesindeki şiddet suçlarında polis ve yargı arasında bağlayıcı olan karşılıklı bir bilgi değişiminin başlatılmasını tavsiye etmektedir (icabında „PMK süreç istatistiği“ nin tutulması).

5. Yetki alanları farklı olan soruşturma görevlilerinin birlikte çalışma biçimleri, muhtemel suçluların oluşturduğu tehlikenin işledikleri suçlardan bağımsız bir şekilde doğru değerlendirilebilmesini mümkün kılacak şekilde düzenlenmiş olmak zorundadır. Aşırı sağcı çevrelerin elebaşlarının devlet koruma birimlerinin takibi altında olması zorunludur. Zamanında bu yapılmış olsaydı, „Blood & Honour“ örgütünün yasaklanmasından sonra, bu feshedilmiş olan örgütün liderlerinin izlenilmesi sayesinde üçlü ile muhtemelen mevcut temaslar ortaya çıkarılabilecekti.

Komisyonun tesbitlerine göre Ceska cinayetlerinde söz konusu olan eyaletler üstü fiil serisinde yürütülen soruşturmanın eşgüdüllü ama bir bütünsellik içerisinde yürütülmemiş olmaları bir engel teşkil etmiştir. Kapsamlı vakalarda çeşitli polis birimlerinin katılımıyla başarılı bir soruşturmanın yürütülebilmesi için soruşturmada sorumlu ve talimat verme yetkisi net bir şekilde düzenlenmiş olan merkezi bir birimin olmasını gerektirmektedir. Komisyon BKA ve eyalet polis teşkilatları arasındaki işbirliği üzerine hazırlanmış olan 2010 tarihli raporu kaydetmiş bulunmakla birlikte içerdiği ve yeniden düzenlenmiş olan görev tanımlayıcı ana hatları halen yeterli görmemektedir:

6. Komisyon, soruşturmanın merkezi bir yönetiminin olmasının bu yönetimin BKA tarafından uygulanması zorunluluğunu beraberinde getirmediği düşüncesindedir. Merkezi soruşturma yönetiminin bir eyalet polis teşkilatı tarafından yürütülmesi ve bu eyalet polis teşkilatının diğer eyalet polis teşkilatlarında kurulmuş olan ilgili bölgesel soruşturma bölümlerine yönelik talimat verme hakkının olması için gerekli hukuki temellerin yaratılması gerekmektedir. Bu, eyaletlerin icabında federal devletin katılımıyla kararlaştıracakları bir devlet antlaşması ile yapılabilir. Her bir yetki alanı mümkün olduğu kadar olay ya da olay serisinden kaynaklanan kriterlere göre (olay yerleri, başlangıç, münferit işlenen suçların sayısı) belirlenmeli, ama katılımda bulunan eyalet polis teşkilatlarının kapasiteleri de dikkate alınmalıdır.
7. Belli bir soruşturmaya dahil olan tüm resmi makamlar arasındaki iletişim ağı için gerekli bilişim teknolojisi temelleri her zaman anında kullanılabilir olmak zorundadır. Süren bir soruşturma sırasında „EASy“ ve „INPOL Fall“ gibi farklı sistemleri birbiriyle bağlantılı hale getirmek için zaman ve güç kaybının oluşmasına bir daha kesinlikle izin verilmemelidir. Veri işlem sistemleri arasındaki işlerliği sağlamak için başlatılan tedbirler bir an evvel iyi ve anayasa hukuku açısından pürüzsüz bir sonuca ulaştırılmak zorundadır.

8. Gerek Nürnberg, gerek Köln'de olsun soruşturma makamları faillerin olay yerine yakın bir yerde oturmaları ya da orada en azından „demir attıkları bir noktanın“ olması gerektiği şeklinde tuzığa düşmüştür. Diğer eyaletlerde bulunan bölgesel soruşturma birimlerine talimat verme hakkı ile donatılmış merkezi bir soruşturma yönetimi ile Almanya genelinde ve uluslararası çerçevede hareket eden aşırı sağcı iletişim ağlarını daha iyi kavramış olan bir yaklaşım, görüş açısının bu kadar dar kapsamlı olmasına karşı etkin olacaktır.
 9. Daha kapsamlı davalarda çoğu kez bir çok ipucu, iz ve bilgi biraraya gelir. Aynı zamanda özellikle fiil motivasyonu belirsiz olan ağır suçlarda soruşturmanın sabit fikirli düşünce kalıplarının etkisi altında kalması ve kurtulamaması, dolayısıyla soruşturmayı yürütenlerin farklı bir yöne işaret eden ipuçları ve izleri daha az bir yoğunlukla takip etmeleri tehlikesi bulunur. Soruşturmada sorumlu resmi makam bünyesinde tek tek soruşturma aşamasının ve değerlendirme sonuçlarının tutarlı ve eleştirel değerlendirmesini görev edinmiş bir birimin olması, yanlış konulmuş olan ağırlık noktalarını ya da ele alınmayan soruşturma yaklaşımlarını zamanında teşhis edebilir ve bunlara karşı etkili olabilir.
 10. İzini kaybettiren kaç aşırı sağcının tutuklama emri ile arandığını ve kendilerine atfedilen suçların neler olduğunu Almanya genelinde her zaman öğrenebilmek için gerekli olan şartların bir an evvel yerine getirilmesi gereklidir.
- Komisyondun tesbitlerine göre soruşturmalarda çerçevesinde mağdurlar ve çevrelerine karşı sergilenmiş olan muamele bir çok vakada uygun ve gerektiği gibi olmamıştır.
11. Almanya toplumu çok yönlüdür – polis makamları bu çok yönlülüğü yansıtmak ve yetkin bir şekilde yönetmek zorundadırlar. Farklı kökenlerden genç insanları polis mesleğine kazanmak için daha yoğun çaba sarfedilmesi zorunludur.
 12. „Kültürler arası yetkinlik“ polis eğitiminin sağlam ve zorunlu bir parçası olmalı ve toplumsal çeşitliliğe yönelik profesyonel bir tutum kazandırmalıdır. Öncelikli olarak kriminal ve diğer polis memurlarının doğrudan amirleri konumundakilere meslek ve meslek içi eğitimlerle hassasiyet kazandırılmalıdır. Eğitim ve meslek içi eğitim hedeflerinin uygulanışı pratikte tutarlı bir şekilde denetlenmek zorundadır.
 13. Mağdurlar ve geride kalanlarla, aile fertleri ve yakınları ile olan iletişim kurbanlar ve aile fertleri için, soruşturmanın başarılı olması için ve halkın hukuk devletine olan güveni için bu doğrultuda özellikle eğitim görmüş memurlar tarafından üstlenilmesi gereken önemli bir görevdir.
 14. Mağdur tanıklar soruşturmalarda sorgulandıkları ya da kendileri bizzat suç duyurumunda buldukları zaman kendilerine eğer gerekirse adillerinde olmak üzere sorgulama sırasında yanlarında bir avukatın yanısıra güvendikleri bir kişiyi daha bulundurma

haklarının olduğunun açıklanması zorunludur. Bu açıklama belgelenmek zorundadır.

15. İrkçı ya da diğer bir siyasi motivasyonlu şiddet kurbanlarına suç duyurumunda buldukları, ya da tanık olarak dinlendikleri zaman, özel kurumlar da dahil olmak üzere bu alana yönelik danışmanlık hizmeti sunanlara dair ve de bu tür suçlara maruz kalanlara yönelik tazminat haklarının olduğuna dair bilgi verilmek ve anılan hizmet sunanların iletişim bilgileri sunulmak zorundadır. Bu bilgilerin verilmiş olduğunun da belgelenmesi zorunludur.

Komisyondun tesbitlerine göre 26 Ocak 1998 itibarıyla *Böhhhardt*, *Mundlos* ve *Zschäpe*'nin aranmasında yaşanan başarısızlık, yapısal hataların yanı sıra bireysel ağır hatalardan da kaynaklanmıştır. Tüm kurum ve kuruluşlar bireylerin her zaman hata yapabileceklerini hesaba katmak zorundadırlar. Ve bu yüzden bu tür hataların görülmesi ve düzeltilebilmesi için tedbir almak zorundadırlar. Bu noktada daire yönetimi ve ilgili denetim birimine özel bir sorumluluk düşmektedir.

16. Dikkati çeken bir şekilde ağır suçlarla ilgili halen süren ama başarı sağlanamayan soruşturmalarda belli bir zaman sonra en baştan olmak üzere o zamana kadar vakaya bakmamış olan ve deneyim sahibi soruşturma görevlileri tarafından incelenmelidir. Bu bağlamda da bünye içi hata kültürünün geliştirilmesi özel önem taşımaktadır.

17. Ağır suçların sözkonusu olduğu ve çözülmemiş olarak kapanmış olan vakalar, özellikle de teknik soruşturma imkanlarının geliştirilmiş olması durumunda başarı vaad eden soruşturma ipuçları kazanılıp kazanılamayacağına dair yeniden gözden geçirilmeli ve icabında soruşturmaya baştan başlanmalıdır („cold case units“).

Komisyondun, Federal Kriminal Dairesi'nde mevcut olan verilerin ve araştırma imkanlarının soruşturmalarda çerçevesinde eyalet polis teşkilatları tarafından bir çok defa yeterli derecede kullanılmamış olduğunu saptamıştır.

18. Bu nedenden ötürü merkezi makam olarak BKA'nın bundan sonra görevlerinden biri, kendisine ağır suçlarla ilgili bilgi edinmek üzere yapılan başvurularda, yapılan başvurunun BKA tarafından sunulabilecek tüm bilgi imkanlarını değerlendirmiş olup olmadığının incelenmesi olmak zorundadır. Soruşturmayı yürüten polis birimlerine ek bilgi imkanları ile ilgili danışmanlık ve destek sunulmalıdır.

Komisyondun tesbitlerine göre sağcı terör tehlikesi polis teşkilatı bünyesindeki devlet koruma birimi tarafından da tamamen yanlış değerlendirilmiştir.

19. Araştırma Komisyonu'nun ışık tuttuğu vakalarla ilgili soruşturmalarda federal ve eyaletler düzeyinde polislik mesleğinin her kademesinde eğitim gören polis memurlarının eğitim ve meslek içi eğitimlerinde uygun bir şekilde ele alınmalıdır. Yönetim kadrolarına alınacak elemanların eğitim ve meslek içi

eğitimlerinde vakalar analitik bir şekilde incelenmeli ve senaryolaştırılarak canlandırılmalıdır.

20. Meslek eğitiminde ve meslek içi eğitimde federal güvenlik mimarisinde yer alan tüm emniyet birimlerinin pürüzsüz bir şekilde işbirliğinde bulunmaları için gereken temellerin atılması ve farklı güvenlik makamlarının farklı görevleri için gereken anlayışın geliştirilmesi zorunludur.
21. Polis teşkilatlarında meslek eğitimi ve meslek içi eğitiminde özellikle devlet koruma alanına giren konular açısından aşırı sağcı gelişmeler ve sağcı terörden kaynaklanan tehlikenin küçümsenmemesi için gereken temelin sağlanması zorunludur. Meslek eğitimi ve meslek içi eğitimde bilim çevrelerinden ve sivil toplum kurumlarından da faydalanılmalıdır.

II. Yargı alanı için öneriler

Federal Başsavcı şu anda soruşturmasını yürüttüğü ve dava açmış olduğu suçların çoğunda 4 Kasım 2011'den önce yapmış olduğu incelemelerinin sonucunda yetkili olmadığını düşünmüştü. Komisyonun tesbitlerine göre Federal Başsavcı yetkili olup olmadığı incelemelerini yetersiz bir temel üzerinde yapmıştır.

22. Federal Başsavcılıkta (GBA) gelecekte devlet koruma konularında (ARP-işlemleri) yetkili olup olunmadığına dair yapılacak inceleme işlemleri için kalite standartlarının geçerli olması zorunludur. Bu inceleme işlemlerine, polis tarafından hazırlanmış ve güncel olan durum ya da soruşturma raporu ve güncel olarak davanın başında olan savcılığın görüş bildirimini tabi tutulmak zorundadır.
23. GBA'nın yetki alanına girmesi için ilgili mevzuatta sözkonusu ağır ceza suçunun devlet koruma konusu ile ilintili olması öngörülmüştür. Yasa koyucunun bu noktada daha geniş bir takdir alanı açması gereklidir. Şu ana kadar Adli Teşkilat Kanunu GVG md. 120 fıkra 2 No: 3'e göre Federal Başsavcılığın yetki alanına girmesi için ilgili ağır ceza suçunun devletin mevcudiyetini ya da anayasal ilkeleri sarsmaya „yönelik ve uygun olması“ şeklinde bir tanımlama getirmiştir. Bundan sonra burada sadece fiilin (devletin mevcudiyetini ya da anayasal ilkeleri sarsmaya) „yönelik ve uygun olabilmesi“ talep edilmelidir.
24. GBA'nın yetki alanına girmesi için yasaların koyduğu suçun özel bir önem taşıması şartı yargı tarafından çok dar bir şekilde yorumlanmaktadır. Yasa koyucu burada hükümle ilgili örnekler oluşturarak belli bir ağırlık noktasına göre hangi ağır ceza suçları için GBA'nın yetki sahipliğinin devreye girdiğine açıklık kazandırmalıdır.
25. Eyalet savcılıklarının ilgili vakalarda GBA'ya yetki alanına dair incelemeyi yapmak üzere şimdye kadar ceza ve para cezaları davaları ile ilgili yönetmelik maddelerinden No: 202'de düzenlenmiş olan bilgi

verme yükümlülükleri Adli Teşkilat Kanunu kapsamına alınmalıdır.

26. Komisyon siyasi motivasyonlu suçlar alanında GBA'nın yetki sahipliğini gerekçelendiren hükümlerin tümünün aynı ölçütlere göre uygulanmasını talep etmektedir.

Komisyonun tesbitlerine göre savcılık tarafından toplu bir davanın yürütülmemiş olması soruşturmaları zora koşturmuştur. Çünkü soruşturma makamı olarak emniyet görevlileri esasla ilgili talimat yetkisine sahip olan yetkili savcılığa destek sağlar. Bu nedenden ötürü savcılık tarafından bütünsel bir dava yönetimi yapılabilmesinin en iyi yolu genelde, davaların savcılık ya da yetki alanına girmesi durumunda Federal Başsavcı tarafından birleştirilmesidir.

27. Hızlı ve etkin bir cezai takibatın yapılabilmesi için ceza ve para cezaları davaları ile ilgili yönetmelik RiStBV No: 25 uyarınca davaların birleştirilmesi için öngörülmüş olan kriterlerin çok sınırlayıcı bir yorumunun yapılmaması gereklidir.
28. Md 143 fıkra 3 GVG'ye birleştirilen davaları „üstlenmek isteyen“ ya da „devretmeye hazır olan“ savcılıkların birleşik dava yetkisinin sağlanması için GBA'ya başvurabileceklerini özellikle düzenleyen bir hüküm eklenmelidir.

Komisyonun tesbitlerine göre işlem görecekt savcılarının genel iş dağıtım kurallarına göre seçilmesi Komisyon tarafından incelenmiş olan kapsamlı büyük davalar için her zaman konuya uygun olan bir yöntem değildir.

29. Bu nedenle Komisyon bu vakalarda md. 145 GVG uyarınca mümkün olan ve savcılık başkanlığı tarafından konuya uygun bir başsavcının seçilmesi olanağını sunan hükümden gerçekten de faydalanılmasını önermektedir.
30. Hakimlerin meslek eğitimi ve meslek içi eğitimi çerçevesinde sunulan programlar ve de savcılarla cezaevi personeline yönelik meslek eğitim ve meslek içi eğitimlerinde aşırı sağcı akımlar ve sağcı terörün teşkil ettiği tehlikenin küçümsenmemesini sağlayacak temellerin atılması zorunludur. Bu bağlamda da meslek eğitimi ve meslek içi eğitimde bilim çevreleri ve sivil toplum kurumlarının katılımı sağlanmalıdır.

Komisyonun tesbitlerine göre GBA'nın OLG Münih tarafından görülen davaya dahil tutmuş olduğu suçlarla ilgili önceden yürütülmüş olan soruşturmalarda birden fazla vakada el konulmuş olan ve bugün önemli olabilecek nesnelere imha edilmiştir.

31. Aydınlatılmamış suçlarla ilgili ve el konulmuş olan nesnelere ilgili yasal zaman aşımı müddetinden önce (ya da zaman aşımına uğramayan suçlarda en erken, yasalarca öngörülmüş olan en uzun zaman aşımı müddetinin sona ermesinden sonra) resmi olarak imha edilmemesi gerektiği yasal olarak düzenlenmelidir.

III. Anayasayı koruma makamları alanı için öneriler

Komisyunun tesbitlerine göre birden fazla anayasayı koruma teşkilatı üçlünün aranmasında önemli olabilecek bilgiler edinmişti. Bu bilgiler, ancak kısmen ya da yetersiz bir şekilde değerlendirildiler; hiçbir yerde toplu hale getirilmediler ve soruşturmalarda faydalanmak üzere sunulmalarına yönelik güvenilir bir çaba gösterilmedi. Parti meclis gruplarının bununla ilgili çıkarmış oldukları farklı sonuçlar yapılan değerlendirmelerin ve bilgi iletim düzenlemelerinin iyileştirilmesini içeren önerilerden istihbarat araçlarının ortadan kaldırılmasıyla birlikte anayasayı koruma teşkilatının bugünkü haliyle feshedilmesine kadar varan geniş bir yelpazeye yayılmaktadır. Bu nedenle, aşağıda sıralanmış olan ortak önerilerin acil tedbirler ve asgari uzlaşma olarak anlaşılması gerekir. Çünkü SOL PARTİ anayasayı koruma teşkilatını yurtiçi istihbarat servisi olarak sonuçta ortadan kaldırmak ve Birlik 90/ Yeşiller partisi ise feshedip yeniden yapılandırmak istemektedir.

32. Bundan sonra birleşik anayasayı koruma teşkilatı bünyesinde mevcut ve eyaletler ötesi öneme sahip olan bilginin merkezi bir şekilde bir araya getirilmesi ve gerçekten de köklü bir şekilde değerlendirilmesi ile birlikte bu değerlendirme sonuçlarının tüm yetkili anayasa koruma makamlarına sunulmasının temin edilmesi zorunludur. Aynı işin iki kere yapılmasından kaçınmak için birleşik anayasayı koruma teşkilatı bünyesinde verimli bir uyum sağlanması zorunludur.
33. Federal ve eyalet istihbarat birimlerinin cezai takibat makamlarına bilgi iletimi açısından geçerli hukuki mevzuata göre varolan hükümlerin tutarlı bir şekilde uygulanmasına dair zaten varolan yükümlülük ayırım ilkesi dikkate alınarak yerine getirilmek zorundadır.
34. Tüm anayasayı koruma makamlarında Controlling yolu ile mevcut bilgilerin özenli ve etkin bir işlem görmesi sağlanmak zorundadır.

Komisyunun tesbitlerine göre araştırmanın yapılmış olduğu zaman diliminde verilerin hafızaya alınması ve verilerin silinmesine, dosya yönetimi ve dosyaların imha edilmesine yönelik BfV'de geçerli olan kurallar çağdaş değildi. Komisyon derhal alınması gerekli görülen tedbirler olarak aşağıda sıralı olan tedbirleri önerir:

35. Anayasal olarak sağlanması gereken veri koruma esasının ve dosyalarda açıklık ile dosya gerçekliğine dair hukuk devleti ilkelerinin yerine getirilmesi için istihbarat servislerinin yasal temellerinde, elektronik ve kağıt dosyaların veri koruma mevzuatına göre incelenmesi ve imha edilmesi konusuna hukuki olarak açıklık getirilmek zorundadır.
36. İstihbarat servislerinde, güncelleştirilmiş olan yasal temel üzerinde, verilerin hafızaya alınması ve dosyalama kuralları, verilerin silinmesi ve dosyaların imhasına dair görevliler tarafından anlaşılır ve mümkün olduğu kadar kolay uygulanabilir olan kural ve resmi talimatlar oluşturulmak zorundadır.

37. İstihbarat servislerinin kendi bünyelerindeki veri koruma görevlisinin rolü güçlendirilmeli ve kendisinin doğrudan yönetim düzeyine bağlı olması sağlanmalıdır.

Komisyunun tesbitlerine göre sağcı terör tehlikesi anayasayı koruma birimlerince tamamen yanlış değerlendirilmiştir. Komisyon, anayasayı koruma teşkilatının dışa „açılması“ gibi tedbirlerle bu tür yanlış değerlendirmelere karşı önlem alınabileceği görüşündedir.

38. Anayasayı koruma çerçevesinde, aşırı sağcı düşünce ve aşırı sağcı yapıların yaygınlaşması ile Almanya'da demokrasiyi ve insan onurunu tehdit eden tehlikeler üzerine daha çok bilgi ve daha büyük hassasiyete ihtiyaç duyulmaktadır. Anayasayı koruma teşkilatlarında kapsamlı bir zihniyet değişikliğine ve öz tanımlamada yeni bir açıklık anlayışına ihtiyaç bulunmaktadır; içine kapalı eski hafife kültürüne değil.

39. Anayasayı koruma birimleri açıklık sağlayarak kazançlı çıkacaklardır. Personel alımı ve çalışma yöntemleri alanlarında belirgin bir değişikliğe gitmeleri zorunludur. Bu değişiklikler arasında eğitim yollarının açılması, yatay geçiş yapanların işe alımı, Federal İçişleri Bakanlığı bünyesinin dışında da olmak üzere diğer resmi makamlarla daha çok personel değişimi ve de bilim dünyası ve sivil toplum ile içeriksel tartışma sürekliliği gelmektedir.

40. Anayasayı koruma birimleri toplumsal çeşitlilik doğrultusunda yetkinlik kazanmak zorundadırlar. Bu, mevcut personelleri için de geçerli olmak zorundadır. Polis teşkilatı için de geçerli olduğu gibi kültürler arası yetkinlik, tartışma kabiliyeti ve hata kültürü, erişilmek istenen idealleri teşkil etmek ve yoğun bir meslek eğitim ve meslek içi eğitim yolu ile geliştirilmek zorundadır.

Komisyunun tesbitlerine göre araştırması yapılan zaman zarfında anayasayı koruma teşkilatlarının araştırılan konu ile ilgili çalışmalarına yönelik parlamenter kontrol geniş ölçüde yoktu.

41. Daha güçlü sistematik ve yapısal bir kontrol gerekli görülmektedir. İstihbarat birimlerinin tek tek faaliyet alanları, örneğin Araştırma Komisyonu'nun çalışması sırasında da son derece sorunlu olduğu tesbit edilen muhbir kullanımı alanı da olmak üzere, hedefe yönelik bir şekilde incelenmek zorundadır. Parlamenter kontrol birimlerinin hissedilirliğinin daha güçlü olması ve daimi kontrol faaliyetlerinde bulunabilmeleri zorunludur. Bunun için gerekli profesyonel personel ve malzeme donanımına ihtiyaç bulunmaktadır.

42. Parlamenter kontrol birimlerinin dinleme hakları açısından istihbarat birimlerinin yanı sıra örneğin diğer resmi makamların da (BKA, ZKA, Eyalet Anayasayı Koruma Teşkilatları, Federal Savcılık, Askeri Disiplin Savcısı v.d.) müdahil olduğu vakalarda bu makam mensuplarını da dinleyerek esasla ilgili daha net bilgi sahibi olmak için yasal olarak imkan tanınması gerekir. Parlamenter Kontrol

Kurulu Yasası md. 5 fıkra 2 cümle 1 (PKGrG) „diğer kişiler“ şeklinde genişletilmelidir.

43. Federal ve eyalet genelinde birimlerin işbirliğinde buldukları durumlarda parlamenter kontrol kurulu PKGr müdahil olan federal eyaletlerin kontrol kurulları ile karşılıklı temas içersinde anlaşma sağlamalıdır.

IV. Güvenlik makamlarına bağlı muhbirler alanı için öneriler

Komisyonun tesbitlerine göre araştırma yapılan süre içersinde kaynak kazanımı ve yönetiminde olduğu gibi kaynaklar yolu ile edinilen bilgilerin değerlendirmesinde büyük eksikler sözkonusuydu. Muhbirlerin bundan sonraki kullanımına dair çıkartılan sonuçlar ve önerilerle ilgili parti meclis grupları arasında bir mutabakat sağlanmamıştır. SOLPARTİ ve Birlik 90 / Yeşiller partisi polis ve istihbarat birimlerinde muhbir kullanımından sonuç itibariyle tamamen vazgeçilmesini istedikleri için aşağıda sıralı olan tedbirler acil tedbirler ve asgari ortak payda olarak anlaşılmalıdır.

44. Komisyon, canlı kaynaklarla ilgili - kendi inisiyatifleri üzerine ya da soru üzerine arada sırada

ücretsiz olarak bilgi verenler; arada sırada bilgi verip karşılığını alanlar; işbirliğine dair yükümlülük üstlenmiş olup bu çerçevede karşılığını alanlar – bir ortak dilin geliştirilmesi de dahil olmak üzere açık yasal düzenlemelerin getirilmesini önermektedir.

45. Komisyon, muhbirlerin seçimi ve uygunluğu, (örneğin sabıkalı olma konusu) kazanımı ve işbirliğinin sona erdirilmesi ile ilgili açık kuralların konulmasını talep etmektedir.
46. Komisyon, kaynak ile kendisini yöneten güvenlik makamı mensubu arasında fazlasıyla yakın ve kişisel bir ilişkinin oluşmasına engel olma amacıyla bu ilişkinin süresine dair açık kuralların konulmasını talep etmektedir.
47. Kaynakların korunması kayıtsız şartsız yerine getirilmesi gerekli olan bir ilke değildir. Kaynağın ve diğer kimselerin can güvenliğinin korunması, anayasayı koruma makamlarının çalışabilirliği ve cezai takibat ile tehlikelere karşı savunmanın haklı talepleri arasında uygun bir orantının sağlanması gerekmektedir.

H. Demokrasinin teşvik edilmesi için tutarlı destek sağlanması

İrkçılık, Yahudi düşmanlığı ve „gruba yönelik insan düşmanlığının“ diğer belirtileri ile toplumsal ve siyasi mücadele bağlamında Almanya'nın doğu ve batısında sayısız sivil toplum girişimi, angaje olan bireyler, dernekler, yuvarlak masa oluşumları ve vakıflar vazgeçilmez katkıda bulunuyorlar; Neonazilerin ve ırkçı şiddetin kurbanlarını destekliyorlar, yerel ve eyalet düzeyindeki politikacılara danışmanlık yapıyorlar, okullarda proje haftaları düzenliyorlar, planlanmış olan Neonaziler tarafından düzenlenen gösteriler, planlanan bina satın alımları ve konserlerle ilgili aydınlatıcı faaliyetlerde bulunuyorlar, Neonaziler yürüyüş yapınca barışçıl ve şiddete başvurmeyen protesto eylemlerini organize ediyorlar, Neonazi gruplarını terkedenlere yardımcı oluyorlar ve eğitmenlere, okullarda ya da gençlik merkezlerinde, Neonazi müzik ve hayat tarzı aksesuarları üzerine bilgi vererek gereken karşı tepkinin yetkin bir şekilde verilebilmesi için ebilmeleri için çalışıyorlar. Sivil toplum girişimleri, olmazsa olmaz faaliyetlerdir; sadece erken uyarı sistemi olarak değil. Demokratik değer ve normlarla birlikte demokratik kurumların temsilcilerinin de görünürlüğüne yeterli olmadığı bazı kırsal alanlarda bu girişimler, görünür ve aktif bir şekilde özgür ve demokratik temel düzeni savunan ender kesimler olarak gösterdikleri bu demokratik angajmandan ötürü Neonazilerin tehdit ettiği ve saldırdığı kesimler olmaktadır. Bu angajmanları desteklemek, gereken teşviki görmek, geliştirilmek ve kalıcı hale getirilmek zorundadır.

Federal düzeyde sağlanan teşvik kapsamının genişletilmesi

2001 yılı itibariyle aşırı sağcı gelişmelere ve bununla bağlantılı ırkçılığa karşı gelen sivil toplum projeleri ve girişimleri aşırı sağcı gelişmeler ve ırkçılıkla mücadeledeki önemlerinden ötürü federal hükümet tarafından – Aile, Yaşlılar, Kadın ve Gençlik Federal Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal İşler Federal Bakanlığı ve Federal İçişleri Bakanlığı – olduğu gibi, eyaletler tarafından da her biri kendi payına göre eş finansman sağlayarak, ya da eyaletlerin kendi programları üzerinden teşvik görmektedirler. Fakat şimdiye kadar her bir federal programın sunduğu teşvik imkanı sınırlı bir süre için sağlanıp özellikle doğudaki eyaletlere odaklanıyordu. Burada son on yıl içersinde bilhassa Seyyar Danışma Ekipleri ve sağcı PMK şiddet fiilleri mağdurlarına yönelik uzmanlaşmış danışma merkezleri yolu ile profesyonel, etkin ve olumlu danışma yapıları oluştu. Geçtiğimiz son yıllarda sağcı, ırkçı ve yahudi düşmanı şiddete mağdur kalanlara özel kurumlar olarak faaliyet gösteren mağdur danışma merkezleri gibi kurumların sağlamış olduğu profesyonel desteğin vazgeçilmez bir unsur olduğu görülmüştür. Doğu Almanya'da özel sektörün geliştirdiği projeler amaç ve profesyonellik açısından örnek teşkil etmektedirler.

Fakat ırkçı şiddet ve çok yönlü Neonazi faaliyetleri Almanya genelinde bir sorundur. Komisyon bu sorunun batı Almanya'daki eyaletlerde erişmiş olduğu boyutlar

üzerine sağlam bir genel izlenim kazanabilmiştir. Fakat burada doğu Alman eyaletlerindekiyle kıyaslanabilecek şekilde tüm bölgelere yayılmış danışmanlık yapıları bulunmamaktadır. Örneğin eyalet iletişim ağı yönetimlerine ırkçı ve aşırı sağcı şiddet kurbanlarına danışmanlık hizmeti sunmak üzere yılda sağlanan devlet teşviki bazı Batı Alman eyaletlerinde 10.000 Avro'dan azdır. Bu rakam, aşırı sağcı ve ırkçı şiddet vakalarının kişi başına düşen vaka sayısı oranlarının farklı olduğu dikkate alınsa bile yetersiz kalmaktadır.

Aile, Yaşlılar, Kadın ve Gençlik Federal Bakanlığı kapsamında uygulanan „Hoşgörüyü teşvik - Güçlü yetkinlik“ („Toleranz fördern – Kompetenz stärken“) başlıklı toplam bütçesi yılda 24 milyon Avro olan program çerçevesinde sağlanan federal hükümet desteği ile tüm federal eyaletlerde eyalet danışma merkezleri kurulmuş olsa da program 31.12.2014'te sona erecektir. Her bir eyaletin sağladığı eş finansman tutarı ise farklıdır. Buna ilaveten önlem alıcı programları güçlendirme amacıyla Siyasi Eğitim Federal Merkezi'nin bu yöndeki çalışmalarına destek olarak 2013 ve sonrası için federal hükümet tarafından bütçeden yılda 2 milyon Avro ayrılmış bulunmaktadır. Bu şekilde ırkçılık ve aşırı sağcı gelişmelere karşı tedbirlerin alınmasını amaçlayan eğitim çalışmaları alanındaki ağırlık noktalarının geliştirilmesi ve bu alanda hizmet veren özel kurumların çalışmalarının da güçlendirilmesi amaçlanmaktadır. Federal İçişleri Bakanlığı kendi bünyesinde „Paydaşlıkla gelen Birliktelik“ („Zusammenhalt durch Teilhabe“) başlıklı ayrı bir programla 2010'dan itibaren ve 2016'ya kadar sürmek üzere kırsal ve yapısal olarak zayıf bölgelerde demokratik toplumsal yaşam kültürünü savunan projelere destek sağlamaktadır.

Bilirkişi olarak Prof. *Barbara John* ve *Britta Schellenberg* ırkçılık ve aşırı sağcı akımlara karşı uzmanlaşmış danışma projelerinin ve sivil toplum angajmanının önemini vurgulamışlardır. Tavsiyeleri, bu yaklaşımları kalıcı hale getirmek ve geliştirmek yönünde olmuştur. Komisyon, eski eyaletlerdeki sağcı ve ırkçı şiddet mağdurlarına yönelik profesyonel danışma projeleri ve Seyyar Danışma Ekipleri'nin, acilen gerekli görüldüğü gibi yeni eyaletlerde ve Berlin'deki danışma projeleri ve Seyyar Danışma Ekipleri'nin profesyonel kalite standartlarına eşdeğer bir şekilde geliştirilebilmesi, ayrıca yeni eyaletlerde ve Berlin'deki bu imkanların korunmasının temin edilmesi ve bunlardan tasarruf yapılmasına engel olunması için „Hoşgörüyü teşvik - Güçlü yetkinlik“ („Toleranz fördern – Kompetenz stärken“) başlıklı federal programın şimdiye kadar öngörmüş olduğu teşvik miktarından çok daha yüksek bir miktarın gerekli olduğu görüşündedir. Şimdiye kadar sözkonusu olan bütçenin gereksinime uygun olarak bu şekilde artırılması, sağcı ve ırkçı şiddet mağdurlarına ve de Neonazi faaliyetlerin yürütüldüğü mağdur belediyelere, bu konuda yalnız bırakılmayacaklarını vurgulayan önemli bir siyasi sinyal olur. Yıllık bütçenin yükseltilmesi ile danışma projelerine federal devlet tarafından en azından yüzde 50 oranında kaynak sağlanması temin edilmelidir. Ayrıca, model projelere yönelik, eş finansman sağlama yükümlülüğü adı verilen uygulamanın tekrar gözden geçirilmesi gerekli

görülmektedir. Çünkü proje sahipleri bu finansal yükümlülüklerini yerine getirmek için kaynak bulma doğrultusunda sarfettikleri emek gücünü projelerdeki verimli çalışmaya ayıramamış olmaktadır. Aynı şekilde ırkçılık ve aşırı sağcı akımlara karşı tedbir alma açısından yürütülen ve kendisini kanıtlayarak olumlu bir değerlendirme almış olan eğitim çalışmaları için de geçerlidir.

Federal devlet tarafından sağlanan destekte süreklilik sağlanması

Komisyon ırkçılık, Yahudi düşmanlığı ve aşırı sağcı akımlara karşı sivil toplum girişimlerinin teşviki konusunun güvenilirliği sağlayan ve planlama güvencesi sunan bir şekilde yeniden yapılması gerektiğinin altını çizmektedir. Bu bakımdan Komisyon bilirkişi olarak Prof. *John* ve *Schellenberg*'in acil önerilerine destek vermektedir. Komisyon, bu yeniden yapılanma için seçilecek organizasyon biçiminin, teşvik tasarımları daha geliştirme aşamasındayken sivil toplum girişimlerinin bu sürece katılımının sağlanması şeklinde olması gerektiği görüşündedir. Neonazi gelişimlere karşı ve demokrasinin desteklenmesi için yapılan çalışmanın federal düzeyde özerk bir kurum tarafından uzun vadeli ve kalıcı bir şekilde finanse edilmesine karşı herhangi bir anayasal kaygının bulunmadığını Prof. Dr. Dr. h.c. *Ulrich Battis* (HU Berlin) ve Prof. Dr. *Klaus Joachim Grigoleit* (TU Dortmund) ikna edici bir şekilde açıklamış bulunmaktadır.¹ İnsan onurunun savunulması, demokrasi kültürünün teşvik edilmesi ve ırkçılık, Yahudi düşmanlığı ve Neonazi gelişimlerle mücadele, Komisyonun da görüşüne göre elbette devletin olduğu kadar toplum genelinde varolan bir sorumluluktur. Bu sorumluluğu özel bir şekilde yerine getirmek üzere geliştirilmiş olan toplumsal projeler finansman açısından belli bir güvenilirliğe ihtiyaç duymaktadır. Bu, federal yasalar temelinde eyaletlerin de katılımıyla sağlanabilmelidir.

Sivil toplumun edindiği deneyim ve yetkinliklerden faydalanmak

„Hoşgörüyü teşvik - Güçlü yetkinlik“ („Toleranz fördern – Kompetenz stärken“) programına gelecekte sağlanacak teşvik için ve her halukarda geçiş dönemi içerisinde yerine gelecek ve taşıdığı göreve uygun olacak bir müteakip program için gerekli düzenleme ve içeriksel hazırlık için sivil toplum girişimlerinin ve projelerinin deneyimlerinden faydalanılmalı ve eşit derecede dikkate alınmalıdır. Yapıların, içeriklerin ve teşvik kurallarının geliştirilmesi sırasında, şimdiye kadar yürütülmüş olan

1) Almanya Yahudi Merkez Konseyi, Alman Sendikalar Birliği „Kilise ve Aşırı Sağcı Akımlar Federal Çalışma Grubu“ gibi kiliseye bağlı dernek ve girişimler, aşırı sağcı akımlara karşı diğer kurum ve girişimlerin görevlendirmesi üzerine hazırlanmış olan, Demokrasiyi geliştirme ve Neonazi gelişimlerle mücadele için sağlanan mali kaynağın süreklilik kazandırılmasına yönelik hazırlanmış olan rapor: www.amadeu-antonio-stiftung.de/aktuelles/gutachten-zur-verstetigung-der-finanziellen-mittel-zur-demokratiefoerderung-und-bekaempfung-des-neonazismus/

federal programların bağımsız ve bilimsel değerlendirme sonuçları dikkate alınmak zorundadır.

Aşırı sağcı gelişimlere karşı tedbir alma açısından bundan sonra yenilikçi tasarımları desteklemek için eğitim ve danışma çalışmalarında sosyal mekana göre ve bölgeler üstü birden fazla sene sürecek olan deneme aşamalarının finansmanını sağlamak için opsiyonların korunması zorunludur. Önlem alma alanında örneğin tarih ve siyaset eğitimi, aynı yaş grubundan olanlara yönelik eğitim çalışmaları, Neonazi çevreleri ile ilgili cinsiyete göre hassasiyet gösteren bir irdeleme biçimi, halkla ilişkiler çalışmaları, ya da internette ve sosyal iletişim ağlarında aşırı sağcı akımlara karşı önleyici çalışmalar gibi alanlardan stratejik olan ve olumlu olarak değerlendirilmiş bulunan yaklaşım ve yapıların tespit edilmesi ve federal, eyalet ve yerel düzeyde bütünsellik kazandırıcı bir yaklaşım şeklinde daha da geliştirilmesi gerekmektedir.

Bu tedbirlerin hedefi Seyyar Danışma ve özel kurumların sunduğu mağdurlara yönelik danışmanlık hizmetlerine sağlanan teşvike süreklilik kazandırmaktır. Buna multiplikatörlerin, önlem alıcı aydınlatma, hassasiyet kazandırma ve eğitim çalışmalarında bulunan örgütler ve girişimlere yönelik özel ve hedef gruba tam hassasiyet gösteren ve konuya uygun bir şekilde eğitilmesini sağlayacak yapıların temin edilmesi eklenmektedir. Bu tedbirler ile hem Neonazi yapılarından çıkmak isteyenlere yönelik devletin sunduğunun dışında olan danışma imkanları, anılan konu alanındaki girişimlere danışmanlık veren bölgesel iletişim büroları, sivil toplumun yerel stratejilerini geliştirmeyi amaçlayan yerel eylem planları, Almanya genelinde sağcı, ırkçı ve Yahudi düşmanı şiddet fiillerinin bağımsız bir gözlemlenmesi (monitoring), hem de bölgesel yapılar ve iletişim ağları ile birlikte ortak müdahalelerde bulunabilmek üzere özel ve anında (ad-hoc) geliştirilen girişimler desteklenmelidir.

